

david zábranský

martin juhás čili československo

román

david zábranský

martin juhás čili československo

román

premedia

Kniha z části vznikla na rezidenčním pobytu
hrazeném Mezinárodním visegrádským fondem.

•
• Visegrad Fund
••

David Zábranský

Martin Juhás čili Československo

Copyright © David Zábranský, 2015

Czech edition © Premedia, 2015

ISBN 978-80-8159-182-2 (PDF)

díl první

češi a slováci

strana 9

díl druhý

fašisté

strana 159

díl třetí

nacisté

strana 271

díl čtvrtý

čechoslováci

strana 443

češi

a

slováci

díl první

1.

Dne 3. listopadu 1918, ani ne týden po vzniku samostatné Československé republiky, započalo se v hlavním městě Praze s řešením otázky čechoslovakismu. Mariánský sloup, stojící na Staroměstském náměstí od roku 1652, měl oné listopadové neděle padnout k nohám mistra Jana Husa, nakonec ale letěl po zádech směrem k Týnu, přičemž drobnou změnu plánu a následné přeskupování přihlížejících zapříčinil obecní zřízenec, který organizátora happeningu Frantu Sauera hezkou chvílí na kolenou prosil, aby diváky přesunul na druhou stranu a sloup povalil jinam: „V blízkosti Husova pomníku vede jen mělko pod zemí uložený kanál,“ děl ponížený radniční služebník. „A Mariin nos... Inu, až se Marie zřítí, Mariin nos udeří do kanálu a jistě ho prorazí!“

Déle než čtvrt tisíciletí hleděla panenka Marie se sepnutýma rukama ze Staroměstského náměstí k nebi a dnes se jí to mělo vymstit. Neposkvrněná se od roku 1652 pod nohy nepodívala ani jedinkrát. Věděla vůbec, že pravou nohou šlape po hlavě ďáblově v podobě draka s křídly? Nezdá se; kolem hlavy měla gloriolu z dvanácti hvězd, Immaculata. Je pravděpodobné, že myšlenkami byla někde úplně jinde, když se jí pod nohama rodila sekulární demokracie.

A dole na náměstí stojící dav se mohl smíchy potřhat. Ten gestikulující obecní zřízenec, který pod rukou svíral rozměrný dossiér a prosil o svalení sloupu raději po zádech směrem k Týnu, nebyl svědomitým obecním zřízencem, ukázalo se, nýbrž jen další atrakcí, nastrčeným bavičem, fiktivním zastáncem všeho, co muselo se vznikem republiky zmizet, a stejně tak byla pouhou atrakcí i prosebnice, která ve chvíli, kdy se Sauer chystal vydat povel ke stržení, klečela v místě odhadovaného dopadu a takto se modlila k panence Marii:

„Zdrávas, Královno, matko milosrdenství,
živote, sladkosti a naděje naše, buď zdráva!
K Tobě voláme, vyhnání synové Evy,
k Tobě vzdycháme, lkající a plačící
v tomto slzavém údolí.
A proto, orodovnice naše,
obrať k nám své milosrdné oči
a – Panno Marie Podsrpenská – spadni!“

„Až to spadne, tak vás to zabije!“ křikl Sauer. „Panebože, utečte,“ ozvalo se z davu ochotníků. Falešná prosebnice jen vzpurně zakroutila hlavou.

„Tedy se nedá nic dělat! Strhnout!“ zavelil Sauer a hasičský sbor se hned zapře patami do náměstí. Konopné provazy se napínají a socha z hrubozrnného pískovce letí po zádech z výšky třináct metrů sedmdesát tři centimetrů. Falešná prosebnice stačí včas utéct.

Na dlažbu dřepne si místo nosu těžká Mariina prdel. Sloup se rozbije asi na deset velkých kusů a stovky drobných úlomků. Několik rozjásaných lidí vyleze na podstavec sochy a triumfuje.

Další fackou uštědřenou už brzy po vzniku republiky českým a slovenským katolíkům bylo vyzdvihování reformátora Jana Husa. Tomáš Garrigue Masaryk, budoucí první československý prezident, se zasazoval o vybudování reprezentativního Husova pomníku již od roku 1890. Prosadit a vybudovat pomník dalo spoustu práce; trvalo to dlouhých pětadvacet let. A pak, tři roky po odhalení Šalounova pomníku na Staroměstském náměstí, přišel říjen a spolu s vyhlášením republiky rázem všechno bylo jinak. Hus dostal bezpodmínečnou zelenou. Masarykovy Čechy se po roce 1918 mění v Husistán, v zemi, v níž není obce bez Husova pomníku. Husovi vstříc šly spolu s desítkami dalších měst a vesnic i jihočeské Strakonice, ani ne desetitisícové město ležící ve zvlněné krajině šumavského předhůří. O výstavbě se zde rozhodlo dne 2. března 1923.

Město kolem sebe i onoho památného dne poklidně šířilo svůj mizivý vliv. Kromě akciové společnosti Fezko Strakonice byla jedinou významnější strakonickou firmou Česká zbrojovka, a. s. založená v roce 1919, „čezeta“, jak podniku později říkali místní; období její slávy mělo teprve přijít. Než se tak stalo, Strakonice se příliš nelišily od dalších středně velkých jihočeských měst, kde vůli dávali najevo především Němci a Židé, což tehdy bývalo v zásadě totéž, alespoň pro Čechy určitě; s výrobou fezů začal ve Strakonících již roku 1812 židovský podnikatel Wolf Fürth, kterého kolem roku 1830 následovali bratři Weillové a punčochář Ignác Stein; roku 1850 vzniká závod pana Matyáše Zuckera; české průmyslnické schopnosti a zájmy zastupoval prakticky pouze cukrářský podnik Petra Bulaty. A dál? Největším majitelem nemovitostí ve Strakonících a okolí, jako by toho němčení nebylo dost, byl maltánský

řád, uvědomělými Čechy tradičně vnímaný coby katolicko-germánská náplava. Strakonice měly prostě řečeno po roce 1918 punc města maličko nečeského a maličko nečesko-bratrského. Husův pomník byl pro městečko takové pověsti jistě dobrým začátkem, rázným přihlášením se k účasti na budování mladé Československé republiky, založené na nacionálních a protestantských idejích.

Vhodné místo pro pomník se našlo v lokalitě na Dubovci, kousek od Strakonického hradu, v parku u soutoku říčky Volyňky s trochu mohutnější Otavou. Materiálem měl být oblíbený, poddajný pískovec. Za autora pomníku vybrala městská rada, ovládaná v té době Švehlovými agrárníky, litoměřického sochaře Bohumila Jíru, pětaticetiletého absolventa pražské Umělecko-průmyslové školy, jenž později vytvoří jeden grandiózní Masarykův pomník.

Ani politickým naladěním se Strakonicko v prvních letech po převratu ničím nelišilo od okolních regionů; to se už brzy mělo změnit. Odkládané komunální volby ve Strakonících proběhly počátkem roku 1924 a celostátně nejúspěšnější agrárníci v nich s pouhými dvěma sty hlasů zcela propadli. Zvítězila komunistická strana, což se na jihu Čech nestalo nikde jinde.

Sochař Bohumil Jíra se na Strakonicko přestěhoval asi čtyři měsíce po volbách, v červnu 1924. Strakonice pro něj nebyly neznámými vodami a důvodů, proč se na jih Čech vracet, měl jen pramálo (před nedávnem ve Strakonících vystoupil v nepěkné roli, jak uvidíme, až začneme mluvit o Jírově účasti v plánech zámožného Františka Němejce), leč Litoměřice i tak opouštěl s úlevou. Strávil v nich s několika přerušeními dlouhých pětaticet let a za tu dlouhou dobu se do svého okolí stihl výrazně a dosti negativně otisknout.

Narodil se roku 1888 jako čtvrtý z celkem pěti dětí. Otec Karel Jíra vlastnil v Litoměřicích malou barvírnu příže, později postavil první moderní kruhovou cihelnu v kraji. Roku 1903, po ukončení gymnázia, malý Bohumil přešel na c. k. odbornou školu keramickou v Bechyni, kterou v těch letech vedl profesor Alois Porges, známý Jírova otce. Bohumil navštěvoval obor kamnářský, pak přestoupil do třídy uměleckého hrnčířství. Tehdy ještě nikdo nepomyslel na to, že se jednou stane

sochařem, a Bohouškovi rodiče, mimochodem řečeno, by byli později zásadně proti tomu, aby se jím stal. Přesto si prosadil svoji a roku 1906 nastoupil ke studiím na Umělecko-průmyslové škole v Praze, konkrétně do speciálního oddělení pro figurální a ornamentální modelování u profesora Josefa Drahaňovského. O tři roky později odjel na roční studijní pobyt do Paříže. Cestoval po Francii za gotickými památkami a stýkal se s českými „Pařížany“ Španielem, Kubištou či Matějčkem. Roku 1910 se vrátil do Prahy a po otcově smrti v témže roce zmizel zpátky do Litoměřic, kde se od té doby po několik let živil drobnými uměleckými zakázkami. Žádná velká kariéra se nekonala.

Když ho roku 1914 odvedla rakousko-uherská armáda, pro Bohumila to možná byl dar z nebes. O dva roky později padl na italské frontě do zajetí. Zbytek války strávil v italském zajateckém táboře, ačkoli alespoň její závěrečnou část klidně mohl prožít jako hrdina v československých legiích; během oněch dvou a půl let v internačním táboře Santa Maria Capua Vetere u Neapole se Bohumil hned několikrát musel setkat s legionářskými náboráři; jejich nabídku však dle všeho odmítl.

Domů do Čech se vrátil bez větší tělesné újmy, stejně štíhlý a pohledný, dokonce se stejně pěkně upraveným knírkem, jako když odjížděl, ale jeho duše i slovník během války zhrubly. Zatímco celá republika oslavovala navrátilivší se legionáře, Jíra se stáhl do pozadí. Jeho zostuzenou a výčitkami pronásledovanou mysl na pár let zaujaly ženy, pivo a cynismus. Víra v potřebnost umění se vracela jen pomalu a mladý muž, uvyklý tesání do kamene, nasekal na Litoměřicku v poválečných letech dluhy jako hrom, dluhy, které ho nastokrát přerostly.

Na staré dobré Strakonicko, kde Jíra s Němecem kdysi svými nerozvážnými severskými pohyby zkalili tamní vody (o tom, jak sebou Jíra s Němecem ve Strakonících mrskali, viz dále, jak už víme), sochař tentokrát dojel bezmála jako místní, v klidu a pokoji. Svět mu vycházel vstříc a pro Jíru netypické naladění alespoň v začátcích trvalo; agráři napravenému umělci zajistili vilku v Šumavské ulici na Podsrpu, jen kousek od poutního chrámu Navštívení Panny Marie Bolestné, a Jíra pokojně tvořil. Se svým Husem rád sedával na zahradě, během teplých a slunných dní v červenci a srpnu 1924 si pak skicář brával k řece Otavě. Pokud nekreslil, pokoušel se navrátit tvar a sílu své změkčilé svalové

hmotě. Zdánlivě oddlužen, žil v nadšení a s vírou v tichý, pracovitý, usebraný život. Místo alkoholu se nadchl pro detaily; všímal si zvrásněné kůry na stromech, prasklin na šálcích s čajem nebo třeba určitého slovního spojení v Lidových novinách, po němž se procházela mátožná vos a které při opakovaném čtení, jemuž se do cesty pletlo vosí tělíčko, dostávalo vždy nový a překvapivě poetický smysl.

Takový život ke škodě národa nikdy nevydrží víc než pár měsíců. V září 1924 se vlády nad Jírovým životem opět ujala anarchie.

Ženu měl naposledy před více než třemi měsíci, někdy začátkem června. Vzal si ji zhruba na pomezí Opárenského údolí a sedla Malého Lovoše u Litoměřic, zhruba, jak říkám, to jest pěstí, a právě proto Jírovi pravděpodobně nebylo umožněno, aby si ji vzal opakovaně. Na Strakonicku mínil postupovat obezřetněji. Přesto už koncem října 1924 hlásí do Litoměřic svůj první strakonický zážez: „Byla to manželka jednoho místního agrárníka,“ píše Jíra v dopise. „A získat ji,“ dodává, „bylo úplně jednoduché. Ani svůj denní rytmus jsem nemusel změnit, představ si, Tomáši.“

Jíra se ve Strakonících pravidelně probouzel kolem deváté. Po tuctu kliků bosky odešel snídat. U jídla listoval v Lidových novinách, na jejichž aktuálnosti nijak nelpěl. Při slunečném počasí vyšel s novinami před dům, do něhož se po chvíli, bodnut mátožnou vosou, opět navracel. Masarykův Hus pro něj v těch dnech neměl téměř žádný význam; „sub utraque species“ tehdy pro muže souženého nedostatkem lásky nemohlo znamenat nic jiného než „smět tak vložití ruce své pod obě ňadra nějaké krasavice“. Mezi desátou a jedenáctou dopolední přesto Jíra na mučedníkovi chvíli pracoval a v jeho rýsujícím se díle krom několika dobrých nápadů shledáváme i vyjádření tehdejších nejvnitřnějších umělcových stavů: Na jeho črtách z tohoto období Mistr Jan Hus s biblí na hrudi a jednou rukou podivně skrytou pod pláštěm kdesi u podbřišku prosebně hledí k nebi.

Kolem jedenácté Bohumil Jíra složil dosud rýsující ruce, podíval se na zem a opatrně, aby nešlápl na žádnou ještě rozespalou mátožnou vosu, odešel do domu. Převlékl se, snědl oběd, spláchl čistý strakonický vzduch nekvalitním pivem z místního pivovaru, načež konečně z Šumavské ulice vyrazil na radnici či za architektem Pavlem Reitmajerem, s nímž spolupracoval na celkovém architektonicko-urbanistickém řešení Husova pomníku.

2.

Na předchozích stranách jsme vystoupali až do výšin Jírova uměleckého vytržení. Nyní musíme smělý let na chvíli přerušit. Někde pod námi je totiž slyšet mávání ještě jiných křídel. Je to jiný tažný pták, či snad „tažný pták jiného příběhu“, a taktéž před dosednutím krouží nad Strakonickem. Sestoupejme k němu a přisedněme si, protože tento níže letící opeřenec nese do Strakonice příběh Jána Juháse, otce našeho titulního hrdiny.

Ač se jedná o příjmení maďarského původu („juhász“ znamená „pastýř“), krev našich Juhásů byla, troufáme si tvrdit, čistě slovenská. Ján Juhás a všichni jeho známí předci pocházeli z obce Riečnica na Slovensku, z kraje při severozápadní hranici, jemuž se říká Kysuce. Charakter této oblasti na česko-slovensko-polském pomezí budeme postupně poznávat v dalších kapitolách naší kroniky, na tomto místě stačí říct pouze tolik, že Kysuce byla krajem zaostalým, chudým, agrárním, a to i na poměry tehdejšího vcelku chudého a zaostalého Slovenska. Lidé v tomto „tmavom kúte, do ktorého vedú prašné cesty“, žili hromadně v dřevěných roubenkách, klidně sedm v jedné místnosti, pěstovali len a brambory, na okolních kopcích pásli ovce. Mnozí se zabývali drátenictvím, jiní těžili dřevo. Přestože katolická církev cestu za práci vnímala jako jeden ze způsobů odnárodňování, z chudé Kysuce se už po desetiletí tradičně odcházelo do emigrace, buď do Čech, do Vídně, do Francie či do Ameriky. Kysuce byla hladová dolina a otec našeho titulárního hrdiny byl jedním z těch, kdo odsud utekli. Psal se rok 1922 a Jánovi Juhásovi, narozenému v Riečnici u Žiliny, chlapci s kaštanovými vlasy i očima a dubově houževnatým charakterem, dále s velkým zašpičatělým nosem a rozkošatělými končetinami, zkrátka tuctovému brunetovi samá ruka samá noha, spíše podvyživenému než obtlouzlému, bylo čerstvě osmnáct let, když se ze Žiliny vlakem vypravil do českého Pošumaví, konkrétně do náborového místa společnosti Fezko Strakonice.

Jánovi rodiče, otec Timotej a jeho žena Anka, stejně jako jedna z Jánových sester a kněz z nedaleké Nové Bystrice, byli zásadně proti tomu, aby Ján v Čechách nastoupil, mladík jejich zákazů nedbal. Koncem srpna 1922 odjížděl z žilinského nádraží směrem do Trenčína a odtud pak dál do Čech. Protože chtěl být správným mužem, po cestě mu za kr-

kem seděly ty správné mužské otázky: „Která to bude? A bude ochotná docházet v poledne k továrně, jestli tedy v poledne bude přestávka na oběd? Bude přestávka na oběd? A přinese mi moje milá po obědě něco na přilepšenou?“ Otázky jako ptáčci, kteří Jánovi ve vlaku cestou z kysuckého Assisi štěbetali u hlavy. Důležitá, ale drobná, odbytná zvěř. Kosi, vrabčáčci. A mezi nimi, jako vznášedlo v hejnu labutí, jako labuť mezi kosy a vrabčáčky, otázka, co je to „fez“?

Ján byl v roce 1922 jediným Slovákem, který ve strakonickém Fezku požádal o místo. Bydlel s dvěma Čechy na ubytovně v Habrmannově ulici, mezi tratí Volary – Březnice a státní silnicí na České Budějovice, a ve fabrice dřel u šicího stroje. Přihlásil se do Federativní dělnické tělocvičné jednoty, odkud to byl už jenom krůček ke komunistům.

Pokud šlo o dívky, s jakousi Marií Jiříčkovou, sedmnáctiletou dcerkou majitelů koloniálu a kruhárny zelí v ulici Poděbradově kousek od hlavního náměstí, se seznámil už v září, jen dva týdny po nástupu do Fezka. Marie byla dívka stydlivá, zamlklá a snad i málo inteligentní. Ján se s ní poprvé potkal na zábavě, která na Podskalí následovala po slavnostním odhalení pomníku Františka Ladislava Čelakovského. Ten byl vztyčen na Celerýnově stráni na pravém břehu Otavy, v místech, kde Čelakovský psával svoji *Růži stolistou*, a za to, že Ján odtud nakonec šel nemluvnou Marii doprovodit domů, mohli spíše Jánovi druzi z Federativní dělnické tělocvičné jednoty než jeho upřímný zájem o ni. Byla to nuda. Pak se stalo něco, s čím nikdo nepočítal. Už byli skoro na náměstí, když Ján dívce zacpal pusu a odtáhl ji do dvora jednoho z domů.

Většina spermatu skončila v Marii. Ján se vyťasil nejen s tělesnou silou, nýbrž i se symbolismem, když dívku políbil dvěma dávkami, z nichž ta první šla symbolicky do spodní části, ta druhá symbolicky do hlavy. Toho dne uvedl dívku do zcela jiného stavu. Oční stíny, růž, rtěnka od Mariiny přítelkyně Kristýny, to všechno se hnulo, rozmazalo, rozjelo do všech stran. Dále Mariiny šaty, natržené. Dále její budoucí dítě, které k životu vyburcovala pravděpodobně právě tato nikoli hormonální, nedej bože citová, nýbrž jakási tezovitá, jednostranná bouře. Dále trocha spermatu ve vlasech.

Proč s ním tedy Marie zůstávala? Proč ho představila rodičům a proč mu dokonce hodlala porodit dítě, jež mělo být výsledkem zcela bezcitného, výše popsaného způsobu přenosu genetické informace? A proč zůstával Juhás s Marií, s tím polenem? Proč právě s ní, s tou ochablou hmotou, s tou placentou, s tou nádobou na sperma? Inu, proč ne. Juhás si řekl: „Pro začátek!“ Vždyť co by taky chtěl. Byl u bratrů Čechů v emigraci a musel se otáčet. Dřel. Našel si českou holku a – eh! – bojoval o úspěch.

3.

Mezi první souloží a představením Slováků rodině uběhl skoro celý týden, přesněji nekonečně dlouhých šest dní. Změny v životech Jána i Marie, jakož i Mariiných rodičů byly v onom čase tak převratné, že k představení mělo dojít mnohem dříve, ideálně už v neděli, v den prvního zprznění, i kdyby k zprznění mělo dojít až kolem půlnoci a k následnému představení třeba až nad ránem, kdy bývá spánek nejtvrdší, i tak se mělo zvonit, bouchat do dveří, neb alarmující žádá si alarmující; dcera se ze schůzek s Jánem vracela zmáčená, zvalená, pohmožděná. O svých zážitcích, jak bylo jejím zvykem, se však odmítala bavit.

Povolila až šestého dne, jak už jsme zmínili. Maminka Anežka Jiříčková, rozená Bulatová, narychlo uvařila sváteční večeři, tatínek Jindřich Jiříček si několik hodin před Jánovým příchodem zalezl do kruhárny, kde se pokoušel uklidnit. A Ján Juhás? Ten si při příležitosti první oficiální návštěvy u Maruščiných rodičů v klidu prohlédl nemovitost, možná i budoucí věno či dědictví, kdo to tehdy mohl vědět. A bylo to pěkné sousto, musíme uznat.

V přízemí domu na jedné z nejušnějších tříd vedoucí z jihu k hlavnímu strakonickému náměstí se nacházel koloniál, v prvním a druhém patře dva samostatné byty, ve dvoře kruhárna zelí. Ve výloze zrovna viselo tablo obchodní školy. Ján se k němu sklonil a pár vteřinek si žáky a žákyň prohlížel. Vybral by si, zjistil. Pod tablem byla vyskládána mýdla a prací prostředky, což byl Jiříčkův nápad.

Obchod plný zboží. Před pultem sudy s nakládanými okurkami a zelím z kruhárny, na pultu plechovky se slanečky a matesy, jakož i sýry, nádoba s hořčicí a kostky droždí, máslo, sádlo, tvarohu. Nad pultem na háčcích točený salám a buřty, vedle pokladny mlýnek na mák a váha, za pultem šuplata s kořením, regály na kávu a fošny s bochníky chleba. Na zemi koš na rohlíky, pytle s moukou, cukrem, kroupami, čočkou, hrachem a rýží, kousek dál bedýnky s lahvovanými limonádami a sodovkami, plechové kbelíky s marmeládou, u druhé stěny pak nářadí a domácí potřeby: hrábě, kartáče, košťata, smetáky. Ani jimi však výčet položek v onom na mnoho lidských situací připraveném skladu nekončí. Chybí v něm to nejdůležitější, což v našem případě byla tichá, stydlivá a v mnohých směrech nedostatečná Marie Jiříčková, vychovávaná k následnictví a toho času těhotná.

O svém novém stavu Maruška snoubenci pověděla jednoho listopadového dne roku 1922 na ubytovně v Habrmannově ulici. K oznámení došlo během proklínané pohlavní činnosti. Bylo to komické a tragické zároveň a stalo se to takto. Marie na zemi na zádech, Ján na Marii a buší do ní, když Marie z hloubi svého ponížení zakuňkala: „Budeme mít dítě.“

Budeme mít dítě? Juhás automaticky začal ke slově přirážet významy. „No dobře!“ pověděl nakonec. Brzy nato se přestěhoval z ubytovny do bytu nad koloniálem. A své jakés takés vítězství odešel oslavit ke komunistům.

4.

K založení místní pobočky Komunistické strany Československa ve Strakonících došlo 18. května 1921, pouhé dva dny po pražském ustavujícím sjezdu. O půl roku později, konkrétně 22. ledna 1922, začala ve Strakonících fungovat krajská stranická organizace, jejíž politická působnost krom strakonického okresu zahrnovala i sousední okresy Hartmanice, Blatnou, Březnici, Horažďovice, Kašperské Hory, Písek, Mirovice, Sušici, Týn nad Vltavou, Vimperk, Vodňany a Volyni. V březnu téhož roku byl ve strakonickém hotelu U bílého vlka předsedou krajského sekretariátu a důvěrníkem shromáždění zvolen strakonický hostinský Jan Švehla.

Dne sedmého listopadu 1922 se ve Švehlově hospodě slavilo páté výročí Velké říjnové socialistické revoluce. Hlavním řečníkem byl hostinský. Mluvil o úřední šikaně a v této souvislosti s radostí oznámil, že došlo k zákazu Federativní dělnické tělocvičné jednoty, jež vznikla roku 1903 odtržením od Sokola a po založení KSC se stala údernou silou strany. Informace o zákazu byla výmyslem. Hospodský si pomocí podobných lží zvyšoval tržby, neb rozčílení komunisté pili každý za dva.

Soudní obsílka zakazující prozatímně činnost tělocvičné jednoty do Švehlovy hospody ve skutečnosti dorazila až tři dny po schůzi, dne 10. listopadu 1922, a doručovala ji slečna Judita Skřípálová.

Juditě tehdy bylo pětadvacet let a my neuděláme chybu, když prohlásíme, že to až do onoho osudného dne bylo lehkých pětadvacet let. Že by Judita mohla propadnout komunismu? Ani nápad. Zaměstnankyně v té době již více než čtvrt století zestátněné pošty, jejíž strakonická pobočka se nacházela na rohu náměstí Svobody a úzké uličky, která spojovala náměstí s Malým městem, neměla komunismu ani v nejmenším zapotřebí; vždyť si vedla málem velkopánsky v tom domku v Baarově ulici, u něhož si držela i středně velkého psíka. Vyjádřeno v číslech, Judita splývala někde u hladiny střední třídy, onoho listopadového dne ale už několik měsíců byla snoubenkou bohatého architekta Reitmajera, a ten se bez pochyb slunil na lehátku strakonické smetánky.

Do Judity v plavkách nebylo těžké se zamilovat. Dívka si tehdy vlasy odbarvovala po vzoru Apolonie Chałupiecové alias filmové hvězdy Poly

Negri, která s odbarvenými vlasy na stříbrném plátně ztvárnila madame Du Barry. Juditina hlava byla jasná a stejně jasné byly její boky a ňadra. A ve tváři jasná krasavice: Tenké upravené obočí, táhnoucí se jako dvě zdrhovadla málem až k uším, kukuč, podmalovaný šilenstvím, rty hotové k tomu, aby místo firemních symbolů zdobily chladiče limuzín, a konečně nos, který přenesený na papír ihned by se stal chloubou moderní typografie. To tedy byla jedna stránka věci. Pokud jde o stránku druhou, vnitřní, k té je třeba říct, že Juditiny city byly méně jednoznačné. Judita stručně řečeno nemilovala svého snoubence Reitmajera, nýbrž ženatého doktora Máchu. Rozchod s lékařem byl dosud čerstvý a Judita se čas od času rozhodla, že se zrádnému doktoru Máchovi pomstí.

U jedné z Juditinych pomst byl opět nám už známý Ján Juhás. Stalo se to na hromadě pivních přepravků ve sklepě Švehlovy hospody, když do ní Judita nesla zmíněnou soudní obsílku. Ján, který toho dne měl až odpolední směnu, byl už v devět ráno tak opilý, že o sobě ani nevěděl. Pokud šlo Juditu, té se hra na maminku a na tatínka cynicky líbila, to ale Judita ještě nevěděla, že děťátko, které hravým dováděním vznikne, bude skutečné. A jak by se taky mohlo stvořit? Vždyť Ján Juditu na její výslovné a hlasité přání opustil s dostatečným předstihem. Poté penis otřel o kalhoty a zbytek spermatu dokonce z kalhot ukápl na kamenitou podlahu. Judita na tento zbytek pohlédla a právě tehdy, zaměřujíc část za celek, možná byla na chvíli šťastná. Tolik k onomu odpolednímu doručování, během něhož vznikl náš titulární hrdina.

O několik dnů později čekala v domku v Baarově ulici, obklopena strachem a výčitkami, hříšná Judita Skřípálová na svého snoubence, bohatého architekta, a v jejím nitru se zatím činily sudičky, které Martinovi Juhásovi dávali do vínku tuto budoucnost: „Martin Juhás nebude členem odboje. Martin Juhás nebude odbojový, ale odbojný. Martina Juháse nebude pohánět vztek, ale vztekání! Toť naše kletba, Martine Juhási.“

Juditu bolelo břicho, když se v ní činil osud. Sedla si na podlahu pod okno a opřela se o zeď. Po chvílce se jí zdálo, že z ní něco vyteklo. Judita odhrnula sukni a na podlaze mezi nohama spatřila pět či šest drobných bělounkých nehtíků. Když k nim Judita přiblížila ruku, nehtíky

okamžitě začaly prchat, úplně jako maličká hádátka. Mohly to snad být Jánovy zlostné spermie? Mohly to být ony, kdo do Juditina nitra vyšly zlostnou kletbu? Na nic takového tehdy Judita ještě nemyslela. Tehdy si jen přiložila ruku k čelu a dál čekala na svého snoubence.

Reitmajer za sebou ještě ani nezavřel, a Judita už mu stahovala prádlo: „Tiše,“ ukázala prstem. „Postarám se o tebe,“ šeptla, vzala do ruky Reitmajerovo pohlaví a jako by srpem žnula kopřivy, dělala mu dobře.

Pavel Reitmajer coby ikona či skála, k níž se o odstavec výše přitesává penis, se narodil roku 1883 v rodině pivovarského sládky v Semíně u Přelouče. Do školy chodil v Bohdanči, kam se rodina přestěhovala, pak na nižší reálku v Pardubicích, z níž na doporučení tamního řídicího učitele Vojtěcha Pešky odešel studovat do Prahy na Státní průmyslovou školu. Tu absolvoval s dobrým doporučením v roce 1905 a o rok později se stal řádným posluchačem speciální školy dekorativní architektury vedené architektem Janem Kotěrou. V Kotěrově ateliéru mladý Reitmajer pobyl až do roku 1911, kdy začal působit jako samostatný architekt, nejprve v Praze, o rok později ve Strakonících. V srpnu 1915 rukuje na vojnu do Plzně, po čtyřech dnech je propuštěn pro celkovou slabost. S rodiči a bratrem se v té době téměř nestýkal. Ženatý byl už od roku 1904, ženil se tedy ještě za studií na průmyslovce; o rok později se mu z manželství narodila dcerka. Žena ho už brzy po svatbě začala podvádět, architekt o tom věděl, ale nic s tím nedělal. Manželé vedle sebe žili až do roku 1919, kdy byla schválena novela občanského zákoníku 320/1919 Sb., jež zavedla možnost ukončit manželství formou rozluky. Paní Reitmajerová na nic víc nečekala a hned se dala s Reitmajerem rozvést. Muž po rozvodu upadl, začal pít. Trvalo mu bezmála dva roky, než se dal alespoň trochu do pořádku. V polovině srpna 1921 se pak v souvislosti s velkou zakázkou na výstavbu nového tuberkulózního pavilonu v areálu strakonické nemocnice seznámil s Juditou Skřípalovou, která tehdy před plicním oddělením oplakávala rozchod s milovaným MUDr. Máchou. Judita byla první ženou, o níž Reitmajer od rozvodu projevil zájem. A Judita? Jak ta vnímala jeho?

Reitmajer ji zaujal svérázným způsobem; připomínal jí bradavici, výstupek, nicotnůstku. Lituje Reitmajerova osudu.

Tím byla založena podstata. Architekt Reitmajer, odřezek, výrostek, nežit, usadil se na krásném těle čtyřiaadvacetileté poštovní doručovatelky. Stal se tím, kdo ženě, jež každý den usínala s myšlenkou na svého bájněho lékaře, poskytl nikoli oporu, ale spíše stín, do něhož se žářem lásky spalovaná Judita mohla alespoň přes poledne uklidit. A Reitmajerovi se pochopitelně začala lepit smůla na paty: Jednoho letního podvečera léta páně 1921, jen několik dní poté, kdy se seznámil s láskou svého života, mu na trávníku u štěkeňského jezu rozkopali varlata.

5.

Pamatujete si na maminku málomluvné Marušky Jiříčkové, na Anežku, majitelku koloniálu v Poděbradově ulici? Její podnikavý otec zbohatl na cukru. Dům, v němž byl v době našeho vyprávění dole obchod a nad ním dva samostatné byty, nechal starý Bulata roku 1895 vystavět pro svoji milovanou dceru Anežku, zatímco na dceru číslo dvě přísný otec ze dne na den zcela zanevřel. Vyslal tím jasnou zprávu svým obchodním partnerům z cukrovarnictví, či se tak alespoň domníval. Když roku 1901 odešel ze světa vezdejšího, z Anežky se stala sirota; její maminka zemřela už roku 1897 na souchotiny.

Anežce tehdy bylo čerstvě šestnáct a po otcově smrti si prošla peklem. Se starcovou poslední vůlí neměla nic společného, svoji vyděděnou sestřičku upřímně milovala, zlému rozchodu se jí ale nepodařilo zabránit. Nabízené odškodné, dokonce ani přepsání poloviny domu, ani jedno, ani druhé nepomohlo. Zhrzená sestra, podivuhodný to lidský úkaz, nic nechtěla. Byla na vdávání a vdala se. Odešla za svým manželem do Budějovic a s Anežkou přerušila kontakt.

Náhradním příjemcem Anežčiných dobrosrdečných dávek se už pár měsíců poté stal Jindřich Jiříček, syn chudého domkáře z Krejnic u Volenic, s nímž se Anežka seznámila na studentském majálesu ve Strakonících, kde nabízel rukavičky z králíčích kožek. Roku 1905 se Anežka za chudého krejnického domkáře provdala. Tehdy si celé Strakonice klepaly na čelo; Jiříček byl pod Anežčinu úroveň, navíc podivín. Téhož roku se z manželství narodila dcerka Marie. Měla být Anežčíným jediným dítětem.

V létě roku 1921 se k Jiříčkům do služby přihlásila mladá, teprve šestnáctiletá Slovencečka jménem Paulína. V té době ještě ani Anežka, ani Jiříček neměli tušení, že už o rok později budou mít co dočinění s jiným Slovákem. Dne 5. listopadu 1922 milovaná dcera Maruška rodičům oznámila, že je těhotná, a do jejich domu vstoupil Ján Juhás. Jiříček na všechny tyhle novinky reagoval podrážděně. I přes jeho odpor se začalo s přípravou svatby. Jiříček vstoupil v písemný kontakt s Jánovými slovenskými rodiči a termín obřadu se po domluvě stanovil na březen 1923.

Pokud šlo o budoucího pana manžela, ten ve Strakonících překotně dospíval. Během dvou týdnů dal vale jak Fezku, svému zaměstnavateli,

tak komunismu, své volnočasové aktivitě. Svoji snoubenku Ján nadále tloukl. Proč? Nevěděl. Když to na něj přišlo, vždy pečlivě zavřel dveře do chodby. Zdi utěsnit nedokázal.

Náhoda tomu chtěla, že za tou důležitou stěnou, u níž se nejčastěji odehrávalo hrubé účtování, lehávala ve chvílích odpočinku slovenská posluhovačka Paulína, která ke své vlastní škodě měla uši netopyří; a ani zbytek její tělesné schrány nestál za zlámanou grešli.

Juhás nad koloniálem nežil ještě ani týden, když Paulína s uchem nalepeným na zdi a rukou mezi nohama pojala podezření, a životy našich hrdinů kvůli služčině zvědavosti mohly nabrat dramatický obrat. Toho osudného dne, konkrétně se psal pětadvacátý listopad 1922, Paulína od čtyř odpoledne do devíti večer, kdy šla poklidit kruhárnu, polehávala na posteli a laskala se, osamělá, jen s hlasy svých sousedů, když postřehla – nyní již mnohem zkušenější, než byla ještě před pár dny –, že Maruščiným a Juhásovým stenům, šepotům a výkřikům chybí gradace, něco sjednocujícího, nějaká z přírody odvoditelná tendence ke konečnému provázání a úlevnému výdechu. Co slyšela, byl chaos, nikoli postupně zdolávané vrcholky, o nichž po šesti dnech odpoledního polehávání již Paulína věděla svoje. Když se pak vracela z večerního úklidu v kruhárně, na kostele sv. Markéty odbilo deset hodin. U mladých se ještě stále svítilo a služka už byla jistou dobu rozhodnutá, že pokud se u mladých bude svítit, zkontroluje je. Tiše přešla k jejich dveřím a sklonila se ke klíčové dírce. Ještě ani nestačila zamlženým okem pohlédnout do průzoru, když se dveře rozlétly a klika dveří vzala služku přímo do čela. Paulína s bolestným výkřikem padla po zádech na podlahu.

Ve dveřích stál Ján. Kdo si ho pamatoval z doby před rokem, musel by žasnout nad tou proměnou; a o to víc žasla služka rozcapená na podlaze. Jána sice vídala denně, ale teprve teď, kvůli shodě tolika okolností, kvůli své poloze na zemi, kvůli úleku, kvůli světlu, přicházejícímu k Jánovi zpoza jeho zad, jakož i kvůli černé magii dělnické tělocvičny, teprve teď se Paulína poprvé dívala na jiného Jána. Působil vážně a vyzrálé. Na nahém trupu ležely svalové kupy připravené kdykoli skočit, zaútočit. Paulíně ihned zosobnil Krista, trošku zlého v obličejí, jakéhosi anti-Krista v dobrém, anti-Krista v tom nejlepším slova smyslu, a bez rozmyslu kopal,

ten Kristův dvojník. Jeho postava byla houževnatá, svalnatá, průměrně vysoká a jakýmsi podlým, troufalým způsobem zbožná; zdánlivě svojí průměrnou či lehce nadprůměrnou výškou vycházela bohu vstříc, když Ján nechodíval jinak, než rovný jako svíce, čili co nejbliže k bohu, neb bůh je, počítá se, na nebesích; avšak křesťanský bůh z dobrých důvodů preferuje krčení. Paulína tiše snášela jeho kopy. Dostávalo se jí jasného důkazu, že steny přicházející k ní přes zeď pokoje, nejsou steny milostnými, na to však, aby věc ohlásila pánovi či paní, na to Paulína teď rychle zapoměla.

Žádný dramatický obrat se tedy nakonec nekonal a v dalších dnech už události jen s drobnými překážkami spěly k rozšíření hnízdečka a ke svatbě. Ján Jiříčkovi slíbil, že výměnou za přesunutí služby do podkrovní vystoupí ze státem pronásledované Federativní dělnické tělocvičné jednoty, a jak slíbil, tak i učinil.

Pak přišly vánoční svátky. Naši hrdinové je zběžně oslavili dle dlouhověkových tradic, na Anežčino přání mimo jiné zašli i do blízkého kostela svaté Markéty. Juhás, když z kostela vycházel, naklonil se k Jiříčkovi a pošeptal mu: „Tohle bylo úplně naposledy, pane Jiříček, víc nás tady už neuvidí, vidíte?“ Ale Ján se pletl. Ještě nebyla ani polovina ledna a Slovák už měl z vlastní vůle obejitě všechny strakonické svatostánky. Najít takový, který by mu vyhovoval, přitom nebylo jednoduché. Československé zákony od února 1919 kněžím zakazovaly vyjadřovat se z kazatelny o záležitostech státních a politických, kritizovat právní úpravu či doporučovat politické strany. Jenomže Ján od kostela vyžadoval právě tohle, nejen rozjímání, nejen rady praktické, nýbrž celou svatou triádu, neb bez politiky pro Jána kostel nebyl kostelem. Útěchu mladý Slovák po delším hledání našel až na jihovýchodním okraji Strakoníc, v místní části zvané Podsrb, vzdálené dvacet minut chůze z náměstí Svobody.

Barokní kostel Panny Marie Bolestné připomínal rozložitou a úpadkovou velrybu a v jejím břiše seděl mezi lety 1916 až 1930 fanatik, reverendus dominus Ladislav Zuščák, kněz, který za Rakousko-Uherska držel jedno prvenství. Byl-li osloven, počal s vyjevováním, jenomže lidé nerozuměli a prosili reverenda o prominutí: „Nemohl by otec mluvit

o trochu hlasitěji?“, a kněz, nejtíší kněz v celé monarchii, polkl slinu, kývl, rozevřel ústa a bez jediného rozdílu opět začal cosi nesrozumitelného odříkávat.

Zuščákova kázání byla před převratem pro svůj tichý průběh v širokém okolí vyhledávaná. Lidé byli unaveni z císařsko-královských lží a na Podsrp, kde člověk nerozuměl slovu, si lidé přicházeli odpočinout. (Běžná praxe v každém jiném kostele: „Slyšeli jste slovo boží!“, načež duše hromadně přecházejí z mráкотného stavu do kaše každodennosti; „Slyšeli jste slovo boží!“, duše bum na podlahu. V Zuščákově metafyzické ordinaci však k těžkým návratům do reality docházelo mnohem pozvolněji, neb lidé slovo boží prakticky vzato neslyšeli. „Slyšeli jste slovo boží!“ - „Neslyšeli!“ A tak dále.) Po říjnu 1918 se břicho velryby rychle vyprázdnilo. Zoufalý Zuščák o nedělních mších šeptal do prázdného sálu: „Opčani! Nyní jsou z vás ze všech, moji milí, opčani!“ Zdálo se, že kostel zůstane prázdný, dokud nespadne. Zuščák vydržel, týden, měsíc, půl roku, a nakonec se dočkal.

Ke svému novému zaplnění se podsrpenský kostel vypravil nejprve drobnými, sprostými dívčími krůčky. Stalo se to jednoho chladného nedělního rána, když do ztichlé barokní budovy vstoupili dva tápající milenci: „Někdo tam je,“ děl bohatý mladík a poukázal ke kazatelně. Dívka však, jež na rozdíl od mladíka nebyla místní, na nic nedbala a zahájila zneuctění, mše nemše.

Po týdnu se dívkou opuštěný mladík vrátil, posadil se do lavice, počkal, až Zuščák skončí, načež se na kněze v prázdném kostele obrátil s otázkou: „Peněženku, otče, peněženku jste tady náhodou nenašel? Byly v ní doklady.“ „Doklady?“ Zuščák si přitáhl rozmazlené ucho a tiše do něj pověděl: „Nyní stejně jste již opčanem, milej zlatej. Republika jistě vydá svoje papíry.“ Pak pevně chytil kluka za loket: „My se však postarejme o to, aby život této republiky byl co nejtěžší, chlapče.“ Mladík, jenž si spolu se ztrátou panictví přičichl též k první větší ztrátě peněženky, uvykl oněmi drobnými ztrátami pocitu ztráty; a nemohl bez něj již žít. Chlapec počal z rodinných financí financovat Zuščákovy aktivity. Naleznouce ve ztrátě smysl života, mladík se od té doby zasazoval o to, aby i všichni ostatní podsrpenští rozmazlenci, všechny ty místní Emy

Bovaryové a Pečorinové měli díky podsrpenskému hnízdu, podněcujícímu k reakci a protistátní činnosti, své vlastní tolik žádoucí problémy. S mladíkovou pomocí se během následujících tří let z podsrpenského kostela stal zdroj republiky hrozícího nebezpečí.

Juhás do Zuščákova kostela poprvé vstoupil sedmého února 1923. Uši měl jako rys a jeho tělesná konstrukce s hlavou drženu ve výši tuhým, vypracovaným bedněním předurčovala ho k posluchačství. Zuščák si nově příchozího ihned povšiml. Brzy na to zanořil kýl a navedl svůj brumrlající křížník, jedoucí na čistou politickou reakci, do vod srozumitelných nezkušenému mladíkovi.

Ti dva si nebyli rovnocennými partnery. Kněz se narodil téměř o dvacet let dřív než Ján, konkrétně roku 1885, v Nepomuku v jihozápadních Čechách, v místě, jež Zuščáka odsoudilo k tomu, aby v životě rozehrával přínejmenším dvojaké hry; na zámku Zelená hora kousek od Nepomuku byl roku 1817 nalezen rukopis Zelenohorský, a o tom, jakou roli během rekatolizace sehrál Jan Nepomucký, ani netřeba se zmiňovat. Nepomuk byl bouřlivým městem a Zuščák stál už coby desetiletý v těch nejkrušnějších bouřkách na nepomuckém náměstí a neohroženě vzpínal ruce k nebi. Milované blesky a milované hromy! Dítě si bez nich neumělo život představit. Chudák Ládičkova maminka. V letních měsících se snad obden stávalo, že musela v dešti spěchat na náměstí a odtáhnout synka domů, pokud nechtěla, aby ho některý z blesků spálil na troud. Tak běžel čas. V osmnácti Ládiček vstoupil do kněžského semináře. Roku 1908 byl vysvěcen na kněze a počal sloužit v Březnici u Příbrami. Ve třetím válečném roce ho císař jmenoval farářem; Ladislav odchází sloužit na Podsrp, kde se poté dožil i nechtěného převratu v říjnu léta páně 1918.

Bouřka v říjnu třebas malá, sotva nato zima stálá! Zuščák se utěšoval pranostikou, modlil se a čekal. Už v zimě na samém konci osmnáctého roku skutečně přišla jakás takás naděje v podobě hladových bouří a rabování, které spásně zasáhly i podsrpenský svatostánek. Leč neklid se tehdy k Zuščákovu zklamání v mladé republice neudržel ani týden. Podsrpenský kněz už propadal trudnomyslnosti, když ho při prohlídce poničeného kostela osvětila spásná myšlenka. Strčil si do kapsy něco z toho mála cenného, co v kostele po rabování ještě zůstalo, a když

pak o půl hodiny později na faře sepisoval ztráty, pečlivě do výkazu zaznamenal i předmět, který sám odcizil, načež vyplněné formuláře odeslal do Prahy. Odpověď z pražské arcidiecéze přišla až asi po dvou týdnech, o to byla radostnější. Církev jako by pocítovala odpovědnost za všechny neblahé události, za ty říjnové, zářijové a všechny další, až do třináctého století, a tak v přípisu omluva střídala omluvu, a celé psaní z Prahy vrcholilo důrazným ujištěním, že peněz na kompenzace je dostatek. Zuščák si rychle spočítal jedna a jedna. Vatikán se s pomocí štedré dlaně snažil udržet svůj vliv. V ČSR se připravovala odluka měny. Evropou projížděly vagony plné c. k. mincí a bankovek. Příležitostí, jakož i chaosu, bylo všude kolem dost, stačilo jednat, a Zuščák, doteď přirozeně a bez přemýšlení chycený za krk bílým kolárkem, zkusil, co se stane, když ještě trochu šhubne a popoběhne. Druhého dne sepsal a odeslal do Prahy požadavek na velký finanční příspěvek, určený na rekonstrukci fary. Jednalo se o částku rovnající se ceně pěti osobních automobilů, vyplacena mu byla ještě během roku 1919 do poslední koruny a bez otázek.

Následná přestavba fary odrážela fakt, že podsrpenský kněz, „de iure“ stále kněz církevní, stal se po říjnu postupem času „de facto“ knězem občanským: Bílou omítkou se Zuščák odchýlil od tradičně farní okrové; předzahrádkou s uzamykatelnou brankou se odchýlil od tradice být co nejčastěji k dispozici věřícím; velkými okny, z nichž to do zahrady vedoucí bylo oknem francouzským, vnesl do tradiční farní koncepce nežádoucí prvek revoluční, a připomněl existenci republiky, jež jako jediná v Evropě dokončila odluku církve od státu; záhonem růží a trávnickem, do něhož postavil sádrové odlitky, odchýlil se pak od samotné katolické víry. Na farním zvonku stálo „Zuščákovi“ a proměnu fary v moderní rodinný dům skutečně za několik měsíců stvrdila přítomnost „paní Zuščákové“, fakticky mladé ženské bytosti, která se nikdy nenaučila zatahovat záclony. Říkala si Ejmi.

Zuščákův fanatismus se v té době projevoval zvýšenou péčí o trávnick, přehnanou láskou k rodnému Nepomuku, žárlivým stíháním baletky Ejmi a především nekritickou láskou ke všemu slovenskému; to proto, že „nad Tatrou sa blýska a hromy divo bijú“. Kněz si o Slovensku začal vyhledávat informace a brzy se dobral sbírky pohlednic, čítající několik

desítek kusů. Ke shánění obrázků přitom Zuščák využíval církevních kruhů; komunikoval se slovenskými kněžími a velkou část sbírky si vymohl nepravdivým tvrzením, že pro strakonické katolíky organizuje výlety.

V pyramidě knězova zájmu o slovenské kraje se postupně dostalo na vrchol povodí řeky Dunajec v Zamaguří na severu Slovenska, kde se dle pohlednic, které měl kněz k dispozici, udržel dávný zvyk dopravovat po vodě náklad na „pltech“, na jakýchsi stlučených bednách, vpředu ozdobených smrkovými větvemi. Po Ejmině posledním teatrálním odchodu z podsrpenské farky, k němuž došlo někdy v půli února 1923, to byla výroba podsrpenské varianty právě tohoto tradičního slovenského plavidla, čím si kněz začal krátit dlouhou chvíli. A Ján Juhás mu měl s výrobou pltí už brzy pomáhat.

K jejich sblížení došlo hned onoho prvního dne po mši. Slováček počkal, až se chrám vyprázdní, načež se posadil do jediné zbývající zpovědnice; všechny ostatní ležely srovnané u kostelního vstupu, připravené k tomu, aby si je kněz odnesl k sobě na zahradu.

„Otče, povězte mi, kdo to je?“ ozvalo se slovensky zpoza zamřížovaného okénka. Bylo to úplně poprvé, kdy Zuščák na vlastní uši uslyšel svoji milovanou řeč. Dojalo ho to. Slovenština mu zněla nadpozemsky, měkce než měkčeji. „Pokračujte,“ řekl kněz chvějícím se hlasem.

„Povězte mi, otče, kdo je to ten Hlinka?“ zeptal se Ján.

„Představitel slovenské strany lidové,“ odvětil mu Zuščák, načež po krátkém odmlčení skromně a nejistě dodal: „Ludák.“

„Ludák?“ zeptal se Ján s trochu jinou výslovností. V jeho hlase bylo poprvé slyšet, že Čecha opravuje. „Je slovenská strana lidová lepší než ta česká, povězte mi?“

To Zuščák nevěděl, s Hlinkou měl pouhé dvě pohlednice. Slovenští kněží ve svých dopisech tvrdili, že Hlinka je jedinou nadějí pro Masarykem zrazený slovenský národ a v post skriptu Zuščáka pravidelně nabádali: „Prečítaj si Pittsburskú zmluvu!“

Kněz Jánovi slíbil, že do příštího týdne všechno zjistí, načež se dostali k Jánovým hříchům. A Ján nesmlčel ani ten největší, čili farky, dokonce údery vedené druhou stranou ruky, tou, jež byla zrovna v Juhásově případě poseta klouby ostrými jako hřebíky.

Zuščák se tedy nepletl. Nějak takto intuitivně Slováky vnímal. „A tím to končí?“ zeptal se. „Nic víc? Pěstí, synu. Pěstí jsi ji ještě neuhodil!“

„Ne,“ odpověděl Slovák. „Tu nechávám ještě pořád otevřenou,“ řekl a v jeho hlase přitom nebylo slyšet výčitek svědomí. Zuščák si dokonce pomyslel, že Ján zpověď nevnímá jako zpověď, nýbrž jako příležitost hrdě prezentovat své zvyky.

O týden později kněz začal s formováním Jánovy duše. Varoval Jána, ať se střeží husitismu, čímž mínil Sokoly, načež Slovákovy mřížkou prostrčil ruličku papíru. Byla to Pittsburská smlouva. „Podle této zmluvy,“ vysvětlil Zuščák, „máte právo na samostatný stát!“ A pak druhá rulička: „Přihláška do Hlinkovy strany,“ děl kněz, který v té době ještě věřil, že k dokumentům i mylným informacím přišel tak, že v předchozích dnech navštívil Slovensko.

Ve skutečnosti byl Zuščák pouze za Brnem, ještě na českém území, kam ho dovezl speciální Vatikánem placený církevní vlak, jenž v letech 1918 až 1924 každý den s úderem desáté hodiny dopolední odjížděl z pražského Hlavního nádraží a odvážel na údajné Slovensko každého věřícího, kněze či jiné církevní funkcionáře, kteří se na církev obrátili s požadavkem podívat se do té z větší části neznámé, Čechům nově přidělené země, o níž se mezi českými katolíky vědělo jen tolik, že jde o zemi, které z církevního hlediska nelze nic vytknout... Na papíře vše vypadalo dobře, samotný pobyt na Slovensku působil jinak; tam se už přílišná víra ukazovala spíše jako diskvalifikace či přinejmenším nevýhoda. Proto se Vatikán rozhodl stvořit jiné, ukázkové Slovensko. Rozkládalo se zhruba na dvou hektarech v ochranném pásmu kolem trati z Brna do Bratislavy. V zásadě šlo o nelegální či pololegální nudli, v níž se distribuovaly rozvratné materiály.

S dalšími opravdovými Slováky se tedy kněz setkal nikoli na Slovensku, nýbrž až asi o měsíc později, v polovině března 1923, během Jánovy svatby, které se účastnili i Jánovi rodiče. Tehdy už Paulína druhým měsícem žila ve vyklizeném podkroví a Ján byl čerstvě jediným na Strakonicku žijícím členem Hlinkovy strany. Do té doby po mších dál pracovali se Zuščákem na pltích. Žaludek si přitom Ján na faru nosil prázdný, neb Marie, jeho nastávající, ta mysteriózní vedlejší postava, odmítala vařit.

Na Marii se podepsalo, že nebyla zplozena z lásky. Když její matka spávala s chudým krejnickým domkářem Jindřichem Jiříčkem, šlo jí o vztah k otci, nikoli k muži, jehož vytáhla z bahna domkaření; to kvůli, proti vůli mrtvého cukráře si Anežka vyhledala krejnickou přítěž. Její dcera Marie byla počata v rámci metafyzického či přes hranici života a smrti vedeného soupeření. Shodou nekonečně mnohých okolností se vyvinula do naturelu, jenž v zásadě byl naturelem degenerativně slechtickým: Šlo o dítě „out-istické“, vyloučené, kopnuté za lajny.

Po otcově smrti se Bulatová rozhodla provozovat koloniál, a ač její mohovitost několikanásobně přesahovala mohovitost běžného živnostníka, uvízla spolu s celou svojí rodinou mezi společenskými vrstvami. Když její dcera Maruška nastupovala do školy, chudina Marušku ostrakizovala, ale nestály o ni ani děti z „top fifty“. Maminka se to rozhodla napravit. V den dceřiných šestých narozenin vyvěsila v koloniálu lístek, jenž pravil, že šestiletá fenka jménem Marie se nabízí na hraní dětem z lepších rodin.

Týden se nic nedělo, až osmého dne po vyvěšení inzerátu se do obchodu dostavila služka slavného starobylého rodu Němejců. Poslal ji František Němejc, jeden z majoritních akcionářů Spojených fezáren. Jeho dceři, žijící spolu s otcem a matkou v té největší a nejkrásnější z podsrpských vil, bylo právě osm let. Anežka si mohla gratulovat, že se k pokrytí nabídl někdo z tak významné rodiny, a snad právě proto, že se jednalo o Němejce, snad proto pak maminka na první schůzku s pánem vystrojila dcerku snad až přespříliš. – Aby dohnala dvouletý věkový rozdíl mezi Maruškou a slečnou Němejcovou, Anežka v den schůzky s panem Němejcem na dceřinu tvář, bílou od mouky, přidala mnohé jiné základní barvy, rudou na líce a na rty, černou na řasy a na obočí, a celkový dobrý dojem měly dotvořit šaty, které s ohledem na teplé srpnové počasí nemohly být delší, jakož i cop, tradiční výraz nevinnosti.

Němejcova služka ve smlouvenou hodinu pro Marii nepřišla. Zrazená matka počala dítě odstrojovat. Právě stáhla maličké šaty, když se nade dveřmi rozezvučel nyní vpravdě koloniální zvoneček: „František Němejc,“ představil se muž. „Těši mě! A omlouvám se za zpoždění!“ dodal a lehce se poklonil.

„Minuta sem, minuta tam,“ řekla Anežka ochotně, načež se zeptala na Sofinku: „Jakpak se má, pane Němejci? Marie už na ni čeká,“ řekla a ukázala k polonahé dívce sedící na pultě. „Čeká a těší se, vid,“ kývla na maličkou.

„Dcera je zlatá,“ odvětil Němejc. „Ta moje, i ta vaše, samozřejmě,“ dodal rychle a natáhl směrem k pultu ruku se stokorunovou bankovkou: „Dejte mi nějaké bonbony, paní Bulatová!“ poručil si. „Bon bon?! Vid, maličká?“ zeptal se a popošel o kousek blíž k sedícímu tělíčku.

Anežka mezitím začala nabírat bonbony: „Které, pane Němejci, řekněte si? Máme nugátové, mandlové, pistáciové,“ vyjmenovávala sladké lahůdky.

„Od každého... třeba po čtyřech!“ rozhodl se Němejc.

„Maruška nemá kamarády,“ prohodila Anežka při nabírání a v Němejcovi se po těch slovech probudil soucit. Jeho duševní lokomotiva, jež si mezi jednou a druhou pracovní schůzkou odskočila do koloniálu, vydala se teď na křižovatce po zcela jiné koleji, než byla ta, na níž se řešivalo saldo a dodávky pleteniny. Vlak se od té chvíle řítí po zakázané trati, Němejc si neuměl pomoci. Maličká mu najednou přišla úplně kouzelná. Muž udělal další krůček, chytil maličkou pod ramínky, postavil ji na zem a tak, jak byla, jen ve spodniče, si ji odvedl.

Přátelství s Němejcem ovlivnilo další průběh Maruščina dětství a zasáhlo podstatně do života obou rodin. Po téměř čtyři roky, až do vypuknutí války v roce 1914, kdy Němejc odešel pracovat na Úřad pro výživu lidu do Prahy, si mladička Marie díky bohatému továrníkovi mohla užívat pohádkového dětství. Němejc bral Marii i přes Jiříčkův odpor s sebou všude, kam cestoval.

Teprve na Capri, v listopadu 1911, kdy Marii nebylo ještě ani sedm let, stal se pravděpodobně onen hanebný čin. Marie po návratu zcela utichla; jako by se za ní zaklaplo víko rakve. Pokud šlo o vyšetřování, nejagilnější byl otec. Z Marie ani z Němejce nedostal jediného kloudného slova, a brzy se jelo do Vídně. Tehdy ve Vídni Němejce zadržela policie. Podezřelý muž, stálo v protokolu, dotýkal se na veřejnosti dítěte způsobem, jenž nesvědčil tomu, že jde o vztah pouze otcovský. Marie byla na čas umístěna v náhradní rodině, její rodiče byli zprostředkovaně dotázáni, zda jsou srozuměni s tím, že dcera pobývá ve Vídni se ztotožněným Františkem Němejcem, tečka; neb faktu, že se Němejc

k malé chová jako k milence, faktu, jenž se na počátku s vervou dral z Vídně proti proudu Dunaje do Bratislavy, odkud pak dalšími řekami a říčkami zamířil proti proudu ku Praze, tomuto faktu se u Jihlavy nepodařilo překročit moravské rozvodí. Vyčerpaná informace se obrátila a kdesi u Brna úplně vyšuměla. A šťastlivec Němejc opět mohl jezdit. Vybaven rodičovským dobrozdáním scestoval s Marií Paříž, Palermo, Palmu, Pescaru, Perpignan, Port Said, Pamplonu, Pětikostelí a další města, jejichž názvy přivíraly oči nad tím, že v sobě hned na počátku nesly písmeno P, a takto vše běželo až do roku 1914, jak jsme řekli. Po vypuknutí světové války Němejc překvapeně Anežce předal vkladní knížku, na niž do té doby co měsíc už po tři roky ukládal dosti vysoké sumy, načež zmizel i s rodinou do Prahy.

Když Marie v září 1922 potkala Jána Juháse, přišla s ním o panenství, které jí Němejc ponechal jako jakousi fangli či fíkový list, jímž chtěl snad především sám před sebou zahalit ty nejhorší ze svých hříchů, z nichž se mnohé, jen mimochodem řečeno, odehrávaly v oblasti jen na kousek vzdálené od Maruščina pohlaví. Toť vše. Život si vzal zednickou lžici a postupně mnohé zahladil. Pár týdnů před Maruščinou svatbou zůstávalo jediným důsledkem všech Mariiných v dětství a dospívání zakoušených útrap pouze to, že odmítala mluvit a vařit.

Svatba se měla konat v neděli osmnáctého března 1923 v Zuščákově podsrpenském kostele. Slováci, konkrétně to byli Jánův otec Timotej, matka Anna, dvě Jánovy sestry Zita s Anastázií a Timotejův bratr Michal, dorazili do Strakonice den před obřadem a ubytovali se v hotelu U bílého vlka.

Jak to druhého dne slušelo nemluvné nevěstě? Maminka vešla do dceřina pokoje právě ve chvíli, kdy si Marie oblékala svatební šaty. Dceřino tělo bylo pokryté modřinami a modřiny byly dobře vidět, stačilo se podívat. Jenomže Anežka z dobrého důvodu sotva vešla, ihned odvrátila tvář a nám nezbyvá než povědět s básníkem: „Kvůli matčině nelásce, kvůli odvrácenému zraku matčinu, těhotné tělo málomluvné dcery, pokryté modřinami, zahalilo se bez povšimnutí ve svatební háv.“ Na temeno hlavy byl o minutku později osazen myrtový věnec se závojíčkem, načež se rutinně vyšlo vstříc zvyklostem, které požadují,

aby nevěsta měla s sebou ve sváteční den něco vypůjčeného, starého, darovaného a modrého, protože matka, nyní již opět přítomná, propůjčila dceři svůj památeční prsten. A pokud šlo o darované a modré? Inu, cosi darované a modré skrývalo se již pod šatem.

Většina svatebčanů se přesunula na Podsrp ke kostelu, někdo upravenou nákladní laurinkou, Ján s rodiči pak pragovkou. Dole ve městě zůstali jen Jiříček s Bulatovou a jejich dcerka, držaná dle tradic ve svatební den stranou.

Nevěsta nejprve dlouho přecházela po svém pokoji, už oblečená, a čekala, jestli pro ni někdo přijde. Když dlouho nikdo nešel, sama se vypravila dolů, na podestě zastavila, neb z obchodu zaslechla vzrušené, hádající se hlasy. Rodiče ani nemuseli mluvit přímo o ní a stejně by z jejich tónu pochopila, že pro ně vždy byla pouhou přítěží. Otočila se a odtáhla vlečku zpátky. Už sahala na kliku svého a Juhásova pokoje, v němž prožila tolik bolesti, když ruku stáhla. Najednou byla celá proměněná, najednou v ní bylo tolik života. Chytila šaty, podkasala si je a vyběhla nahoru do podkroví, do služčina nově zařízeného pokoje, a schody přitom málem brala po dvou.

Byl to Jiříček, kdo zaslechl její pádné kroky. „Jdu pro ni,“ řekl a prozatím svými rozhodnými slovy ukončil hádku. Anežka šla mlčky za ním. Když otevřeli dveře podkrovního pokoje a jejich oči uvykly šeru, rodiče jako by znovu spatřili svoji dceru v děloze, zakuklenou, schoulenou v omezeném prostoru, konkrétně v podkrovním okénku, jež bylo dokořán rozevřené. Než Anežka a Jiříček stačili vzít zpátky první vteřinu ze všech vteřin, jež by bylo třeba brát zpátky po minutách, po hodinách a po letech, dcera se pustila trámů a skočila. K zemi letěla dobrých patnáct metrů a dole jen drobounká její část, hloupá lebka, roztříštila se, zatímco zbytek její existence konečně snad byl jednou provždy poskládan.

U kostela zatím pokračovala zábava. Kněz provedl Slováky kryptami, načež je odvedl k sobě, kde se pak Timoteje zeptal, kde je Riečnica, Timotej neodpověděl a místo odpovědi vyjádřil svůj názor na faru: „Tohle nemá s farou nic společného!“ řekl a kopl bagančetem do sádrové modly. „Tohle, tohle, tohle,“ ukazoval Timotej postupně ke sporným farním úpravám a doplňkům. „Nic z toho nemá s farou nic společného!“

Ján v duchu zuřil. „Riečnica je u Žiliny,“ odpověděl mladík Zuščákovi

za otce. „U Žiliny, na západě,“ pokračoval kvapem. „Táta asi nebude znát plť. Znáš plť, otče?“ Ján se obrátil k Timotejovi, ten však jen mlčel. „Plť?“ zeptala se Zita. „Neviděli jsme je na Dunajci?“ „Hej! V Červenom Kláštore!“ doplnila Anastázie. „Byly jsme tam s Orlom!“

V tu chvíli už celá korzující skupinka stála před zahradní boudou. „Jednu vytáhnu,“ navrhl kněz, načež přeparkoval svůj neadekvátní čtyřmístný faeton Laurin & Klement model A, ročník výroby 1922, a jal se z boudy po štěrku tahat jednu z plťí. Timotej později v plťích rozeznal svázané zповědnice. A tak dále.

Pro nás je důležité, že před kostelem už na skupinu čekal řidič druhé pragovky, posel té smutné zprávy. Na kostelních dveřích si na přilípnuté cedulce přečetl: „Jsme na faře,“ rozhodl se však počkat před kostelem.

Jako první se k řidiči blížila ta nejmladší a nejhouzevnatější těla. Za nimi maširoval šťastný ženich, o kus pozadu byli Anka, Timotej a strýc Michal. Kněz na farce zamykal a trochu se loudal, takže ke kostelu přišel jako poslední.

„Kde jsou?“ zeptala se Zita, načež se spolu se sestrou vrhly k vozu, zastínily oči a hleděly na prázdná sedadla.

Jánovi, když se blížil k pragovce, přelétl přes tvář stín vlaštovky, vracející se do svého hnízda kdesi na zadní straně kostela. Ženich se zastavil. Podíval se k autu, založil ruce do pasu a zcela srozumitelně řekl: „Je mrtvá, je to tak?“ Pak se jako panák v poli obrátil ke svým rodičům: „Na to se můžu vysrat!“

Sundal si sako, vyhrnul rukávy košile a znovu na chvíli založil ruce do pasu. Poté podřepil a položil ruce na kolena. Svěsil hlavu. Odfrkl. V hlavě mu šrotovalo. Pět, deset vteřin.

Pak rychle vstal a začal organizovat: „Kondolence Maruščiným rodičům vyřídím,“ řekl Ance s Timotejem a tlačil skupinku k autobusu. „Odvezte je k Bílému vlku,“ řekl řidiči. „Zítra v 11.40 vám jede vlak, maminko! Dojdu se s vámi rozloučit, tatínku!“

Knězi podal ruku na rozloučenou a řekl mu při tom: „Ozvu se vám, jak jen to půjde!“ Poté se k Zuščákovi naklonil o kousek blíž a pošeptal mu: „Nic neřeknete, vidíte, o těch pěstích.“ Ale ještě musel zdolat jedno úskalí, uvědomil si. „Kde je?“ zeptal se. „Víte kdo!“ řekl a ještě jednou založil ruce do pasu. „No víte přece!“ Ján se po své otázce začal točit na jedné noze,

výskat a s každou otočkou pokládat zvednutou nohu. „Víte kdo, pane Zuščáku? Ta slovenská služka přece,“ vysvětlil a poklepal si na čelo.

Sacerdos turbulentus po Jánových slovech zjhl. Bravo, bravo, bravo, tleskal v duchu Zuščák a svíjel se u toho, jako by se mu chtělo na malou. Pak si uvědomil, co se stalo na faře, a řekl omluvně: „Zamkl jsem ji tam. Téměř jistě.“

„Kde?“ zeptal Ján.

„Na zahrádce,“ odvětil Zuščák.

„Jdeme pro ni! Rychle!“ rozhodl Slovák.

Když dorazili k faře, Paulína právě prováděla otočku na brance. Její předchozí jednání bylo snadno představitelné. Nejprve zaklesla prsty do pletiva, poté položila jednu nohu na rám, jenž odděloval spodní plechovou část od dílu vrchního, tvořeného pletivem. Následně vsunula i druhou nohu mezi pletivo a plech, načež přeručkovala jako veveříčka po pletivu až k svrchní části rámu, kde se chytila tyče, vyhoupla se, položila se břichem na branku, vydechla a jala se přendávat nohu. Když počala manévrovat i zbytek těla pryč z knězova pozemku, čili když se nacházela v kritickém momentu, během něhož se přetáčela přes břicho a tupě při tom trčila oči a hlavu k faře, ve chvíli, kdy se jí nohy třásly bez možnosti kontrolovat je očima kdesi nad obecní cestou, v tu chvíli se k nohám po obecní cestě přiblížila přicházející dvojice a jeden z dvojice se zachoval úplně bláznivě. Byl to Ján a jeho bláznivina spočívala v tom, že chytil vytrčené nohy za holeně a oblízl je.

„Pusťte!“ vykřikla dívka a škulbla. „Pusťte! Vždyť spadnu!“

Juhás nohu nepustil, jen přeručkoval ke kotníku, načež na brance položenou dívku překlopil hlavou o trochu blíž k trávníku a políbil ji na patě.

„Pusťte!“ rozčilovala se Paulína.

„Stala se strašná věc!“ křikl Ján a nepouštěl. „Slečna se zabila. Nežije!“

„Jaj, bože!“ Paulína se volnými rukama chytila za obličej. „To kvůli tomu, že jste ji bil! On ji bil, rozumíte?!“ obrátila se, co to šlo, na kněze.

Ján pustil Paulíniny visící nohy a sebejistě se postavil přímo před dívčin obličej, stíněný pletivem. Na mladíkově dosud nehybné tváři se nejprve lehce pohnuly koutky. Poté se z dutiny ústní ozvalo drčení a rozdrčené a ve slinách rozmělněné přecházelo ze skulin mezi zuby nejen do celé

dutiny, ale i mezi rty, a Ján teď začal rty pomalu rozevírat a pohrával si na nich přitom s úplně černými slinami, přesouval je, pokládal černé sliny na jazyk, v jednu chvíli jazyk dokonce vyplázl a ukázal na něm položené sliny smíšené s černými hrudkami, slizanými s paty Paulíny, načež rty opět pevně sevřel, spolu s víčky, a hlasitě polykal.

Po půl hodině před koloniál od kostela přijela pragovka. Seděli v ní Ján s Paulínou a vůz ve skutečnosti nejel přímo z Podsrpu, nýbrž od Habeše, kde si dvojice Slováků udělala odbočku do lesíka.

Ján po příjezdu před koloniál otevřel dveře, sáhl rukou na vozovku, posbíral trochu špíny a vetřel si ji do koutků očí, aby se rozplakal. Paulína nic takového dělat nemusela. Byla celá rudá, uplakaná štěstím, neb jen před necelými patnácti minutami na kraji lesíka počal se její život pohlavní, přesněji řečeno pohlavní-pohlavní neb pohlavní-svícnový, při němž se pojilo Paulínino pohlaví se svícem, jakož i pohlavní-prstový a pohlavní-brankovní, takového si zažila ažaž!

Tolik k nešťastnému svatebnímu dni. Tolik k nešťastným Mariiným rodičům, jimž v domě po dceři zůstal Ján Juhás. Nešťastní rodiče nevěděli, co s Juhásem dělat. Nerozuměli mu, nechápali jeho původní, ani nový význam. Byl teď cvičencem bez cvičiště. Chyběla mu zem, na níž by mohl klikovat, pytel, do něhož by mohl boxovat, lano či člověk, po němž by mohl šplhat. Freska jeho citu popadala a rodiče se jen dohadovali, zda Ján jejich dceru miloval či zda tomu bylo jinak, a tak na něj hleděli jednou jako na hada, jindy jako na dobráka. A Ján se snažil. Uklízel, dokonce se pokoušel vařit, alespoň čaj na uklidnění, když ho o to Paulína požádala. Paulína? Ne, nejedná se o překlep. Ján samozřejmě obskakoval především Anežku s Jiříčkem, ale nejen je. Paulína v týdnech po Mariině smrti prožívala snad nejšťastnější období svého života. Ján za slib, že Paulína neřekne Anežce či Jiříčkovi nic o tom, co ví o Jánových pěstech, upsal se jí na tisíc a jednu noc, tedy přesně na dva roky, devět měsíců a čtyři dny. Přesně do dvaadvacátého ledna 1926.

Maruščina pohřbu se patolízal Ján účastnil již bezmála jako syn; už jen chybělo cosi na něj přepsat. Marie a její nenarozený drobeček byli uloženi do hrobky a spolu s nimi z domu v Poděbradově ulici zmizely i ty nejhlasitější steny. Situace v domě se po pohřbu přece jen proměnila, snad i uklidnila. Rodiče od té doby měli trpět tise a čím dál častěji se

v těžkých chvílích zavírali každý v jiné místnosti. Jiříček se po večerech ve svém pokoji přehraboval vším, co mu po dceři zbylo, mimo jiné i rozličnými dokumenty.

V polovině dubna při první jarní bouři náhlý nápor větru udeřil otevřeným okenním křídlem o výklenek. Jiříček vstal od papírů, zapřel se dlaní do parapetu a vyhlédl z okna. Zjistil, co potřeboval, čili nic, čili že fouká a bude pršet, pustil se, zavřel okno a otočil klíčkou. A pak se to stalo. Jiříček zvedl ruku a podíval se do dlaně... Pod palcem, až úplně u zápěstí, Jiříček spatřil narůžovělý pruh, otlačeninu od parapetu. Pustil ruku, došel do skříně pro další štos papírů a počal se jím přehrabovat, a už po chvílce našel, co hledal. Byl to lístek, pomuchlaná složená účtenka, na jejímž líci stálo: „U Švehlů – Strakonický dudák.“ Jiříček lístek asi před měsícem našel při vytahování rolety zastrčený pode dveřmi obchodu. Tehdy lístku nepřikládal žádný význam, a když se na věc zeptal Jána, ten se jen ušklíbl a pověděl: „Vždyť to tady máte. Je to prdel. Nic víc než prdel. Švehla si ze mě dělá prdel, nebo něco zkouší, že sem vystoupil ze strany.“ O měsíc později už se Jiříček na lístek díval docela jinak; viděl v něm stopu a případně i možnost, jak se zbavit Jána Juháse. Na rubu lístku byl pletichářskou rukou sepsaný vzkaz tohoto znění: „Nejmilejší Jáne! Před pár týdnů jsem s Vámi strávila nádherné chvíle v hospodě! Ony týdny ubíhaly a já nezapomínala! Několik dní hýčkala jsem si na prdeli otisk pivních přepravek. Vaše Judita S.“

6.

Architektka Reitmajera jen několik dní poté, kdy se seznámil s láskou svého života, potkala ohromná smůla: Jednoho letního podvečera léta páně 1921 mu na trávníku u štěkeňského jezu rozkopali varlata. Za čin byla odpovědná skupina koketních, břichatých, od krve, zvratků a zmrzliny umatlaných drobných komunistů, závistivých „le petite comuniste“. Byl to „coitus interruptus radicalis“. (*Coitus interruptus* přitom byl Juditinou podmínkou *sine qua non*, pokud vůbec měla s Reitmajerem spát; podmínkou *sine qua non copulare*, můžeme snad říct, takže pokud by k přerušení došlo jinak, méně bolestně... A tak dále.) Komunisté pana architekta koplí nejdříve do hlavy, poté mezi nohy.

Ve strakonické nemocnici, kam se Reitmajer s Juditou dostali na valníku ochotného pivovarského vozky vracejícího se z rozvozu piva po okolních vesnicích, lékaři Reitmajerovi po vyšetření oznámili, že už nikdy nebude moci mít děti. Pokud šlo o funkci topořivou, ta by měla být zachována beze změny.

Judita Reitmajera v nemocnici ani jednou nenavštívila, architektův zájem nepolevoval, a sotva ho lékaři propustili do domácího ošetřování, znovu usiloval o Juditinu lásku. Do schránky domku v Baarově ulici vhodil bláznivý lístek, v němž ji bez sebeúcty informoval o své nové indispozici či spíše dispozici. „Indispozice či dispozice? Jak se to vezme!“ psal Reitmajer doslova. „Pro tebe by to jednoznačně mělo být výhodou. Nikdy nebudu moci, nebo muset, jak se to vezme, mít děti, Judito!“

Co k tomu Judita měla říct? „Ten pán je šílenec, muflíčku,“ vysvětlila krásná žena svému sovi, načež hodila Reitmajerův lístek do koše.

V listopadu si Reitmajer jednoho dopoledne poprvé troufl přes branku Juditiny zahrádky. Judita kvapem otevřela okno a křikla do zahrady: „Šílenče! Šílenče! Impotente! Impotente!“

Těhotina, daná Juhásem, se Juditě ohlásila o necelý měsíc později, kdy už dívka bydlela s impotentem Reitmajerem v jeho domku na Haběši, a ohlásila se nejen nedostavivší se menstruací, ale i způsobem, jímž příroda jako by se Juditě snažila připomenout, co všechno Judita již ve svém životě musela polknout či vyplivnout.

Zpočátku mladá žena jen trochu více slinila. Pak však, jak ubíhaly dny, zdánlivá drobnost jala se bláznivě progradovat; netrvalo ani týden, a Judita kvůli neustále se tvořícím slinám sotva dokázala promluvit. Její ústní dutina se proměnila v hrneček, v němž se bez ustání vařila bublající tekutina. Postižená se zakuckávala a pod krk si začala uvazovat bryndáčky. Juditin druh se domníval, že jde o pouhý rozmar, ale pletl se. Ve skutečnosti se jednalo o *ptyalismus*, tajemné onemocnění, jež se v nepatrném množství případů dostavuje v prvním trimestru těhotiny. Jenomže my se musíme ptát, co druhá fáze, ta bláznivá, ta, kdy nemoc nevídaně progradovala, ta fáze, během níž Judita kvůli záplavě slin sotva zvládla promluvit? Ještě stále šlo o *ptyalismus*, nebo už šlo o něco ještě tajemnějšího?

Reitmajer slinění přecházel, v mnoha dalších záležitostech už byl méně tolerantní. Od doby, kdy si Juditu přestěhoval k sobě na Habeš, architekt nejenže kontroloval, kam Judita chodí, on chtěl dokonce kontrolovat a evidovat Juditiny měsíčky; bude si zapisovat Juditiny cykly do kalendáře a po čas ženiny menstruace, kterou nazýval jednou měsíčky, jindy „rozhrnováním jahodíní“, bude chtít každý den vidět ušpiněné vložky či prádlo. Pokud by mu je Judita neukázala, Reitmajer by se urazil; podezřívá by Juditu, že mu o svých měsíčcích lže a že pravda je taková, že si měsíčky jen vymýšlí, aby s ním nemusela spávat. Těhotná Judita věc v listopadu a prosinci 1922 vyřešila tím, že v pravou chvíli vzala čistou vložku a nad umyvadlem se řízla do prstu; v listopadu sama od sebe, v prosinci po Reitmajerově starostlivé otázce.

A pak přišla polovina ledna a spolu s ní i slintání. Že by mohlo jít o těhotenství v téhle souvislosti nikoho ani nenapadlo, dokonce ani samu postiženou. Reitmajer považoval záležitost za pouhý rozmar, jak jsme už řekli, snad související s jeho vánočním dárkem pro Juditu, norským kožichem, či snad s Juditinou touhou přestěhovat se na Podsrp, do čtvrti, do níž architekt a jeho budoucí právoplatná manželka dle Juditina názoru patřili.

Kolem dvacátého ledna se opět mělo rozhrnout jahodíní. Reitmajer tentokrát již nic připomínat nemusel, neb Judita sama počítala a měla obavy. Vše se navíc zkomplikovalo faktem, že Reitmajer v poklidných lednových dnech téměř nikam neodcházel. Seděl u rýsovacího stolu

a lpěl na tom, aby dveře do jeho pracovny zůstávaly otevřené. Judita přesto věřila, že na svého pronásledovatele vyzraje. První vložku se odhodlala přichystat ještě před tím, než si o ni řekne. V koupelně se řízla nůžtičkami na nehty. „Dostala jsem to,“ oznámila, když procházela kolem Reitmajerových otevřených dveří. „Důkaz leží v koutku na novinách.“ „Podívám se později,“ odpověděl muž a Judita si okamžitě oddechla: „Tentokrát možná nebude tak důsledný!“ Více se plést nemohla.

Reitmajer pak po celé dopoledne zadržoval moč a vyhýbal se toaletě. Když ho jeho milá zavolala k obědu, Reitmajer na ni u stolu promluvil takto: „Už nejsi podrážděná, kdepak, teď když se oba radujeme a těšíme na svatbu,“ řekl, jako by to myslel docela vážně. „Už jenom to slintání, vid,“ dodal. „Ale i to se brzy spraví, uvidíš.“ Judita se v odpověď usmála a z jejích zvednutých se koutků jako ze dvou bazénků vyšplouchla trocha vody. „Opatrně, opatrně!“ nabádal ji její druh a pomalu začal jíst. Čerstvé ranky si záměrně povšiml až po chvíli: „Stalo se ti něco?“ zeptal se a ukázal na ženin levý malíček, načež se zvedl od stolu s tím, že si musí odskočit. „Krásná!“ zavolal z toalety hned po spláchnutí. „Krásně červená, Judito. Světlounká a čistounká,“ dodal, když se vrátil ke stolu. Poté Juditu nechal na zbytek dopoledne být.

Až večer ji izoloval ve své pracovně. Záminkou bylo stěhování se na Podsrp. Judita toho sice kvůli slinění mnoho nenamluvila, bylo na ní ale vidět, že na Podsrp chce. Reitmajer se k ní choval na první pohled ohleduplně. „Neunavuj se, raději nemluv, Juditko.“ A pak se jen tak mezi řečí zeptal: „Co menstruace, moje nejmilejší?“ „Všechno v pořádku,“ dostala ze sebe, ale Reitmajer se tentokrát s její odpovědí nespokojil. Poprvé za celou dobu jejich společného soužití Juditu požádal, aby mu ukázala tu aktuální: „Ukaž mi tu, kterou právě teď nosíš!“ nakázal. A Judita se okamžitě otočila na patách a utekla. Reitmajer ji dohnal v kuchyni. Chytil ji za ruce a natlačil ke stolu. Jednou rukou za Juditinými zády shrnul ubrus i se špinavými talíři, načež místo talířů položil na stůl svoji vzpurnou trofej. Juditě se ve vzduchu klepaly nohy. „Pušť mě,“ prosila. „Udělám to sama,“ navrhla, načež z klepajících se nohou skopla pantofle, opřela se patami o hranu stolu a vyhrnula si šaty. „Zapomněla jsem si ji vzít,“ zalhala a předstírala přítom, že je sama překvapená. Reitmajer by ji užuž uhodil, pak však náhle pěsti stočil.

Začal slepě bouchat do dřevěné desky stolu, a když poté o půl minuty později oči otevřel, ustrnul. Aniž si to uvědomoval, sám v amoku vylezl na stůl. Juditino tělo při tom dostrkal až k prostředku stolu, k místu, v němž v klidných časech stála váza plná květin. Před očima měl sice rudo, ale už nebyl dezorientovaný. Viděl ostře a nepletl se: Rudo před očima nebylo pouze rudo před očima, nýbrž i skutečné rudo na Juditině spodním prádle.

Byl to jeden z prvních projevů našeho titulárního hrdiny. Krev. Pochopitelně. Naš titulární hrdina až do této chvíle mlčel, a pokud plival, pak pouze vzhůru, Juditiny krkem. Teď zakejhal i dolejškem, jen tak, pro zábavu a ze škodolibosti. Od té doby se pak už ohlašoval pravidelně. Zlobil, můžeme snad říct, a Juditě se s takovým nájemníkem v břiše vůbec necestovalo snadno. Měla ale na vybranou? Musela toho tolik zařizovat! Vždyť už se pomalu začalo s přípravami na stěhování; Judita tuhle formu omluvy od Reitmajera ráda přijala a hned druhého dne po oné výše popsané příhodě se vypravila na Podsrp. Údajně se tam chtěla podívat na dvě či tři konkrétní nemovitosti. Ve skutečnosti jela za doktorem Máchou na Střelu. (Proč? Milovat ho!)

7.

Zámek Střela leží asi pět kilometrů západně od Strakonice a bezprostředně po záboru v rámci pozemkové reformy, v mezičase, než z něj stát udělal archiv, tři zámecké pokoje sloužily doktoru Máchovi a jeho rodině, čili manželce a dcerce, které kolem Máchy neúnavně pobíhaly jako dva velmi kladně nabité protony, jakož i předpubertálnímu synkovi, který v celku hrál roli záporně nabitého elektronu. Ach, kdyby jen pánbů dal, přála si Judita Skřípalová, a oním z atomového obalu lehce vyjmutelným elektronem mohl být raději pan doktor, ne jeho synek! To by pak slečna od pošty vyjmula pana doktora z jeho atomového obalu a stvořila s ním iont! Nic takového se však nedělo. MUDr. Mácha se doma zavíral s dětmi a se ženou a v blízkosti jejich zámeckého bytu bylo cítit pořádné napětí. U těchto dveří si Juditka dosud zazvonit netroufala (dosud pana doktora sháněla jen v nemocnici), až nyní, nyní poprvé.

Zazvonila a Mácha na prst pootevřel. Už mu chtěla začít hubovat, už ho chtěla začít na kolenou prosit, když... Cosi ji zahřálo na noze.

Judita se sklonila a chtěla nohu očistit, když však... Ach ne!

„Sakra!“ vykřikla. „Tohle už se jednou stalo. Tohle je tragédie,“ pověděla směrem k přivřeným dveřím a svěsila hlavu, zatímco krev dál stékala pod nohavicemi a po botách až na podlahu zámecké chodby.

„Co je to?“ šeptl z přivřených dveří Mácha. „Krev?“ nadhodil zkušeně.

„No právě, k-r-e-v,“ řekla Judita a vystoupila z krvavé loužičky. „A není to menstruace,“ dodala.

„Co to tedy je?“

„Nebudeš mi věřit,“ odvětila. „Řekla bych, že to bude dítě.“

Dítě, uchem nalepené k děložnímu hrdlu, tentokrát vše dobře slyšelo. Z Juditina nitra proto hned po jejích slovech vyšplouchla další trocha krve, načež se z něj ozvalo tlumené: „Hurá, hurá, hurá!“ Martin si teď maminku dokonale osedlal. Otočil ji v chodbě čelem vzad, jako by z dělohy za provázky tahal, a hnal ji k tatrovce. Nastartoval vůz, rozjel ho a směřoval ho do Poděbradovy ulice, v níž zastavil a čekal, dokud asi po necelé půl hodině z obchodu nevyšel jeho otec.

Judita si Martinova otce při té příležitosti poprvé dobře prohlédla, a když pak Ján zmizel za prvním rohem, vystoupila z vozu, vešla do ob-

chodu a řekla si o dva sáčky muškátového ořechu, přirozeného abortiva. V jejím rozhodnutí ji přitom utvrdilo, co před chvílečkou viděla; Ján se jí totiž ani v nejmenším nelíbil. Judita vzala od Bulatové abortivum, poděkovala a zaplatila. Vše proběhlo hladce, až na jednu maličkost. Při uklizení drobných Juditě jedna mince upadla na zem, načež se po dopadu začala kutálet směrem ke dveřím, avšak asi po metru změnila směr a zamířila velkou rychlostí ke kýblu, na němž už po několik hodin tupě seděla Marie a cosi třídila. Mince narazila do plechu a ozvalo se cinknutí. Koruna se ještě několikrát zachvěla a svalila. Kdo ji zvedne? Na kýblu sedící dítě, samozřejmě, jenomže na kýblu sedící dítě bylo nemotorné, paže a nohy tohoto dítěte si vzájemně stínily, když se naráz snažily jedny před druhými uhýbat. Stará Bulatová s dcerkou měla kříž. „Čeká děťátko. Bude se vdávat,“ vysvětlila od pultu. „Tamhle je, Maruško, vlevo za kýblem.“ Dcera zvedla štíhlou nohu a hněla očima podlahu. Nohu přitom ta žabka držela tak vysoko, že se Juditě otevřel pohled do tunelu pod zástěrou, na jehož konci si budoucí podsrpenská dáma všimla drobné červené skvrny na prádle. Juditu pro onu skvrnu napadlo jediné hrozné vysvětlení. „V kolikátém jsi měsíci?“ zeptala se dívky. Marie ukázala čtyři prsty, načež se beze slova sklonila pro minci. Judita zbledla, jako by si teď uvědomila ještě cosi hroživějšího. „Neobtěžuj se,“ vyhrkla a sama se chtěla sklonit, kvůli nemotornosti jedné a přílišné snaze druhé skončila však situace nešťastně. Judita omylem přišlápla dívce ruku, a než se jedna z účastnic neštěstí stihla omluvit a druhá vyprostit, uběhlo dost času na to, aby ta mladší z žen, jejíž hlava se ocitla přímo u Juditina břicha, vyslechla si přes Juditinu břišní stěnu Martinova šepotem sdělovaná hrozná slova: „Co tam nosíš? Co tam nosíš, ptám se. Kočku? Nebo psa?! Já jsem totiž tady,“ obrátil se Martin přes děložní a břišní stěnu k plodu v lůně nemluvné Marii, k příslibu křehkého děvčátka, načež ještě dodal: „Jestli kdy vylezeš, ty konkurence, tak si mě nepřej!“ Judita sama jako by cosi zaslechla. „Omlouvám se! Promiňte!“ řekla. „Je to jenom koruna. Nechme ji ležet!“

Od té doby se Judita k obchodu vracela pravidelně a čtenář už jistě tuší, že se k němu vrátila i v Maruščin svatební den. Tehdy riskovala a postavila se s vozem co nejbliže k budově. Přímo před obchodem

stála dvojice parkujících pragovek, Judita tedy zastavila na druhé straně silnice, odkud dobře viděla nejen na vstup do koloniálu, ale i do oken v prvním a druhém patře. Když z domu vyšel Ján, jeho rodiče a další svatebčané, přikrčila se za volantem a dál čekala. Asi po hodině se otevřelo malé okno v podkroví. Juditě dobře známé nemotorné tělo, nyní již viditelně obtěžkané, nasoukalo se do rámu.

Judita tušila, co se stane. Vystoupila a ve spěchu začala přecházet silnici. V těch dnech pomalu končil první trimestr její těhotiny; ptyalismus už jí nyní dával pokoj třeba i na celé odpoledne, když však Judita v Maruščin svatební den přecházela silnici, její ústa se v okamžiku naplnila tolika slinami, jako ještě nikdy předtím, a nešťastná náhoda tomu chtěla, že mohutná vlna ptyalismu přišla právě ve chvíli, kdy Judita, stojící vprostřed silnice, pohlédla k oknu a zakřičela, lépe řečeno její mysl rozhodla o zakřičení příkazu: „Neskákej!“ kterýžto příkaz však ve své vyřčené podobě kvůli mohutné záplavě slin přišel o zápor. Než Judita vše spolýkala, než se zorientovala, slovo jí z pŮlky uteklo. Vzmohla se ještě, a co nejdříve to šlo, dokřičela alespoň zbytek, a tak z jejích úst vyšlo ono zlé, nechtěné: „Skákej!“ Když tělo o vteřinu později dopadlo, Judita se vrátila do auta a na Podsrp, neb právě tam tehdy žila.

To vše se stane až za měsíc. Ještě předtím se Judita pokusila zabránit tomu podle ní nejhoršímu. Cestou z koloniálu, když tam nechala zakutálenou minci, zastavila se u řezníka pro kus telecího. Doma pak snoubenci nahlala pár smyšlených detailů o své cestě na Podsrp a jala se vařit. Vzala struhátko, na němž krouhávala jablka do závinu. Rozbalila sáček s muškátovými oříšky, klovla do prvního, avšak kvůli dlouhým nehtům se jí oříšek nepodařilo zachytit; nehty, hodící se pro děláni dojmů či pro probírání se poštovními zásilkami, nehodily se k uchopení malé tvrdé kuličky. Co měla dělat? Juditu nenapadlo nic jiného, než si na pomoc zavolat snoubence, který pak do kuchyně přišel s jakýmsi architektonickým výkresem, opatřeným poznámkami, které se podle všeho týkaly čehosi jiného než architektury. „Vydrž chvíli,“ řekl teď Reitmajer své milé a odsunul na lince o kousek struhadlo. Pak na uprázdněné místo rozložil výkres a ukázal na čísla v pravém dolním rohu.

Judita se okamžitě lekla. „Ještě pár dní,“ řekla omluvně, ale pletla se. Reitmajer nepočítal její menstruační dny. „Můžeme si koupit větší dům,

než jsem si myslel," řekl jí. „Máme na něj, o to jde.“ Judita se mu po těch slovech samou radostí pověsila kolem krku; a za Reitmajerovými zády si při tom potají ohryzala nehty palce a ukazováčku. „Děkuji!“ políbila boháče na skráně a počala uhryzanými prsty spěšně krouhat oříšky.

Hned při prvním krouhnutí vyjekla bolestí. Myslela si, že se řízla o struhadlo, když se ale podívala na prst, žádnou ranku na něm nenašla, a při dalším krouhnutí už jí luplo úplně jinde; zprvu v koleni, pak za hlavou, jako by jí kdosi dal pohlavek.

Chlapeček se nebál nižádného oříšku. Již ve věku šesti či sedmi měsíců „ante nascendi“ se domníval, že má za ušima. Dokonale využíval všech dostupných zdrojů. Už několik týdnů měl prolezlou celou svoji schránku. Jako skřet šplhal do Juditiny hlavy, ručičkami se přitom chytil za žíly, za svaly a za tepny. Usadil se, ta hlavička, v mamčině hlavě, a za ušima měl její uši, před očima její oči, a těma očima viděl, jak drobné jsou plůdky muškátu, které matka strouhá. Takové malé plůdky mi nemohou ublížit, domnívalo se děťátko, jenomže děťátko se tentokrát přepočítalo; děťátko sice mělo k dispozici Juditiny oči, nikoli však její znalosti, a oříšky, když jich Judita nakrouhala snad na tučec, způsobily pak chlapečkovi pěkné trable.

Judita si je rozdrčené zamíchala do mléka. Málem se jí zauzloval jazyk, když to mléko pila. V tu chvíli se jí chlapec ještě posmíval. Netrvalo dlouho a do hlavy uhodila silná bolest, která Juháse, stále ještě trčícího v hlavě, ve vteřině beze zbytku prostoupila. Mladík v nesnesitelných bolestech po čtyřech odlezl zpátky do dělohy, ale ani tam nenašel klidu. Sotva se v děloze usadil, přišel první stah. Placenta zrudla a zhoustla. Žíly na děložní stěně se blýskaly, kalná voda se převalovala. Bylo to velké dobrodružství, dobrodružství na hraně života, náš malý se ale udržel a zůstal v otrávené bouřící děloze po dalších několik dní.

Juditiny následky byly obdobné. Po počátečních delirijních stavech se jí udělalo špatně. Bolela ji hlava, zvedal se jí žaludek. Zajímala se však pouze o skvrny na prádle a o to, co z jejího těla vypadne do záchodové mísy. Rozpoznala krev a různé výměšky. Ani na prádle, ani v míse nerozeznala jediný náznak alespoň pozůstatku nedovyvinuté lidské bytosti. Když druhým koncem instalátérského zvonu rozhrnovala to, co z ní vyšlo, měla z toho všeho jediný dojem: Opět se nejednalo o nic jiného

než o obyčejné plivance. Definitivní odpověď na svoje otázky pak Judita dostala za týden, když ji čerstvě uzdravený chlapec kopl do břicha.

Pro Juditu tím okamžikem nastal čas namáhat ústa, nikoli dělohu. Neb z něčích úst dříve či později pravda musela vyjít. Únor 1923 tak byl pro Juditu a jejího snoubence měsícem plným napětí. Krvácení neustávalo a podrážděný Reitmajer začal mluvit o tom, že Juditu vezme do nemocnice na gynekologické oddělení. Náš titulární hrdina Reitmajerovy výhrůžky zaslechl a musel se umoudřit, neb ani on nechtěl o Reitmajera přijít. Do nemocnice se tedy nakonec nemuselo, Judita se tam přesto tajně vypravila.

Plicní oddělení se od Juditiny poslední návštěvy přestěhovalo do nového pavilonu a doktor Juditu přijal ve své sice malé, ale pěkně zařízené úřadovně. Jeho opálený obličej Juditě málem propálil zorničky, krom pěkně ošlehané tváře se však v Máchově případě nezlepšilo nic, ba naopak. Muž, jenž si dělal zálsuk na věčnou mladost a post samotného primáře, zestárl a ponížil; kvůli zanedbávání určitých výkonů a podávání jiných, na pracovišti zcela nežádoucích, Mácha se stal jen řadovým lékařem. (Oba výkony přitom shodou okolností byly nebo měly být prováděny spolu se sestřičkami.) Nebylo tomu však tak, že by jeden prohrál a druhá zvítězila. Mácha i nadále disponoval milující rodinou, jež mu tolerovala klesající příjmy, jakož i novou milenkou, třicetiletou, jež mu pro změnu tolerovala klesající soustředění, jak Mácha říkával erekcí čili soustředění krve do těch správných míst. A stejně tak ani Judita nebyla vítězkou, ač na Máchovu otázku: „Co je nového?“, překotně odpověděla: „Všechno,“ a hrdě se natočila k sedícímu Máchovi z profilu. „Vidíš?“ zeptala se a vyhrnula si blůzu. Juditina nahá kůže sice byla napnutá, ale ještě to ani zdaleka nebylo těhotenské břicho. Judita užuž chtěla blůzu shrnout, když se stalo něco velmi podivného. Začalo to tím, že se kůže v oblasti nad pupkem napnula až k prasknutí. Pak dvě vteřiny nic, Judita však jako by už věděla, že musí vyčkat, a tak jen držela blůzku a čekala, sama hledíc na dění na břiše. Asi po patnácti vteřinách se na kůži Juditina břicha z nitra otiskl jasně čitelný tvar. Jednalo se o čtyři klouby zaťaté pěstičky. „A teď prstík,“ pověděla Judita a nad druhým kloubem z lékařova pohledu se skutečně začal rýsovat pomaličku se vztyčující

dětský prstíček Martinovy pravačky. O charakteru mladistvého gesta nebylo možné pochybovat. Mácha nevěřicně zakroutil hlavou. – „Těhotenství,“ řekla Judita stručně. „To nejdůležitější,“ dodala.

Bylo to poprvé, kdy mezi ní a Juhásem došlo k něčemu, co mohlo připomínat výpomoc, počínající mateřský a synovský cit. Matka od té doby na dítě hleděla nejen jako na prokletí, které ji připraví o její maloburžoazní výhody, ale také jako na jakési své přídatné zařízení, možná dokonce přídatnou střelu; jako na aparát, jímž bude vykonávat pomstu, či jako na jinou formu investice. Už nechtěla Juháse zabít.

Napjatý únor pokračoval. Sotva pominulo napětí, za které mohlo Juditino časté krvácení, hned ho vystřídal napětí související se stěhováním na Podsrp. Reitmajer se překonal a koupil na Podsrpu na rohu ulic Šumavské a Klostermannovy od rodiny Němejců jednu z největších tamních vil. Judita předpokládala, že i stěhování proběhne ve velkém stylu, Reitmajer ale trval na tom, že pojedou na valníku s panem Venkrbcem, který dříve pracoval pro pivovar.

Osazenstvo otevřeného povozu se cestou na Podsrp stalo terčem posměchu. Lůza napojená na Švehlovu hospodu se sešikovala podél ulice. Nezaměstnatelní, mylně se považující za nezaměstnané, volali: „President Bramboryk!“ Smáli se při tom a ukazovali na kozlík, načež se jali zpívat část slovenské části československé hymny: „Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bijú!“ Pokračování však neznali, a tak jako stroje, jimiž se mnohdy v továrnách nechali nahradit, nezaměstnatelní omílali mechanicky pouze tuto část části. – „Hyjé! Hyjé!“ Venkrbec se pokoušel koňmi rozhrnout dav, jenž mezitím opustil šiky po stranách a stvořil jediný šik v prostředku cesty. Koně zaržáli a stočili hlavy. Nedokázali do davu vejít a švihání bičem je ještě víc stresovalo.

Kočí v rozporu s všeobecným očekáváním přivázal opratě a slezl z valníku. Prolezl dorážející lůzou podél koňských těl ke koňským myslím. Vrazil hlavu mezi hlavy koní, rukama si udělal místo, načež chytil koňské tlamy a přirazil je ke své palici. Takto, hlava u hlavy u hlavy, koňské ucho na lidském, druhé lidské na koňském druhého koně, koníky uklidnil. Hledě kamsi hluboko do postrojů, na cestu, pod valník, Venkrbec se sehnul ještě o kousek víc a vystrčil na dav zadnici. „Něco

teče," řekl po chvíli. „Protéká to valníkem až na zem, pane Reitmajere," řekl, načež se zeptal: „Měl jste něco tekutého ve skříni? Nebo v komodě? Nebo snad v prádelníku?"

Reitmajer se otočil a pohlédl do nákladového prostoru. První z lůzy byl už nahoře. Otevíral šuplata od kredence a hledal peníze či jiné cennosti. „Táhněte," křikl na něj Reitmajer, čímž byl ale všem jen pro smích.

Zástupce lůzy nedbal Reitmajerových slov, vkradl se do příborníku a s vírou, že bohdá nalezne víc, rozhodil do davu právě nalezené stříbrné vidličky; leč nic víc už v příborníku nenašel, pročež teď zalitoval do davu rozhozených vidliček a nezdráhal se o ně říct: „Počkejte," promluvil na dav z valníku. „Ty vidličky jsou moje." Nyní však i on sklídil pouze výsměch, neb dav s žádným vracením vidliček nepočítal.

Reitmajer věděl, že musí zasáhnout. Sundal těžký kabát, podal ho Juditě a přešel přes bednění kozlíku. „Leze tam za tebou," ozvalo se z davu. „Ten Bramboryk! To vemeno! Ten osel!" A pak kdosi vykřikl: „Ten paroháč!"

Tehdy ještě hrozivá nadávka zapadla; jen Judita, která toho dne byla oblečena do sobolího a na hlavě nesla jakousi ruskou čepici, jež mladé ženě dodávala křehkého panenkovského vzezření, ještě více pobledla.

Po valníku skutečně cosi teklo. Reitmajerovi odspodu od nohavic vlhly kalhoty. Venkrbec klepl zdola do valníku: „Tady tudy to teče. Zabouchám ještě jednou, pane Reitmajere."

Reitmajer se zaposlouchal. Šlo o místo přímo pod prádelníkem. „Raději přece jen pojedme, pokud to jde," řekl a pohlédl na kolem stojící lůzu.

Kočí beze slova pokýval a vylezl na kozlík. Reitmajer se posadil do druhé řady, stáhl Juditě přes oči sobolí čepici, uchopil její hlavu, a přitiskl jí líci na svoji líc. Zatímco koně s obtížemi přecházeli kočičí hlavy, Judita mířila v tichosti a poslepu ke svému novému domovu. Reitmajer jí nedovolil, aby si po příjezdu před dům čepici sundala, či jen povytáhla nad oči. „Nechme to tak," řekl jí. „Projdi si dům nejprve po hmatu," dodal, otevřel branku a postrčil Juditu na štěrkovou cestu. „Jdi rovně," vybídl ji. „Nic ti nehrozí. Máš před sebou několik metrů místa," dodal a znovu se otočil k valníku. Spatřil vyděšeného Venkrbce: „Bazének! Bazének, pane architektke," křikl kočí. „Zastavte, slečno Judito!"

Reitmajer spěšně podal Venkrbcovi klíče od domu a jakési papíry, související s koupí nemovitosti, a běžel do zahrady. Dvěma skoky se dostal k brance, dvěma dalšími pak k obrubni mezi šterkem a trávnikem, jejíž nakopnutí, pokud by ji Judita řízením osudu ladně nepřekročila, mohlo Juditu upozornit na hrozící nebezpečí, u kteréžto obrubně pak Reitmajer rezignovaně zastavil, předklonil se a vložil hlavu do dlaní.

A tak to nakonec byl bývalý pivovarský kočí, kdo k vypuštěnému obdélníkovému jezírku doběhl jako první. „Jste v pořádku, paní Judito?“ zeptal se s upřímnou starostí a pokusil se Juditě podat ruku a vytáhnout ji, nedosáhl však. Reitmajer nyní již bez zaváhání seskočil do nádrže. Dole se jal zjišťovat, zda se Juditě něco stalo. Ze všeho nejdřív jí sundal čepici. „Dívej se nahoru,“ požádal ji a zlehka se přitom dotkl její nohy. „Bolí to?“ zeptal se. Judita zakroutila hlavou. Reitmajer jednou rukou dál držel nohu, druhou vyhrnul konec kabátu a sukně. Ukázalo se, že noha je zaklesnutá ve spáře na dně jezírka. Architekt chytil nohu v kotníku a snažil se ji z kamení vyprostit: „Trhne to,“ upozornil. Kameny zarochotily a zaklesnutí se uvolnilo. „A je to, Juditko!“ zaradoval se Reitmajer. „Zkus ji ohnout, ano? No vidíš, jako hříbátko,“ řekl mile, když se Judita nejistě postavila a udělala první krok. „Tak co? Půjde to, vid’!“

Když dali sbohem Venkrbcovi a vstoupili do domu, padla na pár samota. Prostornou halou se rozléhaly kroky. Byl to dům pro průmyslníka, pro člověka, jenž potřebuje ohromovat, nikoli pro Reitmajera, jehož vize v zásadě byla střídma, funkcionalistická. Reitmajer mlhavě předvídal ostré tvary, leč kvůli ukvapenému rozhodnutí, zaslepen láskou, začal žít mezi instinktivně nenáviděnými oblinami.

Pokud šlo o Juditu, ta dům milovala. Na to však, že mezi všemi Reitmajerem nenáviděnými ozdobnými oblinami ztratí se i ta její, se budoucí maminka nemohla spolehnout. Vždyť se blížil konec prvního trimestru. Plod rostl a Judita se nevyhnutelně zakulacovala. Pád do bazénku dítě nezabil. Matka se o tom měla přesvědčit hned o první bezesné noci v novém domově, když jí její synek přichystal neopakovatelný mateřský zážitek. Stalo se to tak.

Z prádelníku nadále vytékala voda. Reitmajer vyházel celý obsah prádelníku na podlahu, a když nic podezřelého nenašel, odebral se do zahradního domku, v němž se dle informací prodávajících nalézala

menší, avšak dobře vybavená dílna. Cestou přes rozlehlou zahradu panu architektovi zhasla svíčka. Otevřel si a s rukama před sebou nakračel dovnitř, už po pár krocích do něčeho narazil. Ručkoval po věci nejprve nahoru, pak dolů; směrem dolů však brzy hmátl do prázdna. Vyděsil se. Rychle se vrátil do domu: „Viselec!“ oznámil Juditě. „V Kůlně! Rychle, Judito, rychle!“

V domku visel sice pouze pytel s peřím, dvojici nicméně dosti zdržel; bylo již osm hodin večer a Judita začínala být netrpělivá. Věci z prádelníku vyházené na zemi, koberec nasával vodu. Reitmajer se ve spěchu rozhlédl po kůlně. Vzal šroubovák a sekerku, načež v osm hodin třicet minut sedl k prádelníku, a když se ho chvíli neúspěšně snažil rozšroubovat, udeřil do něj sekerkou, vytrhl víko z pantů a odhodil ho. Údery vedenými zvnitřku prádelníku vyvalil čelní stěnu. V rohu na podlázce našel jeden starý rakousko-uherský halěř, který byl celý vlhký. Reitmajer minci odložil na koberec a prohmatal celé dno. Do nejvlhčího místa udeřil. Nasáklé ztrouchnivělé dřevo se rozsypalo a tři zbylé stěny spadly postupně na podlahu. Domem se rozlehly tlumené rány. Reitmajer přešel botou po navlhlem dřevu. Jen jeden kousek se dosud nerozpadl. Šlo o dřevíčko ve tvaru klínku, o rovnoramenný trojúhelník s krátkou základnou a delšími rameny o tloušťce zhruba dva centimetry, který ač úplně mokrá, z nějakého důvodu netrouchnivěl.

Reitmajer ho podal Juditě. „Tohle to dělalo, Judito, tahle věc,“ pověděl a převrátil cvrnknutím klínek ze strany na stranu. Pod dřívěčkem skutečně bylo mokro, a když pak architekt vzal dřevo do ruky a držel ho za základnu špičkou k zemi, z jeho špičky počala odkapávat voda. Reitmajer chytil jednu kapku mezi prsty, rozemnul ji a přičichl. Tekutina nijak nezapáchala. „Hodím to do bazénku,“ navrhl, vyšel ven, položil klínek na obrubu nádrže a skopl ho dolů pantoflem.

Věc jako by v nádrži konečně našla svůj smysl. Voda z ní teď doslova prýštila. Reitmajer zaváhal. Chtělo se mu spát, navzdory tomu se však rozhodl, že Juditu ještě zavolá a ukáže jí, co objevil. Když se pak dvojice vrátila k jezírku, voda už sahala po okraj. U dna to vířilo. Netrvalo ani půl minuty a obsah se převálil přes obrubu a tekl po zahradě, naštěstí nepáchal žádnou škodu. Voda stékala po svažujícím se pozemku do polí a dále pak do údolí k řece Otavě. A právě v tu chvíli Judita poprvé po-

cítila onen neopakovatelný mateřský zážitek: Plod, který o sobě dosud dával vědět pouze kopáním, maminku nyní úplně poprvé pohladil. Nebylo to jen tak ledajaké pohlázení.

Judita nejprve pocítila synovu drobnou dlaň pod čelem. Když se pak malý jal slanit z hlavy do břicha, Judita pocítovala hlazení a jiné intimní doteky postupně na plicích, na játrech, na močovém měchýři a konečně i v děloze.

Zhruba po týdnu si malý vymohl první dlouhou seanci. Byla polovina března. Judita rozpoznala synovo volání, položila ruku na břicho a vyšla před dům k bazénku. Tentokrát se plod pouze soustředil. Nehladil, jen čekal, a když Judita zkusila poodejít, bez rozmyslu kopl. Proud vody onoho dne také téměř ustal, jen občas přepadla přes okraj drobná vlnka, ani v případě těchto vlnek se ale nezdálo, že by šlo o dílo nezvykle klidného klínku, spíše šlo o vodu vyliitou pouhým poryvem větru. Trvalo dalších dvacet minut, než se ukázalo, na co plůdek čekal. Byly to zvony podsrpenkého kostela. Sotva se rozezvučely, plod Juditu dokopal do auta a vedl ji ke koloniálu v Poděbradově ulici, kde poté jedním obřím plivancem do Juditinych úst (či dvěma vynechanými písmeny en a é, o které přišlo slovo „neskákej“) zabil týranou ženu i její nechtěné dítě.

Judita se bezmyšlenkovitě vrátila domů, zavřela se v koupelně a bokem se posadila na vanu. Otočila kohouty. V trubkách zahrkalo a žena se instinktivně chytila za břicho.

Uplynulo sotva půl minuty, když Judita ucítila pohyb ve svém intimním ochlupení. Nemohlo to být pouhé svědění? Mohlo, a Judita se také mezi nohama poškrábala, pak však, a to už se svěděním jistě nemělo nic společného, si instinktivně přesedla z boku vany dolů na podlahu. Nyní se v těch samých svědivých místech během pouhých pár desítek vteřin ukázala už druhá ručička, leč tato podstatně menší ručička se nezajímala o svědivou kůži; tato čerstvě vylezlá oslizlá ručička toužila po zemi, po podlaze, a nyní díky Juditině instinktivnímu přesunu z vany na podlahu naštrachala dlaždičky. – Výborně, ukázala ručka, na jedničku, ukázala ručka vztyčeným palcem.

Poté přišla na řadu hlava a to už bylo méně příjemné, jakož i mnohem odpudivější, hlava totiž lezla ven čelem k zemi, a Juditě se tudíž

nejprve nabídl pohled na zakrvácené a černými vlasy porostlé temeno. Aniž se po mamince podíval, synek se ručkama zapřel do jejích velkých stydkých pysků, sevřel je, vrazil do nich nehty, až Judita málem vykřikla, a vysoukal ven zbytek tělíčka. Když ven prolezly špičky u nohou, mlasklo to. Plod chvilku ležel na podlaze, načež se odplížil do rohu k hadrům a kbelíkům, kde se pak pokusil postavit, ale nešlo mu to, zůstal tedy na bříšku a jen se trochu vzepřel jednou rukou, dokud se mu ukazováčkem druhé ruky nepodařilo zachytit a shodit hadr přeložený na kýblu. Plůdek hadr rozložil na podlahu, lehl si na něj a chvíli se očišťoval. Když byl jakžtakž hotový, otočil se na záda a Judita mu poprvé mohla pohlédnout do tváře. Jaká to byla tvář? Vypadala nevinně.

Obyčejný chlapec, pomyslela si Judita, neb spolu s tváří se jí poprvé naskytl pohled i dolů na pohlaví. Pak si přehodila sukni přes kolena, vstala a zastavila vodu. Seřela zbytky mazu na podlaze. Když odcházela, chlapec byl ještě pořád za kýblem. A o půl hodiny později?

Bylo chvíli po třetí, Reitmajer ve své pracovně právě Venkrbcovi předával sjednanou mzdu za převoz posledních kusů nábytku, když se místností rozeznělo frenetické, zlostné bouchání na okno.

Judita ve spěchu vzala snoubenci z ruky peníze a podala je tichému, diskrétnímu kočimu, načež přeběhla k oknu a otevřela ho. Pár centimetrů pod parapetem na větévce zimolezu či břechťanu visel její plod. Co měla dělat? Reitmajer se rychle blížil. „Stůj!“ křikla na něj. „Nebo skočím,“ pohrozila. Hned nato se obratně vyhoupla na parapet a přendala nohy ven. Poté ji napadlo jiné a lepší řešení. Vyhrnula si sukni, jedním trhnutím se zbavila spodního prádla a rozevřela se. Na větvi visící chlapec ucítil známou vůni a pohledem do Juditiných očí projevil vděčnost. Judita vykřikla. Tak tedy předtím to nebyl pohled na syna, nýbrž na šaška, který si předtím lidskou tvář lstivě vyrobil ze zbytků placenty a krve, uvědomila si. Celý Juhásův život teď čekal seřazen za tímto rozhodujícím okamžikem. Pokud ho matka nepřijme, nezбудe mu nic jiného než bez hřejivé mateřské lásky přimrznout k větévce zimolezu či se pustit a roztrástit se ve zbytcích sněhových krystalů; natrvalo zůstat venku ještě nechtěl a nemohl. Judita váhala. „Polez,“ řekla konečně a roztáhla nohy, jež se předtím po pohledu do synovy tváře opět sevřely. Tříměsíční stydlivě skryl hlavičku pod lístek, pak ji znovu

ukázal a zazubil se. Začlenil klínovitým nosánkem a s klidem lvice se odebral ke známé krásně upravené houštině, kde nečekaně, avšak mile a znalecky olízl Juditin klitoris. Dívka, potěšená dobrodiním, odvážila se děcko chytit za zadeček a postrčit. Martin klínovitými nehtíky roztáhl stydké pysky, vsunul hlavu, a když ji s mlasknutím zasunul až po krk, zvedl jednu nožku z větévky a nemotorně ji začal usazovat na hráz, dokud se mu nepodařilo nožkou zapřít. Zbylé pohyby už připomínaly nemotorné, roztomilé medvídky. Pak listy zimolezu zašuměly.

Reitmajer, jenž se dosud nenápadně plížil podél stěny, chytil Juditu kolem pasu a vtáhl ji do místnosti. Položil družku nohama na podlahu, rychle se vrátil k oknu a vyklonil se ven, načež po jednom prozkoumal očima všechny lístky od země až do prvního patra, po fasádě zleva až doprava, a když na jedné z větévek tak dva metry pod oknem spatřil „krajkované“, otočil se zpátky do pokoje a křikl: „Krajkované,“ a opět se vyklonil ven, zafixoval očima „krajkované“ na místě, načež se přehnal ke stolu, otevřel zásuvku, vytáhl z ní triedr a znovu se vrhl k oknu. „Krajkované je tvoje spodní prádlo, Judito,“ vyrazil ze sebe, když se ujistil. „Visí tak dva metry dole na větévce. Klacek!“ rozkázal teď. „Košťe! Hrábě! Vidle! Cokoli s násadou!“ Štětinami smetáku poté Reitmajer snadno prádlo shodil. Seběhl pro něj, zvedl ho ze sněhu a vrátil se s ním do pracovny. Ukázal na látku a řekl: „Výtok. Ale nejen to. Také trocha krve, a to v době, kdy nemenstruuješ,“ zdůraznil.

Judita po příhodě dlouho mlčela. Posléze vysvětlila skvrnky na prádle bolestným vyholováním intimních partií. Zdálo se, že to nejhorší bylo vyloučeno a zapomenuto. Velká nepříjemnost měla přijít odjinud.

8.

No ano, měla, jenomže Jindřich Jiříček nečekaně zemřel. Ale čtenář možná neví, o čem přesně mluvíme? Tak tedy Jiříčkova dcerka o svém svatebním dni skočila rovnýma nohama z okna místo do manželství. Marušku uložili pod zem u zdi podsrpenského hřbitova. V polovině dubna se pak Jiříčkovi během první jarní bouře dostal znovu do rukou lístek, v němž se mluvilo o hýčkání otisků od pivních přepravek. Muž se bez odkladu vypravil za místním šéfem komunistické strany, Švehla jakékoli debaty s Jiříčkem rázně odmítl, nazval Jiříčka „kramářem“ a vykopl ho. Před Švehlovou hospodou Jiříčkova stopa končí.

Téhož dne večer Paulína našla Jiříčka v kruhárně oběšeného. Zajímavé přitom bylo, že po celé kruhárně se našly roztahané chlupy, snad kočičí, a vedle zakrváceného Jiříčka pak leželo zrudné a do posledního chloupku oškubané kočičí tělíčko, a když říkáme vedle, myslíme tím těsně vedle. Obě těla, jak to lidské, tak to kočičí, ležela na zádech, a obě rovná jako svíčky.

Snad za to mohla shoda okolností. Jiříčkově lano se přetrhlo, Jiříček nešťastně padl na ostrou hranu svého lodního kufru, odtud to zakrvácení, načež se svezl z kufru na zem, a to tak, že pak na zemi ležel rovně, že by ho tak, jak byl, rovnou mohli uložit do rakve. K události se poté možná úplnou náhodou dostala i jakási umírající kočička, která své poslední chvílky chtěla přečkat v blízkosti člověka, přitulit se, pročež se doplazila k Jiříčkovu hrudníku, kde poté několikrát dloubla zmírající hlavou do bezvládné ruky a zemřela. Následně se možná v kruhárně ukázala kuna či jiný dravec, který kočičku oškubal, položil ji těsně vedle mrtvého Jiříčka a srovnal ji na zádičkách do latě.

Mnohem pravděpodobnější se zdálo, že se v kruhárně odehrálo cosi jako poměrování; nějaký obr zabil Jiříčka, někdo menší zabil kočičku, načež se obě zabitá těla položila na záda a poměřila.

Byla to Bulatová, kdo i přes množství nejasností trvala na tom, že v kruhárně došlo k sebevraždě. Devatenáctiletý Slovák, jenž se po Jiříčkově smrti stal jedním z nejmladších uživatelů vozu Laurin & Klement v celém okrese, mnul si ruce a jal se obchodovat po svém: „Pro tento obchod se přijme pomocná síla, nejlépe vyučený zbožíznalec!“ objevilo se do týdne

po Jiříčkově smrti na cedulce ve výloze. Inzerát Juhásovi krasopisem sepsal podsrpský kněz Zuščák, který se sice spolu se Slovákem radoval z Jiříčkovy smrti, pokud však šlo o inzerát, dlouho zůstával neústupný: „Podmínku vyučení do inzerátu za žádných okolností nedávej,“ řekl Jánovi, když ten přišel za knězem na Podsrp se svojí žádostí, načež kněz ještě rozhodně dodal: „Všechny vyučené rovnou pošli do prdele!“ Tím kněz považoval věc za vyřízenou; Jána přece dosud nikdy ani nenapadlo cokoli namítnout, když ho kněz nabádal k ukvapeným, co nejukvapenějším rozhodnutím. Tentokrát však, světe div se, Slovák se choval jako mezek: „Chci vyučené,“ trval na svém, a když pak kněz zopakoval: „Všechny vyučené pošli rovnou do prdele,“ Ján si dokonce myslel, že musí jít o přefeknutí: „Myslíte nevyučené, je to tak?“ zeptal se. „Ne!“ vyjekl Zuščák. „Správně to je! Do prdele pošli vyučené!“ „Nevyučené,“ dostalo se mu od Jána v odpovědi a kněz si pomyslel: „Už tomu rozumím, jde mu o peníze. Myslí si, že mu vyučený víc vydělá. Deprivant zatracený! Dobře tedy,“ řekl Slovákovi a nerad připsal na papír i zmíněný dodatek.

Po vyvěšení inzerátu se okamžitě přihlašoval kdejaký nýmand. Ty bez výučního listu Ján automaticky poslal do prdele. Čekal na vyučené, když před něj však předstoupil ten první, který se skutečně mohl prokázat výučním listem, co se nestalo; Jánovi se začaly klepat ruce. Slovák hleděl do třesoucího se výučního listu a nebyl schopen rozhodnutí. – „Běžte do prdele,“ křikl nakonec a hodil žadateli jeho výuční list.

Za podezřelých okolností vybraným uchazečem se nakonec stal Tomáš Nehmlich, pětaticetiletý rodák ze severních Čech, jenž se sice prokázal výučním listem, avšak falešným. Severočech s padělaným výučním listem se objevil druhého dne po vyvěšení inzerátu u Zuščáka na faře s tím, že s knězem chce mluvit o jedné z jeho ovcí.

„Ovcí?“ zeptal se Zuščák. „Jste si jistý, že ovcí? Nebo snad spíš oveček?!“ řekl kněz příkře.

„Ovcí,“ odpověděl Nehmlich, čímž si u Zuščáka, který by nejraději žil ve světě, jenž vůbec nepřipouští zdrobněliny, zařídil otevřené dveře.

Šlo o vytáhlého muže, jenž se musel líbit ženám; Tomáš Nehmlich působil dojmem člověka, v jehož náruči ženy na chvíli podléhají mylné představě, že i ony vzdalují se s tímto mužem, vyznávajícím přísné a světu vzdálené zásady, svým povrchním, usměvavým podstatám.

„Vím, že jste s ním za dobře,“ navázal teď Tomáš tam, kde před chvílí přestal. „S tím Slovákem,“ dodal a odmlčel se.

Zuščák beze slova vstal a došel ke gramofonu. „Jsem slovakofil,“ řekl, stoje zády k Nehmlichovi, načež vzal desku a položil ji na kotouč. Pak zatočil klikou, uchopil přenosku a pokládal jehlu na otáčející se gramodesku tak dlouho, dokud se netrefil do prvních taktů slovenské části československé hymny. „Česká polovina je bohužel úplná leklá ryba,“ řekl Zuščák stále zády k Nehmlichovi. „Šumění, bory, lesy,“ vyjmenoval pohrdlivě. „A totéž se týká rytmu.“

Nehmlich dal knězi za pravdu. „Moji předci pocházejí z Německa,“ začal host vysvětlovat. „Klid, s nímž dáváme najevo své češství, člověku leze na nervy.“ „Před pár lety to bylo jiné,“ namítl kněz. „Tehdy ještě byla naděje. Zničili mi fasádu, pane Nehmlichu. Sebrali mi zvenku tři kříže. Modlil jsem se, ať to pokračuje. Stál jsem před kostelem, roztahoval jsem ruce a řval jsem na ně, pojďte! Otevřel jsem jim bránu, ale ti ničemové jen mávli rukou a šli si po svém,“ pověděl kněz a konečně se otočil od řvoucího gramofonu. „Až po letech jsem potkal tohoto Slováka,“ řekl.

„No vidíte, a zrovna o něm s vámi chci mluvit,“ odvětil Nehmlich. „Nemám výuční list,“ dodal tiše, když kněz zvedl přenosku.

„Nemáte? Pak vás tedy poslal do prdele!“

„Neposlal,“ řekl Tomáš opatrně. „Nemám výuční list, lépe řečeno nejsem vyučený. Výuční list po pravdě řečeno mám,“ doplnil.

„Poznal, že je falešný?“ Nehmlich zakroutil hlavou. „Co s vámi tedy udělal?“ zeptal se kněz a vrátil se zpátky ke svému křeslu.

„Jsem ve druhém kole,“ odpověděl host. „Ale neumí se rozhodnout, představte si, pane Zuščáku. Půjde si pro rozhrěšení za vámi sem na faru, vím to od posluhovačky. Navíc nás všechny svolal v neděli před mši ke kostelu,“ prozradil Nehmlich a podal knězi výuční list, datovaný k roku 1907 v Litoměřicích.

Po tři dny, jež zbývaly do konkurzu, užíval si pak Tomáš skromných radostí maloměsta. Do místního nejlepšího hotelu si dokázal přivést každou noc jinou dívku. Dělnice, ať už to byly dvě pletačky či žena, jež ve Zbrojovce vyráběla řetězy, podléhaly s Nehmlichem buržoazním svodům, když se s ním ráno po probdělé noci dál válely v posteli, za-

pomínající přitom na řetězy i na pletení. Jejich místa u linek toho dne zůstala opuštěná jako rozhrabané a opuštěné peřiny. Všechny tři proletářky se během oněch tří nocí a dnů díky Nehmlichovi poprvé v životě seznámily se skutečnou vilností, dekadencí a beznadějí. Dvě z nich to v budoucnu posílilo v jejich komunistickém odboji, jednu pak zážitek zlákal na zcela jiné scesti.

Ke kostelu se v neděli ráno dostavilo osm aspirantů s výučními listy, jichž se ani za nic nechtěli pustit. Kněz lpění na papírech rázně odsoudil a ze shromážděných aspirantů vybral Tomáše Nehmlicha, čili toho jediného, kdo na knězovu výzvu, aby aspiranti nelpěli na vyučení, dovtípil se, uvolnil sevřené prsty a nechal falešný výuční list plachtit k zemi.

Juhás přijal knězovo rozsouzení jako vůli Boží a ochotně umožnil Nehmlichovi vstup do koloniálu i jeho zázemí. Přístup do celého domu v Poděbradově ulici byl přitom nutnou podmínkou pro splnění Nehmlichova strakonického úkolu, jímž nebylo nic jiného, než nalezení papírů, notýsku či svazečku poznámek, do něhož dívenka Maruška Jiříčková po několik let zaznamenávala své zážitky z cest po Evropě, na nichž doprovázela jednoho staršího muže, který po většinu času s citem obkresloval křehkou dětskou povahu, jemuž však také čas od času mocně ujela ruka, v kterýchžto chvílích muž čáral bezohledně přímo do dětského tělíčka, nedodrhuje při tom žádné hranice; v notýsku se nejednou psalo o excesech, o masakrovaném zadečku či o pusince, jež za sedmero horami dáví a dáví.

Němejc po celá ta léta o notýsku nevěděl. Dítě si zážitky zapisovalo vždy až zpětně, po návratu z Prahy, Paříže či Palerma, tedy z měst vybraných s monotonií, v níž jistě bylo možné spatřit zhmotnění Němejcova pocitu viny, jakož i touhu nechat se chytit. Avšak, co bylo, to bylo, pomyslel si později Němejc, a jeho úvaha se zřejmě týkala i oné slabé touhy vydat se do rukou spravedlnosti. Když se totiž Němejc v březnu 1923, tedy téměř deset let po posledním Maruščině víkendů na Podsrpu a jen pár dní před její dobrovolnou smrtí, dověděl o existenci svazečku poznámek, jež zvráceným dětským jazykem detailně popisovaly Němejcův postup v dané věci a zmiňovaly všechny prostředky, jichž Němejc pro

svůj postup volil, Němejc nezatoužil po spravedlnosti, nýbrž po nerušeném pokračování svého dosud tak úspěšného života.

František Němejc od roku 1914, kdy Strakonicko jednou pro vždy opustil a přestěhoval se s manželkou a dcerou do Prahy, zastával významné posty ve státní správě, nejprve na Úřadě pro výživu a při pražské kanceláři ministerstva financí, po vzniku ČSR pak v Litoměřicích, kde se stal státním přidělcem u tamní diecéze; Němejc měl v Litoměřicích pomáhat řešit sporné otázky mezi státem a katolickou církví, jakož i zjišťovat podmínky pro uskutečnění odluky státu od církve. Bylo to právě v Litoměřicích, kde se Němejc poprvé po deseti letech doslechl o Marii Jiříčkové. V lístku adresovaném Němejcově ženě, s níž mladá dívka a jindy mlčenlivá Marie dosud byla v občasném kontaktu, ji dívka stručně zpravovala o svých nových poměrech a smířlivě, na teprve osmnáctiletou velmi vyzrálé, vyjadřovala se taktéž k letům dávno minulým. Krom jedné jediné zmínky o existenci jakéhosi deníku nebyl ve zprávě ani náznak, že by toužila po pomstě, Němejc přesto zneklidněl, a ihned se rozjel do Strakonice. Tehdy celá ta cesta, jejímž smyslem bylo dostat se k deníku, skončila pouze trapnou kondolencí Maruščiným rodičům. Němejc musel najít jiný způsob. A tím už se dostáváme k Tomáši Nehmlichovi.

Tomáš Nehmlich alias sochař Bohumil Jíra v tom čase prožíval jedno ze svých násilnějších životních období. Jeho neukojitelná touha po ukolení ho zaháněla do úzkých dívčích štěrbin, často i proti dívčině vůli. S normami si Jíra hlavu nelámal a jeho chování mu dosud z různých důvodů procházelo, v březnu 1923 mu ale v důsledku činu, jenž nebyl odpornější než jiné jeho činy v milostné oblasti, hrozila mnohem větší polízanice než jindy. Rozmazlená studentka pražské právnické fakulty Táňa Urbanová, již si Jíra vzal zhruba před rokem na pomezí Malého Lovoše a Opárenského údolí, jak měl ve zvyku, nabývala s každým dalším studijním dnem na právnické fakultě nejen nových právních znalostí, nýbrž i sebevědomí. Jíra se bál, že ve finále zazní udání. Vlák dívčina vzdělání se blížil k cílové stanici. Dívka právě dopsala diplomovou práci. Nebylo divu, že Jíra uvítal možnost zmizet z dívčina obzoru odjezdem do Strakonice.

Za spojení s Němejcem mohl přitom Jíra děkovat jedné technické drobnosti. V březnu 1923, po dvou měsících práce, dokončil reliéf pro litoměřickou diecézi. Osazení reliéfu na fasádu biskupské rezidence na Dómském pahorku mělo proběhnout ve stejném dni, kdy dívka udělá poslední tečku za diplomovou prací. Jíra si obstaral běžně používané závěsné zařízení a v den osazení vystoupal do podkrovní rezidence. Připevnil lana postroje k trámům, protáhl se střešním oknem a začal se spouštět po vnější stěně budovy, už po pár metrech se objevily komplikace, levý závěs se zadrhl a Jíra se rozhodl zariskovat. Škulbl vodícím lanem. Jeden z reliéfů se mu při tom vysmekl a sletěl dolů. „Krucí,“ zaklel sochař. „Omlouvám se!“ zavolal na muže, jenž stál na nádvoří jen kousek od roztříštěného kusu.

Tím dole stojícím mužem byl František Němejc, civilista, který se v posledních měsících pohyboval výlučně v prostředí církevním. Ve chvíli, kdy se Němejc zahleděl k vrchu rezidence a spatřil tam v postroji zavěšený úkaz, nemohl tudíž jinak, než zvolat: „Deus!“ načež jeho civilní součást nemohla jinak, než dodat: „Ex machina!“

Jíra sevřel zbylé dva reliéfy, uvolnil lano, spustil se na zem a došel pro žebřík, z něhož pak bez problému osadil do vyznačených míst podstatnou část tryptichu. Němejc, jenž se na něj mezitím informoval na technické správě nemovitostí, oslovil ho o hodinu později. Pomohl sochaři posbírat větší úlomky a zamést střepy, pak mu nabídl možnost přivydělání.

Cestu do Strakonice nastoupil hned příštího dne. Pátrání po deníku nikam nevedlo, a ani Němejc nevěřil již v úspěch, když se šťastným řízením osudu ve výloze koloniálu objevil lístek s inzerátem. Jíra okamžitě telegrafoval o inzerátu Němejcovi.

Falešný výuční list na smyšlené jméno Tomáš Nehmlich brzy nato přivezl do Strakonice nečekaný posel, Táníčka, jež nyní vypadala jako studentka více než kdy dřív, pokud tedy člověk přistoupl na ideu, že tou největší studentkou je osmiletá žačka základní školy se sponečkami ve vlasech, oblečená do volných šatiček rovného střihu s bílým límečkem a obutá do polobotek s bílými podkolenkami. S Tániným vzhledem příkře kontrastovalo chování. Dívka, jež dříve pusu nezavřela, nyní nechtěla s Jírou o ničem mluvit, a fanaticky, až nepříjemně

a nepravděpodobně dospělé, soustředila se pouze na předání výučního listu a urychlený odjezd do Prahy. Byl to varovný signál, z něhož bylo možné usuzovat na Němejcovy sklony a schopnosti. Jíra signálu nijak nedbal. Oholil si zpustlou tvář a ucházel se u Juháse o místo.

Zbytek známe, jen ještě zmiňme dvě drobnosti. Paulína se do pohledného sochaře zamilovala hned v té vteřině, kdy ho poprvé spatřila. Mimochodem to byla právě ona, kdo Jírovi poradil, aby si ještě před druhým kolem výběrového řízení došel na Podsrp za knězem zařídit protekci. No a dále povězme i to, že přijmutí pomocné síly si v domě vyžádalo stěhování: Jíra byl ubytován v pokoji v druhém patře, v němž do teď bydlel Juhás se služkou, mladí si zabrali první patro, čili salon s ložnicí, vdova byla odsunuta do podkroví.

Ján Juhás a Tomáš Nehmlich, dva silní samci v jednom domě, na sebe brzy začali vrčet. K prvním sporům přitom docházelo během inventury, kvůli níž Ján s Nehmlichem na dva dny zavřeli obchod. Ta komická inventura probíhala následovně.

Tomáš Nehmlich se opřel o pult, vzal seznam a přečetl z něj: „Spony do vlasů.“ Juhás vyslechl název položky, rozešel se k regálu, v němž byla uložena galanterie a další drobné zboží, a otevřel zásuvku. Chvilí se v ní přehraboval, pak řekl: „Co já vím, jak vypadají spony do vlasů, vy jste zbožiznalec. Tak je najděte,“ navrhl a vystřídal se s Nehmlichem u seznamu.

Jíra se pomalu přemístil k regálu a pohlédl do zásuvky. Byla v ní změř, hotový úkol pro zbožiznalce, ale copak byl Jíra za zbožiznalce! Nedivme se proto, že Jíru v nouzi nenapadlo nic jiného, než rozeznávat zboží tak, že si ho ozkouší. Postupně začal ze zásuvky brát kusy, jež mu připomínaly spony do vlasů, tedy různá perka a cívky, a pokoušel se zboží nenápadně upevňovat na svoji vlasy bohatě porostlou hlavu.

„Máte tu sponu? Dvacet sedm kusů?“ zeptal se Juhás, stále začtený do seznamu, a Jíra si v rychlosti vetkl do vlasů domnělou sponu a v mžiku spočítal zbylé kusy. Dopočítal se pětadvaceti, přesto zariskoval: „V pořádku,“ řekl a otočil se k pultu.

„Ta sebejistota, ta pýcha,“ zahuhlal Juhás. To kvůli tomu vyučení, pomyslel si a nenávistně se zahleděl na zbožiznalce, a jak předpokládal, místo očí, rtů či nosu viděl jen namyšlenou sebechválu stvrzenou razítkem zbožiznalecké školy.

Poté Juhás přešel očima z Jírovy tváře trochu doprava. Nad Jírovým uchem si povšiml ve vlasech vetknuté spony, charakter Jírovy tváře se ale přítomností spony ani v nejmenším nezměnil, spona naopak jen stvrzovala, že zbožiznalcova tvář není ničím jiným než hromadou výučních a jiných papírů.

„Píšu si teda spony do vlasů dvacet sedm kusů v pořádku,“ řekl Juhás pohrdlivě, načež se Jíry ještě jednou pro jistotu zeptal: „Je jich dvacet sedm, jste si jistej?“

Jíra po Jánově dotazu vyndal z vlasů domnělou sponu do vlasů a položil ji k ostatním na regál. Ještě jednou spony přepočítal. „Dvacet šest,“ oznámil. „Jedna tedy chybí.“

Juhás zapsal manko do knihy a přečetl další položku. Další položka zněla: „Spony kancelářské. Tak tedy nyní kancelářské, pane Nehmlichu!“

Jíra po tom slově okamžitě zrudl. Na zádech mu vyrašil pot, chlupy se zježily a snad i vlasy vstaly hrůzou, tytéž vlasy, jež ještě před chvilkou sepnuty byly sponou určenou ke spínání papírů.

Jíru políval děs. „Kancelářské?“ zeptal se. „Kancelářské jsem dělal předtím,“ sykl provinile. „Teď dělám do vlasů,“ řekl a vetkl si do vlasů skutečnou sponu do vlasů, již narychlo vyndal z regálu.

Juhás se užž chystal ztropit povyk, další události ale měla zásadně ovlivnit jedna drobnost, nepatrné švenknutí, Jánovo v řadě již druhé švenknutí k Jírovým krásným vlasům, v nichž však nyní Ján spatřil i skutečnou sponu do vlasů, která Jírově hlavě dodala zcela jinou povahu.

Výuční list, který se Ján dosud domníval vidět na Jírově tváři, shořel, sroloval se, odpadl. Na uvolněnou plochu vběhl balet, vklouzli krasobruslaři, přitančili dervišové, z nichž se Jánovi, jenž právě spatřil svého „homme fatale“, zatočil celičkový svět.

Dvojice se po obědě opět opřela do inventury. Jíra si ve vlasech ponechal šmrncovní sponu a nenápadně se Juhásovi snažil podsouvat myšlenku, že krom inventury by se co nejrychleji mělo začít i s vyklizením a modernizací kruhárny. Právě v kruhárně, domníval se totiž Jíra, mohla by být skrýš s deníčkem.

V tu chvíli do úvahy nečekaně vpadla Bulatová. Ta si hned po přestěhování se do podkroví přitáhla stůl k oknu a po celé dny pak

hledívávala z okna do dvora. V očích při tom měla jiskru a před sebou vylízaný talíř. Na oko truchlila a strádala, ve skutečnosti byla plná síly, a když teď uviděla přes dvůr krácejícího Jána s Nehmlichem, rozhodla se, že nastal její čas. Potichu sešla do zavřeného obchodu, u pultu se sklonila k seznamu a náhodně překontrolovala několik položek. Ujistila se v tom, co dosud pouze tušila, čili že Nehmlich nerozezná motyky od kropáče, a s jasným cílem se vydala do kruhárny.

Ján zrovna odhazoval jakési hadry, Jíra otevíral lodní kufr a bez zájmu z něj vyndával trubku a jiné věci. Pak jeho pozornost upoutal štůsek papírů. Jíra se rozhlédl, zda ho nikdo nesleduje, hrábl do kufru a skryl štůsek v klopě. Její chvíle. „Počkejte, co to máte?!“ křikla a posilněná vydatným jídlem hnala se k Jírovi-Nehmlichovi.

Nálezem štůsku erotických obrázků, oněch značených turistických tras, po nichž se nebohý stařec chtěl vydat z říše fantazie do řádu skutečnosti, netrpěla nejvíc Bulatová, pro niž byla následující bolestná scéna koneckonců jen pokračováním dávno započaté komedie, nýbrž jeden zdravý mladý muž, jak uvidíme, v jehož případě by nikdo nečekal, že mu podobný nález může způsobit starosti.

Anežka se na oko začala rozčilovat: „Podváděl mě, podívejte se,“ řekla a listovala mužům před očima fotografiemi. Ty svrchní přitom byly pouhými odvážnějšími akty, na těch dalších už docházelo k penetracím a oboustrannému orálnímu uspokojování. Tváře na fotografiích zachycených účastníků byly zaryté, dobrosrdečné, tiché, a i Bulatová procházela štůsek beze slova, bez hodnocení, jako by ponechávala na Jánovi a Nehmlichovi, ať si sami zváží oprávněnost jejího podezření, že ji Jiříček se svazkem podváděl. Při listování tedy mlčela, jen občas ukázala prstem, jednou na penis, jindy na komicky povytažené obočí. V jejím zdůrazňování nebylo možno nalézt žádný systém či jednotící linii, a Jíra, ten z dvojice přítomných mužů přece jen mnohem zkušenější, nabyl postupně přesvědčení, že ženě dělá listování dobře, neb se během něho s dvěma muži u boku cítí opět jako kvočna, držící klíč k sexualitě a mateřství.

V kruhárně v těch chvílích vládlo úplné ticho, takové ticho, že bys slyšel jehlu spadnout. Ján Juhás slyšel něco ještě tiššího než padající jehlu a udělal velkou chybu, když se podíval směrem, z něhož tlumený

zvuk přicházel. Byl to totiž Jírův poklopec, co vydávalo zvuk, byly to Jírovy k prasknutí se napínající kalhoty a Ján, když napínající se kalhoty spatřil, zděsil se a hned co nejdříve přemístil dlaně zpoza zad a zakryl jimi svůj poklopec, pod nímž vládl i dál, fotografie nefotografie, naprostý a ničím nevzrušený klid.

Jánova nejistota se po zážitku s fotografiemi prohlubovala a Jírovi v dalších dnech znesnadňovala pátrání. V domě navíc zavládly zcela jiné poměry. Bulatová předstírala vystřízlivění ze své manželské lásky a brzy začala buzerovat. Zbožiznalce Jíru si přitom v domě držela jen proto, aby do arzenálu buzerací mohla přibrat i buzeraci za spony do vlasů, za Tomášova a Jánova dostaveníčka u pultu, za inventurní záznamy psané roztrhšenými rukama. „To všechno jistě z dojetí,“ říkala tehdy Bulatová. „To všechno ze zamilovanosti, vidíte, pane Nehmlichu, to proto jsou záznamy tak zblbnuté, vidíte,“ buzerovala, aniž měla tušení, jak blízko je v Jánově případě pravdy.

Služka a Jánova současná družka Paulína se k buzerování ihned připojila, když ještě téhož dne, kdy se Ján sám před sebou ztrapnil u svazečku, čekala na něj večer vkleče na posteli s vystrčeným nahým zadkem: „Jestli chceš, můžeme takhle sem,“ provokovala ho a Juhás zpočátku odmítal. Po chvíli mu Paulínou navržený způsob otestování přišel jako samo sebou se nabízející řešení. Při takto prováděném styku selže, domníval se, a jeho selhání a zhnusení bude heurékou, vítězstvím, zbavením se pochybností, myslel si. Nakonec všechno dopadlo docela obráceně.

Paulínin otvor sice přijal Jánův orgán jen nerad, jakmile však byl orgán uvnitř, namáhaná tkáň ho obepnula mnohem komfortněji, než tomu bývalo kousek vedle, a Ján Juhás se při té příležitosti poprvé v životě setkal v jednom s pocity štěstí i neštěstí, v tomto jednom otvoru, do něhož nikdy neměl vstoupit. V dalších dnech chtěl Ján zážitek opakovat, vlastně odmítal dělat cokoli jiného. A Paulíně sklaplo. Musela znovu vyrukovat s vydíráním.

Atmosféra v domě byla všeobecně napjatá. Inventura ne a ne se dodělat, deníček ne a ne se najít, Bulatová, poslouchající po večerech za dveřmi mladých, ne a ne dostat brouka z hlavy, Juhás ne a ne přestat myslet na zadek a ne a ne dát Jírovi pokoj s věčným dotíráním. Obyvatelé onoho domu smutku se jako švábi rozlézali až po nocích a potají

kutali. Bulatová poslouchala u Jírových dveří a v krámě přepočítávala chyby, Juhás se odplížil z mileneckého lůžka a ubíral se s čímsi velmi nejasným na mysli do pokoje svého nového spolupracovníka, jenž však místo spánku hledal kdesi mimo svůj pokoj Maruščin deník. Jen Paulína, aspoň si to všichni mysleli, spala v pěkné manželské posteli klidným spánkem ignorantky. A takto se v Poděbradově ulici žilo po dva dny a dvě noci.

Třetí noci se Jíra konečně dostal se k deníku. V domě se po setmění opět odehrávalo „škatulata, hejbejte se“ a bylo to již „škatulata, hejbejte se“ zcela profesionální. Všichni zúčastnění měli po dvou předešlých nocích dostatek praxe a informací na to, aby dle jasného harmonogramu v kritických okamžicích zacouvali do pokoje či uhnuli do výklenku. Na podestách se koncentrovala faleš a oportunistus a tak tomu klidně mohlo být až do rána. Jíra se při třetí noci rozhodl, že změní trasu. V podkroví, v nynějším doupěti staré Bulatové, nebylo po deníku ani stopy, Jíra tedy sešel o patro níž, v tmavém výklenku na podestě kolem sebe nechal projít Juháse, jenž po chvilce zatukal u Jírova prázdného pokoje, a přestože se mu nikdo z pokoje neozval, Ján do něj vstoupil. Sochař, jenž se v tmavém výklenku na chvíli proměnil v sochu, jal se pokračovat v cestě a zastavil až přede dveřmi mladých. Užž pokládal ruku na kliku, když se klika sama pohnula, načež se dveře rychle otevřely. Ve dveřích se ukázala špinavá dívčí ruka a vtáhla sochaře dovnitř. Uvnitř Paulína ihned Jírovi vlepila polibek a předala mu štůsek fotografií, které pro něj odcizila ze stolu své zaměstnavatelky, jen a jen pro něj, jak zdůraznila. „A teď už jdi,“ řekla Tomášovi ve spěchu, a ač se zamilovanýma očima snažila Jíru ještě na chvíli zadržet, oběma rukama ho již vystrkovala pryč. Jíra pootevřel dveře a zaposlouchal se. Rozhodl se vsadit vše na jednu kartu; Juhás při třetí noci bude snad na Jíru v jeho pokoji čekat o něco déle.

„Pojď sem,“ řekl Paulíně a chytil ji zostra za loket. „Děkuji ti,“ řekl a potřásl štůskem lechtivých obrázků. „Já hledám něco úplně jiného, Paulíno. Žádné fotografie,“ říkal překotně, „jenom papíry. Pamatuješ si na slečnu, vid’?“ zeptal se. „No jistě, že si pamatuješ,“ pokračoval. „Tak mě dobře poslouchej. Slečna si něco po léta zapisovala. Ublížoval jí a tak dále a tak dále. Potřebuji to najít a dostat. Pravděpodobně to

bude nějaký notýsek nebo školní sešit, rozumíš mi, Paulíno. Budu ti vděčný," dodal a pohladil Paulínu po hlavě.

„Vím," řekla dívka a horlivě pokývala hlavou. „Je to prase, Tomáši!"

Jíra si okamžitě uvědomil, že udělal chybu a ohrozil svého litoměřického chlebedárce: „Zapomeň to. Zapomeň, co jsem ti teď řekl, ano?"

Služka už ničemu nerozuměla: „Proč?" zeptala se. „Vždyť je to pravda."

„Jak je vůbec možné, že ho znáš," přemýšlel Jíra nahlas a snažil se vzpomenout, zda Němejc kdy zmínil služčinu bezvýznamnou existenci. „Od kdy v domě sloužíš?" zeptal se a podle Paulíniny odpovědi se snažil dopočítat, zda se Paulína vůbec mohla s Němejcem v domě potkat, když se z chodby ozvaly kroky, které Jírovi důležitému rozhovoru s Paulínou učinily rázný konec.

„To bude Bulatka," sykla Paulína. „Jde z krámu. To nic, nechej to na mě," řekla a otevřela dveře. „Byla jste se podívat dole?" zeptala se o dvě vteřiny později na oko těžce oddychující ženy.

Bulatová zastavila na podestě: „Dole, dole," pověděla. „Ale copak, Paulíno, co se děje, proč vlastně nespíte?" zeptala se podrážděně. „Je skoro dvanáct hodin," řekla a rozešla se z podesty do patra. Zastavila u Paulíny a okatě se přes přivřené dveře snažila nahlédnout do pokoje. „Copak jste předělali, copak jste změnili, copak jste vyházeli," ptala se. „No nic, nic, nic, neboj se," povídala, „nic mi do toho není. Teď jste tady pány ty a tvůj milý. Vaše věc, co předěláte, změníte, vyházíte," řekla a odmlčela se, načež si zatím jen na oko vzpomněla na svůj milovaný svícen a zeptala se, zda si ho Paulína postavila na peřiňák, nebo zda ho vyhodila, načež ihned zopakovala: „No nic, nic, nic, neboj se. No tak, no tak, no tak," přidávala, až konečně řekla: „No tak, otevři přece ty dveře," a bez dovolení vešla do pokoje. Uvnitř se pak podivila: „Vždyť je tu všechno stejné. Tak čeho se bojíš?!" zeptala se a na oko se začala mazlit se svými na oko milovanými předměty. „Není to lehké loučení, představ si," povídala. „Není, není, to jednou sama pochopíš," řekla a nabrala si do náruče snad deset milovaných věcí, mazlila se s nimi a jen tak mezi řečí se zeptala: „A co Juhás? Spí?" načež opět dodala: „No nic, nic, nic, budu muset jít," a skutečně se rozešla ke dveřím, a už sahala na kliku, když se ještě naposledy zastavila: „Málem bych na to úplně zapomněla. Co ten svícen, moje milá?"

Vystavila sis ho? Ukaž! Měla jsem ho tak ráda, než sis ho půjčila,“ řekla a hnala se zpátky k ložnici.

„Tak tam jsme spávali,“ řekla pak Bulatová na prahu ložnice. „Nebylo to vždycky jednoduché,“ ztišila hlas, aby na oko neprobudila Juháse. „Ale měli jsme se rádi, o tom nepochybuji! Tiše, tiše,“ řekla tiše, neb před vteřinkou se na oko zapomněla, a zcela tiše otevřela dveře. „Tma,“ pošepotala. „Spíte. To je dobře, to je dobře. Spěte. Nebudu rušit,“ řekla tiše a začala ve tmě šmátrat na oko po klíce, aby mohla zavřít dveře, na oko omylem zalezla rukou k vypínači a na oko nechtěně rozsvítila světlo. „Chtěla jsem nahmatat ten svícen,“ řekla na oko omluvně a přiznala, že po klíce šmátrala jen na oko. „Je tady,“ řekla, „to je dobře, to je dobře.“ Vystrašená služka civěla na peřiňák. „Je to krásný svícen,“ připustila po chvíli. „A jistě i drahý,“ dodala a dál zmateně hleděla na peřiňák, na němž ve skutečnosti ležely pouze jakési Juhásovy papíry. Po svícnu tam zbývala jen stopa, chybějící vrstva prachu v místě, na němž svícen ještě před pár dny stával.

Bulatová předstírala, že tam svícen stojí dál, načež se zahleděla na postel a pověděla: „Spí nějak tiše, ten tvůj, Paulíno.“ „Počkejte!“ vykřikla Paulína a snažila se paní zadržet, ta už ale zvedala peřinu. „Bota!“ zvolala teď Bulatová. A pak: „Ale tohle přece není Juhás, Paulíno, je to Nehmlich, pro krista!“ Jíra shodil peřinu a maně při tom pohlédl k peřiňáku. A hned si uvědomil: „Deníček!“ Ty papíry na peřiňáku, to je Maruščin deníček!

A skutečně. Juhás Maruščin deníček předchozí noci vyhrabal přímo z Jírovy postele, jaká ironie osudu, když na ní Ján seděl, nudil se a dloubal prstem do trámeků tak dlouho, až se jeden trámeček vyvrátil a vydal plod vzpomínky. Ján ve vyloupaných papírech ihned rozeznal dětský rukopis své nebohé mrtvé ženy, jisté okolnosti mu však zabránily ve čtení. Když o něco později odcházel nevyslyšen z Jírova pokoje, strčil svazek do kapsy a dole v ložnici ho pak hodil na peřiňák s tím, že si ho slovo po slovu přečte jindy. A teď tedy deníček ležel na prádelníku.

Jíra ho musel za každou cenu získat a věřil, že dobrá znalost žen mu v tom může pomoci. Potřeboval Paulínu se starou dostat za dveře, aspoň na deset vteřin. „Svleču se a počkám na Jána v posteli,“ navrhl jim. Jenomže Bulatová už o pokračování nestála: „Je konec, pane

Nehmlichu!“ řekla důrazně. „Vstaňte,“ rozkázala. „Vy že jste vyučený?“ řekla a namířila na stojícího Jíru prstem. „Myslíte, že jsem to po vás nekontrolovala? Kontrolovala a skoro ve všem jsem našla chybu. Ráno si můžete zabalit!“

„Ale má výuční list!“ ozvalo se rovnou ze dvou úst, dokonale synchronizovaných, jako by šlo o dvě osudem řízené akvabely. To Paulína a Ján, který se mezitím vrátil do pokoje, bránili svého milovaného. Teď se oba polekali a dali si ruce před pusy. Podívali se po sobě. Paulína rukou ukázala, ať pokračuje Ján. Ján zatřeštil: „No Boha jeho,“ dostal ze sebe a úplně nedospěle asi vteřinu hledal svědky té shody, pak se hned vrátil k dospělejším rozumu, když účelně a vážným tónem Jíru vybídl: „Dojdi pro něj. Tím se všechno vyřeší.“

Sochaři nezbylo, než žádosti vyhovět a s úzkostí na chvíli pustit deník z očí. Oblékl se a došel nahoru pro dokument, Bulatová se falzu okamžitě vysmála, a Jíra by měl za další svůj osud děkovat vysoké míře nezaměstnanosti a ekonomické recesi, jež mnohé sváděla k recesím mezilidským či pracovním, neb nebýt hospodářské recese, vdovu by jistě napadalo, že v Jírově podvodu mohlo by být něco víc, než jen nuzota a potřeba najít si práci.

Byl konec, ale Paulína Jíru dál bránila: „Vyučený nebo nevyučení, to máš nehmlích to samý,“ troufla si říct. (Paulína měla povahu jako houba. Když kdysi přišla do styku s lidmi, přicházejícími do styku s živlem německým, nasákla do sebe na dvakrát zprostředkovaná německá slova.)

„To máš nehmlích to samý, říkáš?“ Bulatová se zarazila. Vzala výuční list a ještě jednou ho překontrolovala a jistě by i zahájila výslech, pokud by pohledem nezavadila o peřiňák. Její stárnoucí, avšak živá, entusiasmická tvář okamžitě potemněla. Rty se začaly chvět: „Tohle přece dělala moje dcera,“ řekla Bulatová a ukázala na svazeček. „Je to její rukopis,“ dodala třesoucím se hlasem.

„Mordyjé!“ zaklel Jíra a zoufale pohlédl k Paulíně. Ale jaká radost. Paulíniny oči Jírovi ve vteřině beze slov sdělily, že není třeba se obávat, a skutečně, Paulína, jež po celý čas byla v patách Jírovým nenápadným pohledům, jako labuť rejdicí za zádi, brzy dobře věděla, kde se nachází Jírův domovský přístav (tam k peřiňáku, tam to táhlo pohledného

námořníka!), a až jí zprvu mátlý rozdílné vrstvy prachu, konkrétně nezaprášené kolo, jež na peřiňáku zbylo po zašantročeném svícnu, nakonec se správně přiklonila k závěru, že Jírovi nejde o svícen, nýbrž o papíry, o nichž předtím nejasně mluvil, a tak v nestřeženém okamžiku vzala z peřiňáku Mariiny zápisky a položila na jejich místo štůsek necudných fotografií, jež pro Jíru ukradla už před pár dny.

Dojatá Bulatová mezitím došla k peřiňáku a sehnula se pro svazek: „Ach ne, spletla jsem se,“ řekla. „Zdálky ten obrázek vypadal jako Mariin rukopis,“ vysvětlila a rychle skryla fotografii, na níž hra světla a stínů z dálky připomínala písmo vlastní rukou zemřelé dívky.

Osud tomu chtěl, že právě tato za dceřino písmo zaměněná fotografie zachycovala dvojici tvořenou mladou dívkou a starším mužem. Musel to být úplně první obrázek z celé necudné série. Postarší muž si kdesi v přírodě položil láskou omámenou dívčí hlavu do klína. Láskyplně, či snad již přece jen vlně, sklání se k milence a jemně ji líbá na ztichlá, zavřená víčka.

Druhého dne ráno si Jíra sbalil věci a zdánlivě jako obyčejný kašpar, jenž nezvládl recesi, nejen ekonomickou, ale koneckonců ani tu svoji vlastní, ubíral se s Mariiným deníkem v kufru na nádraží. Aby se zabavil při čekání na vlak, koupil si cestou radniční noviny, v nichž se pak ještě před odjezdem z města dočetl o vypsaném výběrovém řízení na návrh Husova pomníku. Jíra si noviny s inzerátem pro všechny případy ponechal, ale jeho plány do budoucna byly jiné; s dvaceti tisíci od Němejce si sochař chtěl užívat žen a vína. Leč Jírův život už brzy nabral zásadně jiný směr. A mohl za to Maruščin deníček.

Než se pro něj Jíra do Strakonice vydal, Němejc mu pověděl, že cestou zpátky, pokud se Jírovi podaří deník získat, si ho klidně může přečíst, načež se Němejc opravil: „Co můžete, pane Jíro! Vy si ho musíte přečíst!“ Němejc byl zkušený státní úředník, v Jírovi se ale spletl; sochařova umělecká nátura vedla Jíru jen těžko odhadnutelnými stezkami, jež jsme si přiblížili na začátku naší kroniky, když jsme mluvili o Jírových šťastných letních měsících na Podsrpu, během nichž umělci na dlouhé týdny stačil jeden výtisk Lidových novin, v nichž při každé další četbě díky přecházejícímu vosímu těličku nacházel nové významy.

Na Jíru prostě Němejcův trik, jak zařídit, aby Jíra deník cestou zpátky ani neotevřel, nezabral.

Pod vlakem ubíhaly kolejnice. Telegrafní sloupy vrhaly přes rozevřený deníček stíny, ani ty však nedokázaly pozměnit význam prvních stále dokola čtených vět: „V tom domě plném lidí stojícím na velkém náměstí plném lidí,“ četl Jíra, „dostali jsme pokoj, v němž jsme pak zase zůstali sami. On otevřel tu nejmenší skříňku v celé místnosti, odšrouboval víčko z maličké lahvičky a napil se. Pak zase brzy dostal chuť na to, co mě bolí. Nejdřív si vedle mě klekl, chytil mě za prsty a říkal, že jsme oba děti a že jdeme ze školy. Mával rukama tam a sem a zpíval píseň. Jsme doma, řekl mi pak, chytil mě a nesl do koupelny. Vysvlékl se a lehl si na záda do vany. Dal si prst před pusou a řekl, buď tiše. A pak řekl, nejsem tady, jsem kus vany, litiny. Měla jsem se vysvléct a vykoupat s ním. Opatrně, abych na něj nešlápla, přelezla jsem za ním do vany a postavila jsem se na dno mezi jeho nohy. Řekl mi, abych si klekla a lezla po čtyřech po litině. Já jsem litina, řekl, nezapomínej na to. Měla jsem lézt po něm. Položila jsem mu tedy ruce na stehna, každou na jedno, a lezla jsem. Z litiny trčí péro, řekl mi, a ani při tom nepohnul brvou.“

Přes další větu padl stín rovnou sedmi telegrafních tyčí: „Chtěl – sedla – hrála – kačenkou – říkala – tlačí – vrtěla a radovala a tleskala – dokud se litina nebude lesknout.“ Když se vlak o pár minut později opět dal do pohybu a opouštěl stanici Vráž u Písku, ze stínů poskládaná mříž přejela postupně slova „tleskala“, „radovala“, „vrtěla“, „tlačí“, načez zmizela, a stíny spolu s tím, jak vlak nabíral rychlost, znovu začaly bezstarostně tančit. V Jírovi vzpomínka na mříž zůstala a následně i ovlivnila jeho další kroky.

Z rychlíku Praha – Ústí nad Labem vystoupil už ve stanici Terezín-Bohušovice nad Ohří a na zbytek cesty do Litoměřic si zastavil povoz. Za Němejcem do úřadu se vypravil až poté, co si u sebe doma opsal posledních deset stránek z Maruščina deníku.

„Čekal jsem vás na nádraží,“ řekl mu vládní vyslanec u sebe v kanceláři, těkaje při tom pohledem po Jírových nadutých i poloprázdných kapsách. „Čekal jsem na nádraží, jak jsme se domluvili, pane Jíro,“ dodal Němejc s náznakem výčitky a podezření. Jíra zalhal, že ho kdosi vzal z Prahy

vozem. „Někdo z akademie?“ zeptal se Němejc. „Máte to pro mě?“ Jíra přikývl. Měl sucho v krku. „Smím?“ zeptal se a ukázal na karafu.

Sklenice, do níž si sochař o vteřinku později nalil vodu, bezpochyby patřila Němejcovi; Němejc si ji jistě přinesl z domu, jistě ji nepřevzal spolu s kanceláří, jinými slovy byla to až do svého posledního krystalu Němejcova sklenice. Na povrchu se zdála být hladká, kónická, avšak voda po nalití zdaleka nekopírovala tvar jejích hladkých stěn. Ač to z fyzikálního hlediska bylo nemožné, Jíra viděl, co viděl: voda stěnu sklenice v jednom místě překračovala, prostupovala ji a tvořila u boku sklenice jakýsi obláček, v jiném místě naopak nevyplnila ani celý vnitřek, když v těchto místech odstávala od stěn. Po zakvedlání sklenic se voda natrásala jako závojíček, avšak v zásadě zůstávala na místě. Chutnala trpce. Jíra odložil sklenici a vytáhl z kapsy deník: „Tady, pane Němejci,“ řekl, položil deník na stůl a přitlačil ho k němu ukazovákem.

Němejc, když uslyšel své příjmení, jako by se ho sám lekl, škubl sebou a nepřítomně začal opakovat: „Blankytně modré, blankytně modré,“ načež mechanicky sebral deník a strčil ho do kapsy.

„Nečetl jste to, že ano,“ nadhodil, když opět přišel k sobě, a čekal na Jírovu odpověď. Sochař sklonil hlavu a zatvářil se provinile. „Žel ani minutka volna se nenašla, vaše blahorodí,“ zalhal Jíra a bonvivánsky rozhodil rukama. Němejcovi se viditelně ulevilo. „Pokud budete cokoli potřebovat,“ řekl, „obraťte se na mne. Podívám se, co budu moct udělat. Nejen ve Strakonících máme my agrárníci většinu, jak víte.“ Jíra na to sebejistě odvětil, že žádnou pomoc potřebovat nebude, a s dvaceti tisíci v kapse se odešel ničit do města.

Po následující týdný a měsíce se jeho život ubíral po linii tři, dva, jedna, cíl. Srpen roku 1923, jehož počátek trávil ještě Jíra na plovárnách v obklopení litoměřických umělců a umělkyň, jež obklopoval svými penězi, vyplivl ho zmoženého a bez peněz; obklopení a obklopené obklopení, nakonec se to všechno složilo do sebe. Jíra měl Litoměřic dost. Zatoužil po venkově, po čistém vzduchu, po potocích a po řekách.

Počátkem září zašel za Němejcem a požádal ho, zda by nemohl strávit několik týdnů v jeho letním bytě, pokud Němejc nějaký takový vlastní. A měl štěstí. „Jenom si vyklidím pár věcí,“ zareagoval na prosbu Němejc. „Pak si tam buďte klidně až do jara,“ dodal s obavou, že má co do činění

s vyděračem. Jíra Němejcovy obavy vycítil a řekl si mu o vůz, pokud Němejc vlastní třeba nějaký postarší, kterého by se chtěl zbavit; a znovu měl štěstí; dostal do Němejce nepoužívanou tatrovku.

Na samotě v Jizerských horách, obklopen krajinou, zbavenou všeho lidského býlí, trávil Jíra dlouhé hodiny přemýšlením o dobré a laciné stravě, přípravou dobré a laciné stravy, probíráním svědomí, jež v ideálním případě taktéž mělo by se vylidnit, jakož i četbou Henryho Thoreaua, jehož *Walden čili život v lesích* vyšel v českém překladu roku 1902 v nakladatelství Jan Laichter. V dalších volných chvílích pak Jíra vytvářel zarážející a spalující umělecké črty, inspirované četbou krajiny a procházkami po Waldenu; dokončené črty umělec stáčel do ruličky a zarážel je do žhnoucích krbových kamen.

Po několika týdnech se všechen Jírův volný čas proměnil v monotónní čekání na zázrak. Zarostlý „ho-walden“, špinavý „chro-chró“ seděl u stolu a vykládal si z cigaret, dokud se jednoho dne neozvalo zaťukání na dveře.

Byla to spojka od Němejce, jakýsi androgynní chlapec, ne, ne, ne, byla to dívka, a Jíra ji dokonce znal; byla to zvariovaná, zmalovaná, znemožněná Tánička: „Posílá mne pan Němejc,“ vypískla. „Zapomněl.“

„Zapomněl nač?“ zeptal se Jíra a pomyslel si, že androgynní tvoreček by měl děkovat bohu, že v chaloupce našel Jíru, a nikoli třeba Thoreaua; Thoreau by totiž na tvorečka tak absurdního, v jádru městského a nepřirozeně zbarveného jistě reagoval jinak než Jíra, jenž se v uměleckých kruzích s lidmi, podobnými tomuto tvorečku, setkával málem od puberty. „Budete s ním ještě mluvit, s panem Němejcem?“ zeptal se.

Na kost a kůži vyhublá Tánička navlečená do jakéhosi curyšského či vierwaldstadtského kroje s převahou černé, lila a růžové a silným nádechem protestantství, pokývala hlavou.

„Ano? Pak mu tedy prosím vyřídíte, že bych stál o toho Husa ve Strakonících, mladý pane.“

„Vyřídím,“ odvětila.

„Dobře, děkuji,“ řekl Jíra po chvilce prosmutnělého ticha. „A na co tedy pan Němejc zapomněl, mladý pane?“ zeptal se dobrosrdečně a s lítostí v hlase.

Tánička měla rtíky namalované dle japonských tradic. Teď z nich vypustila: „Rybičky.“

„Co s nimi?“ podivil se Jíra.

„Nakrmit.“

„Ale tady přece žádné rybičky nejsou, Táničko.“

Ach ne, ne, ne, třikrát ne. „Neplakej, prosím,“ řekl a vyskočil ze židle.

„Blan-kytně modré, blan-kytně modré,“ zajíkala se, zatímco se jí Jíra snažil uklidnit: „Rybičky, říkalas. Pověz mi o nich,“ vybídl ji. „Možná tady někde budou, možná jsem se spletl. Hlavně neplakej, prosím.“

„Ve sklepě,“ škytla. „Zapomněl na ně, zapomněl vám to říct,“ dodala, načež zalovila v kapse a vytáhla z ní klíček. „Od sklepa,“ řekla. „A tohle je seznam,“ položila na stůl zpřehýbaný lístek a Jíra ho hned s nadějí, že tím konečně odvede řeč jinam, přečetl: „Ráno granule dvě hrsti, v poledne granule dvě hrsti, večer granule dvě hrsti. Granule!“

Tánička kývla a setřela si z tváře poslední slzy. „Musí se krmit třikrát denně,“ pověděla už trochu klidněji. „Ani si prý nechce domýšlet, jak budou vypadat, když tolik týdnů nejedly.“

„Třeba je ještě zachráníme. Beru si ten klíček,“ řekl, načež dívku osvědčenými způsoby do minuty vypakoval ze dveří. Tánička nastarovala Němejcem zapůjčený motocykl a Jíra se vypravil do sklepa.

U pravé zdi stál ponk s čistým a řádně vyrovnaným náradím. Dále na ponku ležely taktéž pečlivě vyrovnané pláty telecí či vepřové kůže, jakož i dózy s nýty, kroužky a rozličnými drobnými kovovými součástkami. Čelní stěna sklepa byla zastavěna skříněmi, u levé stěny pak stál asi metr dlouhý stůl a na něm akvárium s rybičkami. Z dálky se zdálo, že všechny přežily. Když Jíra přišel blíž, pochopil, že s rybičkami cosi není v pořádku. Ale postupně. Vlevo od akvária byly na stole vyskládané ve třech patrech piksly s granulemi. „Jak kruté,“ pomyslel si Jíra, „nechat ty rybky po dva týdny hledět přes sklo na žrádlo, které bylo tak blízko. Chudinky,“ pověděl a s lítostí sledoval jednu z barevných ryb. Ta typickými trhavými pohyby proplouvala vnitřkem akvária; před stěnami se otáčela, občas do některé stěny klovlá tlamičkou. Když rybka takto obrazila celý svůj omezený prostor, zamířila znovu ke stěně, za níž stálo žrádlo. „No tak, podívej se na mě.“ Jíra se sklonil k čelní stěně a ťukl do ní prstem, rybka nereagovala. Dál plula vlevo k žrádlu. „Tak, a teď přijde skleněná stěna a s ní konec, otočka, dál už se totiž

nedostaneš," prorokoval Jíra, ale pletl se. Bylo to k neuvěření. Rybka proplula sklem a mířila k žrádlu. Sochař se narovnal a rychle sebral ze třetího patra piksel jednu z těch, jež stály nejbližší u akvária, a pak takto odebíral další a další, a odkládal je na zem vedle stolu. Rybku tím znatelně otravoval; sotva připlula k viku piksly, válcovitá piksla jí před nosem zmizela. „Nemůžeš si přece plavat po celé místnosti," pomyslel si Jíra a posunul nohou na zemi před okamžikem vyskládanou hromadu pikslí o kousek zpátky ke stolu.

Nakonec se mu hladových rybek zželelo. Vzal jednu z piksel a vysypal z ní hromádku granulí doprostřed místnosti. Dobře za sebou sklep zavřel, došel do lesa a posbíral tam náruč dříví. Ve sklepe dříví podpálil a čekal, až si zalezou zpátky do akvária, ty rybky, jimž k bytí stačila vlhkost vzduchu.

Druhého dne ráno je našel zpátky v akváriu. Během krmení si všiml, že plameny včera opálily kusy omítky, a to nejen u čelní zdi, ale především na stropě, z něhož v jednom místě zčernalá omítka dokonce opadala. Jíra došel nahoru pro koště a pro lopatku, jeden kousek omítky se mu ani za nic nedařilo namést, a když se pro něj sehnul, povšiml si, že přichycený kousek zapadl do jakési drážky. Jíra palcem rozdrtil omítku a jel nehtem v drážce tak dlouho, dokud jím neobjel celý obdélník, v jehož prostředku se po smetení prachu objevila prohlubeň, v níž bylo ukotveno táhlo. V jámě našel jen další piksly s granulemi. „Škoda," pomyslel si sochař, který naivně věřil, že by nyní už uměl na zločin a hnus zareagovat lidštěji, než jak na ně zareagoval před několika měsíci, když se náhle od schodů do sklepa ozvaly kroky. Než Jíra stihl odložit jednu z piksel, Němejc už stál v místnosti. Na sobě měl jezdecké oblečení, v ruce držel bičík. „Dobré zprávy," řekl. „Toho Husa jsme vám přiklepli." Jíra kývl a podíval se při tom ke dveřím; vyslanec je nechal otevřené; vzduch v místnosti s každou další vteřinou vodnatěl. „Dnes ráno," pokračoval Němejc. „Sekretář naší strany Beran se narodil v Pracejovicích, což je kousek od Strakonice, pokud nevíte. Agráři na Strakonicku mají své páky, pane Jíro," dodal Němejc a odmlčel se. Švihal se bičíkem do lýtky, rozhlížel se po sklepení. „Došly granule?" zeptal se, a aniž vyčkal na odpověď, ukázal bičíkem k ohořelé stěně a ke stropu: „Chtěl jste si zatopit, pane Jíro?"

Na Jírově čele se už zkondenzovala první kapka vody. „Ten strop je v katastrofálním stavu, to přiznávám,“ pověděl. Němejcovi škoda podle všeho nevadila: „Nic si z toho nedělejte,“ řekl majitel chaty mírně. „Jizerky jsou jistě mnohem chladnější než Litoměřice, vidíte? Nepočítal jste s tím,“ napověděl Němejc Jírovi možnou obranu a po chvíli ticha pak zopakoval: „Jizerky.“ Jako by ho na onom slově cosi vábilo. „Avšak katastrofální stav, to jste neměl říkat,“ dodal. „Eine große Katastrophe.“ Němejc se zahleděl ke stropu. „Ne, nechtěl bych to poznat,“ řekl a rázně při svých slovech zakroutil hlavou.

A pak to, čeho se Jíra obával, stalo se skutkem, jen trochu jinak a především jinde, než Jíra čekal. Vlhkost vzduchu dostoupala takové výše, že nikoli z akvária, nýbrž ze samotného Němejce začaly jisté věci vyplouvat ven. – Nejprve z břicha pořádný řízeček! Po něm sklenice piva a brambory. Spořádaná potrava, pomyslel si sochař. Ach nikoli, opravil se, spíše nespořádaná, přesto však, to se jí muselo přiznat, spořádaně se držela u těla, připomínajíc při tom Saturnovy prstence.

Němejc zprvu jako by o tom, co se mu děje u břicha, neměl ani tušení. To až ve chvíli, kdy z břicha vypluly drobné namodralé kuličky, poškrábal se vpravo kousek od pupku.

„Granule,“ řekl Jíra. Můžou za to granule, uvědomil si a ihned z obav, aby se mu kvůli granulím nepříhodilo něco podobného, pustil dózu s granulemi na zem. Granule však, jak se ukázalo z dalšího, za úkaz nemohly.

„Celý život se pokouším zůstat pevný jako z oceli,“ pověděl Němejc, zatímco oba muži stoupali ze sklepa. „Stanovil jsem si hranice,“ pokračoval. „A ani za nic jsem je nechtěl překračovat.“ Němejc se zamyslel, načež tónem, o jehož významu nebylo pochyb, dodal: „Jak víte, občas jsem je překročit musel.“ Jíra věděl, co přesně má Němejc na mysli, a věděl, co na to říct, avšak nedokázal ze sebe vypravit slova. Za Němejcovou hlavou se šikovaly rybky a brzy stvořily kruh či snad svatozář, načež jedna z rybek formaci opustila a zamířila k tyranově seschlé kostnaté ruce, obeplula ji, natočila se očima a tlamičkou k Jírovi a kývla, načež vzlétla a opět se zapojila do monotónního kroužení, které už déle nepřipomínalo špatně umístěnou svatozář, nýbrž spíše meloucí boží mlýn. „Vím,“ řekl sochař najednou docela sebevědomě. „A nic mi do toho není. Hlavně,

že žije,“ dodal tónem, jenž umělecky přesvědčivě kopíroval důrazný tón Němejcův. V těch chvílích už byl stařec znatelně rozrušený. Ještě si s Jírou vyměnili pár slov. Jíra při tom jen tak mezi řeči starci zlomil bičik a hodil ho do kamen, načež se Němejc sebral a vypadl. Před domem si z bezového keře ulomil větévku a odjel, stařecky mrskaje koně.

V tu chvíli byl Němejcův osud zpečetěn. V lednu 1924 ho zatkli v areálu litoměřické diecéze. Němejc na zásah zprvu reagoval rozhořčeně a všechna obvinění popřel. Záhy se však jeho přístup změnil, a o této změně v Němejcově chování nerozhodl ani tak důkazní materiál, jehož součástí byly Jírou pořizené opisy z Maruščina deníku, ale spíše dvacetiminutová návštěva blízkých, kterou Němejcovi garantoval trestní řád.

Němejcova manželka, odhadem padesátnice, zůstávala pohlednou, snad dokonce krásnou ženou, jejíž štíhlou postavu dotvářel jakýsi štíhlý výraz, výraz vědoucí a duševně upracovaný. Ta žena jistě spolýkala množství prášků na bolest, na spaní, na úzkost, a jistě si zvykla, že s bolestmi, nespavostí a úzkostí musí se potýkat úplně sama; a byla to snad právě její samostatnost, již žena ke své škodě musela prožívat spíše jako smutek, co z ní díky šťastné kombinaci jednoho s druhým činilo ženu tak krásnou. Němejc si však krásné padesátnice během krátké návštěvy téměř nevšiml a z určitého hlediska se mu nebylo možné divit. Ve své jednadvacetileté dceři Kristýně, téměř vrstevnici Marie Jiříčkové, měl totiž před očima krásu ještě zcela jiného, vyššího řádu, dívku, jež bude z božího posvěcení, neb bůh by v případě takto krásné dívky nic jiného nemohl připustit, po zbytek svého života oscilovat kolem dvacítky, dívku, pro niž dvacítka bude jejím motýlím tělíčkem a věk devatenácti a osmnácti let jedním, a věk jednadvaceti a dvaadvaceti druhým křídélkem, a nejen Němejc, ale ani žádný z přítomných zaměstnanců věznice, kteří na Němejce dohlíželi po čas jeho návštěvy, nedokázal by si představit, že Kristýna Němejcová a její tělo mohly by kdy uletět výše, k pětadvacítce, či dokonce ke třicítce, a pokud už by se něco tak nepravděpodobného přece jen stalo, pak by to byl zločin! ... Tělíčko, jež si uhladilo zářivou barevnou sukni (zatímco matka přišla celá v černém), bylo nejen štíhlé, nýbrž i svěží, na první pohled voňavé, hebké a napěchované jemnou svalovinou. Do dívčiny tváře svrchu přetékaly

husté vlnité vlasy světle hnědé až medově blond barvy. Ty jediné, neb bohatá vlna sbíhala k nosu diagonálně, narušovaly, či spíše podtrhovaly jinak dokonalou symetrii krásných a podnětných obličejových orgánů, jimž však vévodily a všechno ostatní zastiňovaly překrásné, blankytně modré oči.

Němejc po dceřině návštěvě změnil přístup k obhajobě. Aniz se přiznal či obžalobu popřel, nechal se usvědčit a v létě roku 1924 byl pravomocně odsouzen.

Jíra po Němejcově zatčení musel na prokuratuře vysvětlovat, proč zločin nahlásil téměř s ročním zpožděním, a jen málo chybělo, a byl by sám obviněn. Neoznámení trestného činu Jírovi v zásadě prošlo jen díky tomu, že Němejc podle zjištění orgánů činných v trestním řízení v době po březnu 1923 v páchání trestné činnosti nepokračoval; mezi lety 1917 a 1923 se však prokuratuře v takzvané Němejcově kauze podařilo prokázat dalších pět případů zneužívání. Když mu dala prokuratura pokoj, odjel Jíra do Litoměřic, aby se tam domluvil na předání klíčů a vyklizení chaty. S Němejcem se dosud vídal vždy pouze na diecézi, do jeho litoměřického domu měl tedy poprvé vstoupit až při této smutné příležitosti.

Němejcova dcera Kristýna už byla dost zralá na to, aby pochopila, že to ona je jakýmsi otcovým „ur-Mefistofelem“ či „ur-obětí“ jeho trestných činů; po návštěvě ve věznici, kteroužto návštěvu označila za omyl, rozhodla se na čas odjet do zahraničí, Jíra tedy ve vile zastihl pouze krásnou a utrápenou Němejcovu ženu, která k Jírovi překvapení neměla o sochařově existenci či o jeho pobytu na chatě v Jizerských horách ani ponětí. „Nikdy se o vás nezmínil. A na tu chatu jsem nikdy nejezdila,“ řekla Němejcova žena na vysvětlenou a rovnou Jíru i poprosila, aby jí neříkal paní Němejcová. „Jsem Schumannová,“ vysvětlila. „Moje dívčí jméno, k němuž se teď vrátím.“ A po chvílce, když si povšimla vědoucího smutku v Jírových očích, dodala ke svým slovům: „Ne, ještě není pozdě, nebojte se,“ a poté se Jíry zeptala přímo: „To jste byl vy, kdo ho udal, je to tak?“

Jíra pokrčil rameny: „Inu,“ řekl a užuž se chtěl s tragickou tváří začít vytáčet, vysvětlovat či omlouvat, když do něj z ničeho nic vjela jeho přirozená hravost: „Já nic, já muzikant,“ řekl a zašáškoval.

Žena na sochařovo zašaskování nijak nereagovala, avšak nebylo to z taktu, pomyslel si Jíra. A v té chvíli o své hostitelce poprvé zapochyboval. „Právě takto,“ napadlo ho, „Schumannová si možná stvořila svého muže, jehož nátura byla také jistě v počátcích manželství hravá, uvolněná, naivní, a až Schumannová proměnila ji během let svým nesnesitelným patosem v náтуру, která to dopracovala tak daleko, že se nakonec musela rozkročit mezi skrývanou infantilitu a nenávistné týrání infantů.“ A přesto se i Jíra podvolil. Potlačil svoji zdravou přirozenost a vyšel paní Němejcové či Schumannové vstříc, když starostlivě řekl: „Rybíčky.“

Paní Schumanová, jako by pro ni to slovo bylo jasným signálem, ihned vstala a vyzvala hosta, aby s ní šel do patra.

„Tohle je můj pokoj, ložnice,“ řekla na prahu jednoho z pokojů. „S mužem jsme ji už roky neměli společnou,“ dodala bez sebemenšího náznaku emocí a pustila Jíru před sebe.

Na nočním stolku v jinak nečekaně skromně zařízené ložnici stálo rozměrné akvárium. „Skaláry, razborky, parmičky, mečovky,“ vyjmenovávala Schumannová a s jakousi na uzdě drženou radostí ukazovala na rybky, jež trhavými pohyby proplouvaly vnitřkem nádržky.

„Poslyšte,“ řekl Jíra a zlehka se při tom dotkl ženina ramene. „Na vaší chatě je taky akvárium s rybkami a někdo se o ně musí starat,“ řekl jí.

„Jestli tam chcete žít, tak si tam žijte,“ odpověděla mu žena klidně a Jíra si s překvapením uvědomil, že na Schumannovou nereaguje tak, jak byl zvyklý; jeho ruka ještě stále ležela na ženině rameni, avšak do-tek, jindy jasný, bohatě postačující impuls, v tomto případě Jíru nijak nestimuloval.

„Můžu je krmit,“ řekl a pustil se. „Po nějakou dobu,“ dodal.

Z Němejcovy vily Jíra tedy odešel z hlediska materiálního tak, jak do ní přišel; neodložil v ní ani klíče, ani sémě, jehož odložení by v Jírově vnímání světa vezdejšího prokazovalo přirozené mezilidské porozumění. Z hlediska duševního odešel však proměněn. Právní věda by to sice postihnout nedokázala, přesto si byl Jíra jistý, že to není Němejc, kdo by v dané věci měl být souzen. Na další úvahy už Jírovi nezbýval čas. Svým udáním totiž umělec kopl do vosího hnízda.

Zatímco na většině území státu se odvolilo už na podzim 1923, na Strakonicku došlo kvůli neshodám a průtahům k odložení komunálních voleb až na únor příštího roku. Němejcova kauza přišla pro agrárníky v tu nejméně vhodnou chvíli; a únorový volební výsledek, ať už o něm rozhodlo cokoli, byl zřejmý: Agrárníci ve Strakonících zcela propadli. Volby vyhráli komunisté s více než dvanácti sty hlasy, druzí skončili národní demokraté s osmi stovkami hlasů, za nimi sociální demokraté s šesti sty hlasy. Dosud vždy vítězní agrárníci oslovili pouhých dvě stě duší.

Agrómnaja katastrofa, pomyslel si Jíra po přečtení výsledků a ještě téhož dne začal u Strakonických urgovat svůj pomník. První odpovědi se mu dostalo až po dlouhých třech týdnech. Václav Pavlíček, jediný za agrárníky zvolený strakonický zastupitel, Jíru v dopise informoval o tom, že nově vytvořené koalici se k všeobecné úlevě podařilo na post starosty dosadit sociálního demokrata Josefa Škardu. K Husovi Pavlíček uváděl: „Neobávejte se, máte ho přece podepsaného.“ Jíra si v tónu Pavlíčkových slov nemohl nevšimnout ostnu namířeného z bouřlivých politických vod do poklidného a zajištěného světa „l'art pour l'artismu“, a dokonce ho napadlo, že ve Strakonících, kam se má stěhovat, bude trpět, přesto své rozhodnutí již nezměnil. Jen s trochou nostalgie naposledy zamkl chalupu, v níž strávil více než tři čtvrtě roku, a vypravil se na jih Čech. Rybky, které chtěly jet s ním, vpluly do vozu, a těm, jež se rozhodly zůstat, dal Jíra s klidným srdcem sbohem, neb všude kolem v té době visel vlhký květnový vzduch.

V Litoměřicích sochař odevzdal klíče. V domě tentokrát zastihl nejen Němejcovou-Schumannovou, ale i její krásnou dceru, jež se někdy v době mezi touto a předchozí Jírovou návštěvou vrátila od příbuzných z Vídně. Jíra se krásné dívky toužil dotknout a zdálo se, že i jednadvaacetiletá by stála o intimní kontakt s charismatickým umělcem, jenž si dosud neholil svůj jizersko-waldenský vous, Kristýnina matka však stála rodící se dvojici v cestě a dcera si jí to netroufala říct. Líná huba, holé neštěstí; pravda této moudrosti se snad ještě nikdy neukázala zřejměji než při této Jírově návštěvě. My však pro pořádek rovnou doplníme, že holé neštěstí dvou ještě stále mladých lidí trvalo pouhé čtyři měsíce, neb

po čtyřech měsících, konkrétně to bylo v září 1924, Jírovo a Kristýnino holé neštěstí ukončila událost, jež alespoň Jíru na okamžik naplnila pocity velmi prchavého štěstí. Byl to Kristýnin oka mžik, dodáváme pro úplnost, a došlo na něj hned poté, co Kristýna udiveně zvolala: „Jejda, přímo do očička!“

O čtyři měsíce dříve se Jíra naklonil k paní Schumannové a pošeptal jí: „Nevím, co o tom ví dcera. V každém případě, paní Schumannová, jsou v autě. Víte, koho myslím?“ Jíra přiložil ruce k tvářím a předvedl dýchavičné rybí pohyby.

„Co si to dovolujete!“ rozčílila se Schumannová. „Nic to není, neboj se, nic to není,“ otočila se k dceři. A přesně stejným tónem, jakým mluvila na dceru, paní Schumannová už o chvílku později mluvila i na rybky.

„Věděla jste tedy, že jim stačí vlhkost vzduchu?“ zeptal se Jíra, když vyšel se Schumannovou před dům.

„Je to příliš složité,“ odvětila. „A je to tak dávno,“ dodala a zapřela se rukama do zadního sedadla Jírova vozu. „Kolik jich tady je,“ podivila se. „Ani náhodou je přece nemůžu všechny pobrat, pane Jíro. Pomozte mi. Co myslíte? Tuhle? Tuhle? Víte co? Nechte si je, pár z nich si nechte. Třeba tuhle a tuhle.“

Jíra zprvu odmítal. Po chvílce si uvědomil, že přijetím ostatně docela nenáročných rybek nepomůže ani tolik rybkám samotným, jako spíše ženě, jež se zřejmě neuměla či nechtěla rozhodovat.

„Dobrá,“ řekl tedy. „Vezmu si třeba tuhle a tuhle. Víte co? Vezmu si všechny, co říkáte, paní Schumannová?“

„Jste zlatý!“ Schumannová sepnula ruce a děkovala. „Víte, nemám to lehké,“ dodala tiše a Jíra soucitně kývl.

„Pokud kdy budete mít cestu do Strakonice,“ navrhl, „určitě mi dejte vědět. A pozdravujte dceru,“ řekl jakoby bez zájmu a letmo se při svých slovech podíval k vile. Kristýna stála v jednom z oken v prvním patře. Když zachytila Jírův pohled, řekla cosi, avšak přes sklo ji nebylo slyšet.

Po čtyřech měsících, když přijela do Strakonice pod jakousi záminkou, zeptala se Jíry, zda tehdy její za sklem vyřčená slova rozluštil, přičemž po něm svým dotazováním skákala jako pes: „No, co myslíte, co jsem tam za tím oknem tehdy řekla?“ naléhala.

„Nevím,“ odvětil Jíra popravdě. „Snad jste mi přála šťastnou cestu?“

„Ale ne,“ začala se smát. „Dáte se podat?“ zeptala se. „Řekla jsem nejsem-jako-otec! Přesně takhle! Nejsem-jako-otec, rozumíte?“

Jíra se otrásl hnusem: „Rychle jste se s tím vyrovnala,“ řekl. „Je to nevkus, víte!?“

O čtyři měsíce dříve řekl: „Budte sbohem, paní Schumannová.“ Poté ještě jednou rychle pohlédl k oknu a zamával, no a pak už nasedl do vozu a vyjel. Pod Blatnou potkal ze Strakonicka prchající agrárníky a asi o hodinku později, když už byl ve Strakonících, spatřil i bývalé domovy těchto uprchlíků, zarýglované vilky, jejichž okna byla často vytlučená, ploty a fasády ozdobené nápisy „Nežádoucí!“ či „Vyklidit!“

S Pavlíčkem se měl Jíra setkat před strakonickou radnicí. Z bohatě zdobeného průčelí se kdosi pokusil seškrábat postavy Spravedlnosti a Samosprávy. Jíra nepochyboval, že i tento zásah souvisí s volbami. Společně se vydali Jírovým vozem na Podsrp. Jíra v Pavlíčkově tónu marně pátral po povýšenosti, kterou se domníval nacházet v agrárníkovi jen pár dní starém dopisu. Teď se naopak Jírovi zdálo, že Pavlíček mluví až příliš úslužně: „Je to krásná vilka, však sám uvidíte,“ řekl v jednu chvíli politik a Jírovi nedělalo nejmenší problém naladit se na tuhle osvěžující notu. „Krásná vilka? Třeba tahle?“ zavtipkoval sochař a ukázal k největšímu domu v ulici. „Ach ne, ta patří architektu Reitmajerovi,“ odvětil Pavlíček málem omluvně. „Však se s ním brzy poznáte,“ pokračoval. „To on upravuje park na Dubovci, takže s ním budete v kontaktu. Jeho zahrada má naštěstí spád do polí, jak vidíte,“ řekl Pavlíček a ukázal k Reitmajerově zahradě. „Jinak by to byl velký problém, pane Jíro, ale i tak voda působí občas komplikace. Dokonce až dole na Dubovci kvůli tomu bývají záplavy. A co to působí tady na Podsrpu, tak o tom ani nechci mluvit.“

„Proč to nevypne nebo nevypustí?“ zeptal se Jíra a zpomalil, prohlížeje si Reitmajerovu zahradu s nádrží.

„Potřebuje to kvůli synovi, aspoň to tvrdí,“ vysvětlil Pavlíček, na němž bylo vidět, že o věci mluví jen nerad.

Až později při prohlídce své vilky se Jíra dověděl, že Reitmajerovu synovi je ani ne rok. Jíru to udivilo. „A to se v roce chodí koupat?“ zeptal se.

„Ne, samozřejmě, že ne,“ zalhal Pavlíček. „A teď se pojďme podívat do patra, co říkáte?“

V patře pak politik v jedné ze dvou místností ukázal k policím, táhnoucím se podél dlouhé stěny: „Tady kdysi byla knihovna, pane Jíro. Měl tady na tisíc svazků. Váš předchůdce se zabýval historií agrárníkové obce. Velmi vzdělaný člověk! Tu hlínu si klidně uklidíte,“ řekl Pavlíček a ukázal do kouta, v němž ležela kopa zeminy. „Už ji nebude potřebovat,“ dodal a dál se v domě choval, jako by v něm došlo k nějaké tragédii. A proč ne, pomyslel si Jíra, jemuž ani tato nota nebyla koneckonců cizí, načež přešel k zemině a pietně se k ní sklonil. „Můžeme to hodit pod pomník,“ řekl a nabral prsty stopku hlíny. „Až se udělá výkop,“ pokračoval zamýšleně, dál mna hlínu. „S dodáním kamene sice nemusíte spěchat,“ řekl a obrátil se k Pavlíčkovi. „Ateliér by ale bylo záhodno sehnat co nejdřív.“ „Zimní zahrada,“ odvětil Pavlíček. „Dole je krásná zimní zahrada. Měl jsem vám ji ukázat jako první.“

Místnost plná pomalu usychajících květin měla díky rozměrným francouzským oknům dostatek světla. Jíra byl spokojený.

„Ještě jedna věc,“ řekl teď Pavlíček. „Tak před týdnem u mě na radnici byla Anežka Bulatová, tedy Jiříčková, vlastně už zase Bulatová. Její manžel před časem zemřel, a tak dále... To vás nemůže zajímat... Provozuje ve městě koloniál,“ pokračoval Pavlíček. „Je z dobré rodiny, ale nepohodla se s příbuzenstvem. O co jde! Jak jsem říkal, přišla za mnou, a věřte, že přijít za mnou po únoru 1924 vůbec není jednoduché, a ptala se na vás. Na tom by možná nic nebylo, vidíte. Dočetla se v radničních listech, že jste vyhrál veřejnou soutěž. Co mě zarazilo, říkala, že vás podle fotografie zná, že jste u ní bydlel a že jste jí prý, omlouvám se, ale tak mi to řekla, že jste jí prý něco vzal.“ Pavlíček došel ke konvi a napustil do ní vodu. „Znáte ji?“ zeptal se a začal se zalíváním vadnoucích květin.

„Nějaké papíry její dcery, pane Jíro,“ pokračoval politik po chvíli. „Však víte, jedna z těch, které Němejc zneužíval. A koneckonců, byl jste to vy, kdo ho udal. A v novinách se přece psalo o jakýchsi denících.“

„Samozřejmě,“ řekl Jíra. „Našel jsem je v Němejcově stole v Litoměřicích.“

„Tak je to tedy,“ oddechl si Pavlíček, že se problém vyřešil. „Zajděte za ní a vysvětlete jí to, pane Jíro. Řekněte jí, co jste řekl mě, to bude úplně stačit,“ poprosil, položil prázdnou konev a rozloučil se.

Jíra mu navrhl, že ho odveze zpátky do města, Pavlíček trval na tom, že se vrátí pěšky; byl krásný červenový večer. „Jak chcete,“ nechal ho Jíra. Když za Pavlíčkem zavřel dveře, nenápadně vyhlédl zpoza záclony. A hned spatřil, co očekával.

Agrárník si jen kousek od domu vykasal kalhoty, sundal boty, došel k brance Reitmajerova domu a zazvonil, a když se branka po chvilce otevřela, Pavlíček zvedl ruku k pozdravu a potřásl si s někým. Slově Jíra nerozuměl, a ani neviděl, s kým se Pavlíček zdraví, i přes sklo ale zaslechl náhlé hlasité zvuky. Zahradou se pravděpodobně cosi valilo k brance, čemuž odpovídal i výraz v Pavlíčkově tváři, výraz plný podpory, očekávání, ale i určitých obav. Když zvuky ustaly, agrárník přidřepel a zvedl ruku, pravděpodobně proto, aby mohl pohladit po hlavě jakéhosi malého tvora, dítě či psa, čemuž opět odpovídal i výraz v Pavlíčkově tváři; tentokrát šlo o výraz nuceně bezstarostný, cosi zastírající, a Jíra by se nebál říct, že tmářský. Na další úvahy umělec neměl čas. „Jdeme přebírat majetek,“ řekl rybkám a skočil na postel, a tímto způsobem postupně přebíral i všechny skříně, stoly, křesla a koberce. Pokud šlo o zásoby, ve spíži našel zbytek dosud nezkažených potravin, přesto se druhého dne ráno rozhodl, že dojede nakoupit. S vědomím, že ho čeká nepříjemný zážitek, rozjel se do Poděbradovy ulice.

Bulatová právě obsluhovala zákazníci a Jíra se s ní jen zběžně pozdravil. Pak ho stará poslala za Jánem do kruhárny. Jíra tam šel jako na popravu. Setkání s Bulatovou se nebál, ale co Ján, jenž k němu v tomhle strašidelném zámku falše, sobectví a bezpátečnosti skutečně něco cítil? Trapné okolnosti, které provázely Jírův odjezd ze Strakonice, se Jána jistě dotkly, domníval se trochu domýšlivě sochař. Celá ta situace Jírovi byla nepříjemná, leč v Jírově životě dosud nebylo tragédie, která by nejen začala, ale i skončila tragicky; zdálo se, že přelétavý umělec měl dar, jak svět přinutit, aby ze sebe svět nakonec vydal i své světlejší stránky, tu komickou, či alespoň vrcholně poučnou.

Příchod ke kruhárně sice připomínal příchod na funus, sotva však Jíra otevřel dveře, jaké překvapení. Pokud se před Jírou kdy objevila jedna ohromná propast, plná tajemství a proměn, pak se před ním otevřela právě teď v kruhárně. Jíra nevěřil svým očím. Z Juháse, kdysi spíše šlachovitého atletického muže, stal se z roku na rok sva-

lovec. „Formativní měsíce,“ pomyslel si Jíra. „Dal si co proto do těla, ten Slovák, za tu dobu, co jsem ho neviděl.“ Na Jánových stehnech, na hrudníku, na pažích i na břiše, tam všude se za tu dobu zformovaly pevné výstavní chuchvalce. Svaly samozřejmě nepřišly samy od sebe. Jejich zformování vyžadovalo vůli cvičit, v Juhásově případě činit každé ráno sedy lehy, sklapovačky, kliky, a přitahovat se na tyči v kruhárně, kterážto vůle nepřišla samozřejmě sama od sebe, nýbrž přinesly ji hluboké proudy, jež zas plynuly z Jánovy duše, zformovány jeho nevědomými touhami, skrytými obavami a zkeslenými představami o světě; a muž, jenž Jána nyní navštívil v kruhárně, de facto byl tím, kdo celé to formování nastartoval. Časová souvislost byla výmluvná. Vždyť s prvními sklapovačkami Ján započal jen několik dní po Jírově náhlém odjezdu a brzy se mu ze cvičení stala potřeba stejné jako z oddané práce u kněze na pltích.

Ty nyní již byly pevně svázané, nalakované a pomalu nastal čas osadit je vpředu větvemi. Zuščák s prací nespěchal; znal přesný termín, kdy se loď poprvé dostane na vodu... Ve volných chvílích Jána zapojoval do svého šíleného slovakofilského spřežení. A že to bylo spřežení! V Juhásem taženém snovém kočáru neseděl po boku podsrpenského kněze nikdo menší než Andrej Hlinka, majitel slovenské ľudové strany, Zuščákem milovaných „ľudáků“, toho nejměkčího, rovnou dvojnásobně změkčilého lidského spolku. Zuščák se tetelil radostí, když mu od Hlinky přišla první vstřícná odpověď, v níž vytižený Slovák s vděkem přivítal snahy podsrpenského kněze a souhlasil s tím, aby se Ján Juhás stal předsedou Rodobransy, polovojenské organizace Hlinkovy slovenské ľudové strany, v okrese Strakonice.

Kněz hned na základě Hlinkova jmenování pro Jána vyrobil dekret. „Nikoli svaly, Jáne, ale tohle z tebe udělá muže. Čti,“ řekl a podal Jánovi z kapsy vytažený dekret.

„Slovenčina,“ pověděl hromotluk a nad kostel se, když Ján posléze začal číst, vznesla píseň, v níž vícehlasem zněly struny všech myslitelných milostných orientací. A právě tak se to knězi líbilo! Drsné se musí mísit s měkkým, hromy a blesky s úlisnými vraždami, ano, ta slovenština možná není měkký jazyk, možná je to jen jazyk úlisný. „Úlisněji!“ křikl kněz a mával rukama jako dirigent.

Ján si v té chvíli poprvé uvědomil, že s knězem není všechno v pořádku. Přesto knězovu nabídku přijal. „Fajnové. Beru to,“ řekl a vzal od kněze podezřelý dekret. A o dva dny později, když už Ján díky své funkci v Rodobraně úspěšně zapomínal na své milostné touhy, Jírův náhlý vstup do kruhárny. „Noli tangere circulos meos, nenič mou kruhárnu,“ jistě si v těch chvílích pomyslel zaskočený Ján.

„Omlouvám se za ty podvody,“ řekl umělec na uvítanou a pozdravil.

Ján na pozdrav nereagoval, jen dál mlčky přendával čerstvě nakrouhané zelí ze stroje do kýblů. Jíra se tím nenechal vyvést z míry. Na podobné jednání byl zvyklý. „Můžu s něčím pomoci?“ zeptal se.

„Můžete odebírat plná vědra,“ řekl konečně Ján. „Stavte je ke dveřím. Přesně tam, kde teď stojíte.“ Jíra si spokojeně zamnul ruce. Došel k hromotlukovi, chytil první vědro, popošel s ním, načež se zeptal: „Sem?“ a ukázal na udusanou hlínu.

Při třetím vědru již opět byli zadobře. Alespoň Jíra si to myslel. Ženy totiž, ty ženy, jež se v podobných situacích chovaly stejně, jako se nyní choval Ján, a takových žen vůbec nebylo málo, druhý den po neshodě Jíru sice pomluvily, či dokonce podvedly, na jejich dalším chování to nenechalo žádnou stopu; k Jírovi se pak opět chovaly pěkně a rozhodně by je ani nenapadlo, že by na Jíru kvůli jeho pochybení kupříkladu mohly vztáhnout ruku. Leč Jíra ve své příliš suverénní úvaze na něco zapomněl: Ján Juhás božím založením i nadále přece jen a všemu navzdory zůstal mužem. A co se muselo stát, stalo se.

Při šestém vědru došlo k synchronizaci. Jíra, který si už ohmatal dřevěné držáky věder, vyzkoušel všechny možné úchopy a vybral si ten pro sebe nejlepší, zrychlil odnášení věder natolik, že ta plná odebíral nyní přesně ve chvíli, kdy do nich Juhás nahnul zelí. „Sedmý,“ řekl Jíra s infantilním sebeobdivem a zmaten zdáním harmonického souručenství bezstarostně se shýbl pro vědro. „Už ho mám,“ řekl. „Můžeš pustit, Jáne.“

Juhás však sedmé vědro nepustil. „Tady bude,“ řekl a tlačil zelí proti Jírovi tahu směrem k zemi a druhou rukou při tom hrábl sochaři za krk a šeptl: „Poslouchej mě.“ Jíra ucítil pevný stisk. Zhluboka se nadechl, snad to bylo poslední nadechnutí před bolestnou ranou či před pokusem o vysmeknutí. A ucítil pach Juhásova podpaží. Umělec

pro jistotu ještě jednou potáhl, načež s klidem začal vycházet ze svých každodenních zkušeností, na jejichž základě v každé vteřině očekával zásadní proměnu situace.

Ke zlomu se schylovalo v místě třecí plochy. Tak jako flák masa, přitlačený silou k horké plotně, reaguje, syčí, spéká se, tak Juhásova dlaň, přiložená k zátylku charismatického muže, počala se přizpůsobovat horké ploše, a nakonec vůbec nic nezbylo z jejích smělých plánů na svěbytné žití. Juhásova dlaň se teď zcela poddala pánvi; maso, jež na začátku bylo vzdorné, plné krve a síly, na pánvi zkrotlo a zkřehlo. Aby se ujistil, že se ve svých závěrech neplete, Jíra napnul k zátylku všechnu svoji citovost a skutečně. Co ucítil, bylo milostné. Maso se přichytilo a sevřelo prsty. Z tohohle nebude rána pěstí, pomyslel si sochař, tohle je jenom patos a škemrání. S takovým masem si můžeš dělat, co chceš, byl přesvědčen, a tak následně pouze zlehka trhl ramenem. Podruhé v pouhých několika minutách ale zopakoval tutéž chybu, když i tentokrát zapomněl, že Juhás přece jen svým božím založením (svým založením těla na zem a následným houževnatým klikováním či založením těla na tyč a následným houževnatým přitahováním) zůstává mužem, který se nenechá tak snadno odbýt.

Najednou maso šlo z ramena přímo po pánvi!

„Saháš mi na zadek,“ stihl se ozvat Jíra, a v tu ránu ležel břichem na hliněné podlážce. Ján mu dřepł na zadek a kolena sevřel Jírova bedra. Pak vykasal Jírovi košili a odhalil pevná sochařská záda, načež na ně plácl své dlaně a kochal se vyrýsovanou svalovinou.

Jíra si v těch okamžicích v duchu kladl otázku, jak moc jsou Juhásovy činy rázu sexuálního. Sochaři se totiž cosi nepozdávalo... Slovák sice naléhal, ale jako by naléhal jinak a na něco jiného, než na co by v takové situaci měl naléhat... Nejvíce, pravda, téměř plnou vahou naléhal na Jírovi zadnici, dřepěl na ní, avšak bylo to právě plané naléhání na toto místo, zahalené kalhotami, co Jánovi znemožňovalo naléhat na centrum sexuality vilněji, úspěšněji, rukama. Jíra tomu nerozuměl. Ján mu monotónně masíroval záda.

Dvojice dosud dlela na podlážce, když se zpoza dveří kruhárny ozvalo: „Jáne? Jsi tady?“ Paulína! „O ne, tahleta ne!“ Slovák bleskově vstal a hrábl na zem pro Jíru.